

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**« ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ , (ΕΣΠΑ)
ΣΑΝ ΒΑΣΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ: Ανδρικοπούλου Ιωάννα ΑΜ:10076
Κουταλιανού Μαρία-Ελένη ΑΜ:10235
Σταθόπουλος Σάββας ΑΜ:10193

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2016

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**« ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ , (ΕΣΠΑ)
ΣΑΝ ΒΑΣΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ »**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ: Ανδρικοπούλου Ιωάννα ΑΜ:10076
Κουταλιανού Μαρία-Ελένη ΑΜ:10235
Σταθόπουλος Σάββας ΑΜ:10193

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2016

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στα διάφορα Κράτη Μέλη (Κ.Μ.) της Ε.Ε., παρόλο που υπάρχουν διαφορές τόσο στα θεσμικά πλαίσια, όσο και στις ορολογίες που χρησιμοποιούνται από τα Κράτη Μέλη, εμπνέονται εντούτοις, από κοινές αξίες όπως η **αλληλεγγύη**, η κοινωνική **συνοχή**, η υπεροχή του ατόμου έναντι του κεφαλαίου, η **κοινωνική υπευθυνότητα**, η δημοκρατική λήψη αποφάσεων .

Στόχοι και προκλήσεις, αποτελούν μία σειρά από θέματα που απασχολούν τα κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η ολοκληρωμένη πολιτική προσέγγιση, το θεσμικό πλαίσιο, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων , η προώθηση του θεσμού στο κοινωνικό σύνολο και η δικτύωση.

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005, με τις οποίες διασφαλίσθηκαν , οι πόροι της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής για τη χώρα, οι νέοι Κανονισμοί των Ταμείων της ΕΕ, καθώς και οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής, αποτέλεσαν το πλαίσιο στο οποίο βασίστηκαν, μεταξύ των άλλων, οι εθνικές αρχές προκειμένου να προσεγγίσουν τις βασικές παραμέτρους του αναπτυξιακού προγραμματισμού *(ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και προοπτικές, διαμόρφωση εναλλακτικών επιλογών, αναπτυξιακή στρατηγική, εξειδίκευση σε βασικές θεματικές και χωρικές προτεραιότητες, χρηματοδότηση, νέο πλαίσιο διαχείρισης και εφαρμογής, «αρχιτεκτονική» των ΕΠ)* και να καταρτίσουν το ΕΣΠΑ.

Ο εθνικός αναπτυξιακός σχεδιασμός είναι αποτέλεσμα μίας απαιτητικής προσπάθειας σύνθεσης προτάσεων και συγκερασμού προτεραιοτήτων και καλύπτει μια πολυεπίπεδη προσέγγιση που αγγίζει τις συνολικές αναπτυξιακές επιλογές της οικονομίας και της κοινωνίας της χώρας, τις κατευθύνσεις της Ε.Ε., την οικονομική συγκυρία και τις αντικειμενικές δυνατότητες αποτελεσματικής και αποδοτικής υλοποίησης των έργων. Στο πλαίσιο των διαδικασιών σχεδιασμού πραγματοποιήθηκε μια ευρύτατη διαβούλευση, επιδιώκοντας τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή και συναίνεση στη διαμόρφωση των στρατηγικών επιλογών που θα οδηγήσουν στην επίτευξη ενός μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού οράματος για τη χώρα.

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) , είναι το ελληνικό πρόγραμμα που διοχετεύει στην Ελλάδα τα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προορίζονται για εξομάλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ.

Σύμφωνα με διεθνείς συγκρίσεις και δείκτες, το επίπεδο της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας στις μέρες μας παραμένει (συγκριτικά) χαμηλό, γεγονός που υπονομεύει την εξασφάλιση συνθηκών αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης. Με βάση εκτιμήσεις για την ανταγωνιστικότητα, οι οποίες καλύπτουν πολλές χώρες και ένα πολύ ευρύτερο φάσμα παραγόντων, η χώρα μας καταλαμβάνει την προτελευταία θέση μεταξύ των χωρών μελών της ΕΕ.

Η πορεία της Ελληνικής οικονομίας καθορίζεται σε σημαντικό βαθμό από την ικανότητα προσαρμογής της στο διεθνές περιβάλλον μέσω μιας ισχυρής και διαρκούς ώθησης της ανταγωνιστικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται **σύνθετη και ολοκληρωμένη δράση** σε ευρύ πεδίο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Η στρατηγική των προγραμμάτων αυτών (ΕΣΠΑ) ,εστιάζει στην ανάγκη άσκησης πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο με τρόπο, που θα καταστήσει τις Περιφέρειες αλλά και τις πόλεις της χώρας **τόπους έλξης και εγκατάστασης επιχειρήσεων**, βελτιώνοντας ταυτόχρονα το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της και αμβλύνοντας τις διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές ανισότητες. Η νέα αυτή προσέγγιση εδράζεται στην αποτελεσματικότητα των πολιτικών μέσω απλοποιημένων μηχανισμών σχεδιασμού και εφαρμογής.

Στόχος, είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, η διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου για την τόνωση της απασχόλησης, την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς.

Η Ελλάδα της νέας περιόδου , εκμεταλλεόμενη τα διάφορα προγράμματα του ΕΣΠΑ προς όφελός της , στοχεύει στην ανάδειξή της σε μια εξωστρεφή χώρα με ισχυρή διεθνή παρουσία με ανταγωνιστική και παραγωγική οικονομία. Προσπαθεί , δίνοντας έμφαση στην εκπαίδευση και τους νέους, στην ποιότητα, στην τεχνολογία και την καινοτομία, στο σεβασμό του περιβάλλοντος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) , είναι το ελληνικό πρόγραμμα που διοχετεύει στην Ελλάδα τα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προορίζονται για εξομάλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Στα πλαίσια του ΕΣΠΑ, η εκάστοτε κυβέρνηση διαμοιράζει χρηματοδοτήσεις στοχευμένες στην Εμπορία, Μεταποίηση ή Πρωτογενή παραγωγή (αλιεία, γεωργία κλπ). Οι υποβολές των Ελληνικών επιχειρήσεων σε προγράμματα του ΕΣΠΑ, διεξάγονται σε χρονικά περιορισμένες περιόδους , που προαναγγέλλονται από τα εκάστοτε αρμόδια Υπουργεία. Η αξιολόγηση των προτάσεων γίνεται μαζικά, δημοσιεύονται τα αποτελέσματα και στη συνέχεια δίνεται διορία ενός έως τριών ετών για την υλοποίησή τους. Η χρηματοδότηση είναι ένα ποσοστό της επένδυσης ή φοροαπαλλαγές (συνήθως κατά 40-60%), με προαπαιτούμενο τα εξοφλημένα παραστατικά των δαπανών, τα οποία εξετάζονται με επιτόπιους ελέγχους. Το μεγάλο πλεονέκτημα του ΕΣΠΑ είναι η άντληση πόρων χωρίς την υποχρέωση αποπληρωμής τους. Τα βασικά μειονεκτήματα είναι ότι η χρηματοδότηση έπεται κατά ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα των δαπανών, καθώς και το ότι απαιτείται μια επίπονη γραφειοκρατική διαδικασία μέχρι την τελική έγκριση. Τα δύο αυτά στοιχεία καθιστούν αυτό το είδος της χρηματοδότησης μη ελκυστικό για τις νέες επιχειρήσεις που στηρίζονται στην καινοτομία, οι οποίες έχουν ανάγκη από άμεσες, γρήγορες και ευέλικτες διαδικασίες. Ωστόσο, είναι μια ιδιαίτερα ελκυστική επιλογή άντλησης πόρων για τις επιχειρήσεις ,αν μπορέσει να συνδυαστεί με έναν ή περισσότερους από τους λοιπούς τρόπους χρηματοδότησης (τράπεζα, venture capital κ.α.).

Περίληψη

ABSTRACT

The National Strategic Reference Framework (NSRF) is a greek program that channels the funds from the European Union To Greece, destined to smooth inequalities among the E.U. regions.

Under the NSRF, the government distributes funding targeted at trade, manufacturing or primary production (fisheries, agriculture etc.).

Submissions for inclusion of Greek businesses in NSRF programs are conducted in time-limited periods which are heralded by the concerned ministries. The evaluation of proposals is done massively, the results are published and then a deadline of one to three years is given for their implementation.

Funding is an investment rate or exemption from taxation (usually by 40-60%), with the a prerequisite of receipted documentary evidence of expenditure, which are examined with spot checks.

The great advantage of the NSRF is raising funds without a repayment obligation.

The main drawbacks are that financing follows a quite long period of expenditure, and the fact that a tedious bureaucratic process is required until final approval.

These two elements make this type of funding unattractive to new businesses that rely on innovation, which are in need of direct, rapid and flexible procedures.

However, it is a particularly attractive option to raise funds if it can be combined with one or more of the other means of financing (bank, venture capital etc.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

| | Σελ. |
|--|------|
| ΠΡΟΛΟΓΟΣ..... | 2 |
| ΠΕΡΙΛΗΨΗ..... | 4 |
| ABSTRACT..... | 5 |
| ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ..... | 6 |
| ΕΙΣΑΓΩΓΗ..... | 8 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο | |
| ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ | |
| 1.1 εισαγωγή | 10 |
| 1.2 αλήθειες και ψέματα για τα ΕΣΠΑ | 12 |
| 1.3 δυσκολίες υλοποίησης..... | 15 |
| 1.4 Συνέβαλε το ΕΣΠΑ στην ανάκαμψη της Εθνικής μας οικονομίας..... | 17 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο | |
| ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ 2007-2013, Η ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ | |
| 2.1 Δημοσιονομικό πλαίσιο 2007-2013..... | 21 |
| 2.1.1 Το αποτέλεσμα της διαπραγμάτευσης για την Ελλάδα | 23 |
| 2.2 Πορεία υλοποίησης ΕΣΠΑ κατά τα έτη 2007-2013..... | 25 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο | |
| ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ | |
| 3.1 Εξελίξεις και αδυναμίες του ΕΣΠΑ..... | 29 |
| 3.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 2013-2016..... | 31 |
| 3.3 Ένταξη έργων που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους..... | 32 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο | |
| ΕΥΡΩΠΗ 2020 | |
| 4.1 Η στρατηγική και οι Εθνικοί στόχοι | 35 |
| 4.2 Το νέο πολυετές Δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020 | 39 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο | |
| ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ | |
| 5.1 Επιδιώξεις της Ελλάδας..... | 43 |
| 5.2 Προετοιμασία της κατάρτισης του Ελληνικού ΣΕΣ..... | 44 |
| 5.3 Προτάσεις του συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη υλοποίηση των έργων..... | 49 |
| 5.4 Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης Α.Ε..... | 51 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο | |
| ΟΙ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ε.Ε | |
| 6.1 Οι ΜΜΕ στην Ελλάδα και ΕΕ..... | 55 |
| 6.2 Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και την ΕΕ..... | 58 |
| 6.3 Ζήτηση για χρηματοδότηση επενδύσεων..... | 63 |
| 6.4 Προσφορά χρηματοδότησης επενδύσεων..... | 65 |
| 6.5 Τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις μικρές και | 66 |

| | |
|---|-----|
| μεσαίες επιχειρήσεις..... | |
| 6.5.1 Διαρθρωτικά Ταμεία | 67 |
| 6.5.2 Πρόγραμμα Πλαίσιο για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη | 67 |
| 6.5.3 Πρόγραμμα Leonardo Da Vinci | 68 |
| 6.5.4 Πρόγραμμα LIFE | 68 |
| 6.5.5 Πολυετές Πρόγραμμα για τις Επιχειρήσεις και την Επιχειρηματικότητα 2002 - 2016 | 68 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο | |
| ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ,ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ | |
| 7.1 Προοπτικές και στρατηγικές για διεθνή ανταγωνιστικότητα | 71 |
| 7.2 Οι άξονες στρατηγικής | 78 |
| 7.3 Εθνικό περιβάλλον και δημόσιες πολιτικές | 83 |
| ΕΠΙΛΟΓΟΣ | 88 |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΜΕ ΠΙΝΑΚΕΣ – ΕΙΚΟΝΕΣ- ΣΧΗΜΑΤΑ | 92 |
| ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ | 104 |
| | |

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, αναφέρεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) , στις ΜΜΕ επιχειρήσεις της Ελλάδας και πόσο αυτές έχουν βοηθηθεί από τα προγράμματα που προσφέρει το παραπάνω Εθνικό πλαίσιο .Η εργασία ,έχει χωριστεί σε δύο μέρη και επτά κεφάλαια που το καθένα περιλαμβάνει τα παρακάτω:

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας, αναφέρεται ο στόχος του ΕΣΠΑ και ο σκοπός δημιουργίας του, καθώς επίσης και οι τρόποι με τους οποίους συνέβαλε στην ανάκαμψη της εθνικής μας οικονομίας. Το δεύτερο κεφάλαιο , αναφέρει το Δημοσιονομικό πλαίσιο του 2007-2013 την πορεία υλοποίησής του στη χώρα μας , των εξελίξεων που έχουν σημειωθεί και τα προβλήματά του.

Το τρίτο κεφάλαιο , επικεντρώνεται στα αποτελέσματα του ΕΣΠΑ και τις αδυναμίες του. Εν συνεχεία περιγράφεται η Στρατηγική της Ευρώπης του 2020 και οι στόχοι της , καθώς επίσης η υφιστάμενη κατάσταση στη χώρα μας και οι αντίστοιχοι στόχοι για το 2020 , με πίνακες που αναλύουν το ποσοστό συμμετοχής , στους διάφορους τομείς του ΕΣΠΑ .

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρονται οι προτάσεις του συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη υλοποίηση των έργων , καθώς γίνεται αναφορά στη μη κερδοσκοπική εταιρεία του ευρύτερου Δημοσίου Τομέα εποπτευόμενη από τον Υπουργό Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας , Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης Α.Ε. (ΜΟΔ) .

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας μας , περιγράφουμε τις ΜΜΕ στην Ελλάδα και την ΕΕ , κάνοντας σύγκριση λειτουργίας τους , με βάση μια έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής .

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο , περιγράφουμε τις στρατηγικές που θα πρέπει να ακολουθήσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις , που μαζί με την βοήθεια από το ΕΣΠΑ , θα μπορούν να αντιμετωπίσουν τον διεθνή ανταγωνισμό και την κρίση.



ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Εισαγωγή

Το ΕΣΠΑ είναι το ελληνικό πρόγραμμα που διοχετεύει στην Ελλάδα τα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προορίζονται για εξομάλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Στα πλαίσια του ΕΣΠΑ, η εκάστοτε κυβέρνηση διαμοιράζει χρηματοδοτήσεις στοχευμένες στην Εμπορία, Μεταποίηση ή Πρωτογενή παραγωγή (αλιεία, γεωργία κλπ). Οι υποβολές των Ελληνικών επιχειρήσεων σε προγράμματα του ΕΣΠΑ, διεξάγονται σε χρονικά περιορισμένες περιόδους, που προαναγγέλλονται από τα εκάστοτε αρμόδια Υπουργεία. Η αξιολόγηση των προτάσεων γίνεται μαζικά, δημοσιεύονται τα αποτελέσματα και στη συνέχεια δίνεται διορία ενός έως τριών ετών για την υλοποίηση τους. Η χρηματοδότηση είναι ένα ποσοστό της επένδυσης ή φοροαπαλλαγές (συνήθως κατά 40-60%), με προαπαιτούμενο τα εξοφλημένα παραστατικά των δαπανών, τα οποία εξετάζονται με επιτόπιους ελέγχους.

Το μεγάλο πλεονέκτημα του ΕΣΠΑ είναι η άντληση πόρων χωρίς την υποχρέωση αποπληρωμής τους. Τα βασικά μειονεκτήματα είναι ότι η χρηματοδότηση έπεται κατά ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα των δαπανών, καθώς και το ότι απαιτείται μια επίπονη γραφειοκρατική διαδικασία μέχρι την τελική έγκριση. Τα δύο αυτά στοιχεία καθιστούν αυτό το είδος της χρηματοδότησης μη ελκυστικό για τις νέες επιχειρήσεις που στηρίζονται στην καινοτομία, οι οποίες έχουν ανάγκη από άμεσες, γρήγορες και ευέλικτες διαδικασίες. Ωστόσο, είναι μια ιδιαίτερα ελκυστική επιλογή άντλησης πόρων για τις επιχειρήσεις, αν μπορέσει να συνδυαστεί με έναν ή περισσότερους από τους λοιπούς τρόπους χρηματοδότησης (τράπεζα, venture capital κ.α.).

Βασικός στόχος του ΕΣΠΑ είναι να εισέλθει η χώρα σε μια μακρά περίοδο πρωτογενών πλεονασμάτων. Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η εφαρμογή ενός μεγάλου εύρους πολιτικών και μέτρων για την τόνωση της οικονομίας ως προς την ανάπτυξη, την ανεργία, τη ρευστότητα και τη μείωση του ελλείμματος. Βασική προτεραιότητα είναι ο εμπλουτισμός της οικονομικής πολιτικής με μέτρα και δράσεις που στοχεύουν στην άμεση επανεκκίνηση της οικονομίας με πρωταρχική μέριμνα την επιτάχυνση της απορρόφησης των κονδυλίων προηγούμενων ΕΣΠΑ και την εισροή των αναγκαίων για την οικονομία κοινοτικών πόρων καθώς και την επίσπευση μιας σειράς αναγκαίων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Ταυτόχρονα το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) (2013–2016) αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας που γίνεται για τη βελτιστοποίηση της διαχείρισης του δημόσιου χρήματος, όπως αυτή αποτυπώθηκε θεσμικά με το νόμο 3871/2010 για «τη δημοσιονομική διαχείριση και ευθύνη», με ενίσχυση του ελέγχου από τους θεσμούς. Το κάθε πρόγραμμα, αποτελεί πολυετές πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης, μέσα από το οποίο υλοποιείται η δέσμευση για πολυετείς προϋπολογισμούς, συμβάλλοντας στην εμπέδωση της έννοιας του πολυετούς προγραμματισμού των οικονομικών του δημοσίου.

Το ΜΠΔΣ δίνει μια σαφή εικόνα των δημοσιονομικών ορίων και των δεσμεύσεων που αναλαμβάνονται για την επόμενη περίοδο, από την πολιτική ηγεσία της χώρας μας, των βασικών πολιτικών κατευθύνσεων και των προτεραιοτήτων. Θέτει συγκεκριμένους στόχους, χρονοδιάγραμμα και δείκτες υλοποίησης στην προσπάθεια ελέγχου των δαπανών και σταδιακής μείωσης του ελλείμματος θέτοντας, παράλληλα, τα ανώτατα όρια δαπανών όλης της περιόδου για τους φορείς της κεντρικής κυβέρνησης.

Το ΕΣΠΑ μπορεί να αποτελέσει βασικό εργαλείο ανάπτυξης για την πατρίδα μας, καθώς μέσω αυτού εξασφαλίζονται και διαχειρίζονται κρίσιμοι ευρωπαϊκοί πόροι που μπορούν να συμβάλουν στην στήριξη της αγοράς, στην δημιουργία θέσεων εργασίας, στην δημιουργία αναγκαίων υποδομών και έργων και στην ουσιαστική ενίσχυση του βασικού πυλώνα της οικονομίας μας, δηλαδή της πρωτογενούς παραγωγής.

Κατά την περίοδο 2007-2013 διατέθηκαν 20,4 δισ. ευρώ που αποσκοπούσαν σε επενδύσεις, αειφόρο ανάπτυξη στην Περιφέρεια και άλλες θετικές επεμβάσεις στην οικονομία. Από το 2009 έως το 2014 η Ελλάδα παρουσιάζει αυξητική τάση στην απορρόφηση των κονδυλίων, από 4% το 2009 σε 85% το 2014. Παρά την αύξηση, διαφαίνεται αδύνατο να απορροφήσει το σύνολο των πόρων του Κοινωνικού Ταμείου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δικαιούται, γεγονός που προκαλεί ερωτήματα δεδομένου ότι η χώρα μας εμφανίζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Κοινότητα (ιδιαίτερα για την κατηγορία των νέων κάτω των 25 ετών) και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να είναι μικρότερο από 75% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των "28". Αν και το ποσοστό απορροφητικότητας έχει βελτιωθεί, η Ελλάδα συνεχίζει να υστερεί συγκρινόμενη με τις λοιπές μνημονιακές χώρες.

Το νέο ΕΣΠΑ (2014 – 2020) καλύπτει ένα ευρύ φάσμα προγραμμάτων, όπως 7 Εθνικά Επιχειρησιακά Προγράμματα (και τεχνική βοήθεια), Επιχειρηματικότητα-Ανταγωνιστικότητα-Καινοτομία, Μεταρρύθμιση του Δημοσίου, Περιβάλλον-Μεταφορές, Εκπαίδευση-Κατάρτιση-Απασχόληση, Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας, Τεχνική βοήθεια και 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, προϋπολογισμού 5,2 δισ. Ευρώ, ενώ προβλέπονται ενισχύσεις για ανακύκλωση-αξιοποίηση αποβλήτων και διαχείριση αποβλήτων, δεδομένου ότι η Ελλάδα έχει παραπεμφθεί ήδη δύο φορές στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για καθυστέρηση στην ενσωμάτωση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 31/271/ΕΟΚ.

Ως προς τις επιχειρήσεις, πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν το γεγονός ότι λόγω της οικονομικής κρίσης κάποιες επιχειρήσεις -που θα μπορούσαν να ενταχθούν- αντιμετωπίζουν προβλήματα χρηματοδότησης, προβλήματα με τις τράπεζες ή την εφορία. Θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια για αυτές ώστε τα χρήματα να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων και όχι για να ξεχρεώσουν.

Πρόσφατα, συνεστήθη κοινή ομάδα εργασίας με την συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των Ελληνικών Αρχών. Σύμφωνα με ανακοίνωση, η επιτροπή θα βοηθήσει την Ελλάδα να βελτιώσει την δυνατότητα αξιοποίησης των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Κονδυλίων και να εκμεταλλευτεί τις επενδυτικές ευκαιρίες, ενισχύοντας ταυτόχρονα την διοικητική της ικανότητα. Αναφορικά με τα εναπομείναντα κονδύλια της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, υπάρχει σκέψη να αξιοποιηθούν. Θα δημιουργηθούν έργα-γέφυρες.

Τα σοβαρά ζητήματα της απορροφητικότητας των κονδυλίων του προγράμματος και της καθυστέρησης στην υλοποίηση έργων τα προηγούμενα χρόνια εξαιτίας της γραφειοκρατίας πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα ώστε το ΕΣΠΑ να καταστεί αποτελεσματικό εργαλείο για την εθνική οικονομία και την ελληνική κοινωνία.

1.2 Αλήθειες και ψέματα για τα ΕΣΠΑ

Ο ευεργετικός ρόλος της κοινοτικής χρηματοδότησης για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών προβάλλεται σταθερά απ' όλες τις χώρες. Η πολύμορφη παρέμβασή τους, επιχειρεί να συσκοτίσει τους πραγματικούς στόχους των κοινοτικών πλαισίων στήριξης και γενικότερα της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ.

Στην πραγματικότητα, τα εκάστοτε κοινοτικά πλαίσια και προγράμματα στοχεύουν στη διαμόρφωση όρων και υποδομών για την προώθηση και διεύρυνση της ενιαίας ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς, για τη σχετική άμβλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της.

Μαζί με τα υπόλοιπα αναπτυξιακά εργαλεία της αστικής διαχείρισης (αναπτυξιακοί νόμοι, φορολογικές ρυθμίσεις κλπ.) υπηρετούν την επιτάχυνση της συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου στα κράτη-μέλη της ΕΕ και συμβάλλουν στη θωράκιση της ανταγωνιστικότητας των μονοπωλιακών ομίλων της.

Τόσο ο προσανατολισμός όσο και οι όροι έγκρισης και υλοποίησης των σχετικών κοινοτικών προγραμμάτων επιχειρούν να βελτιώσουν τους όρους για τη διευρυμένη αναπαραγωγή και μεγέθυνση του κεφαλαίου στο περιφερειακό επίπεδο της ΕΕ.

Φυσικά ισόρροπη ανάπτυξη των κλάδων της οικονομίας και των περιοχών δεν μπορεί να υπάρξει, λόγω του άναρχου χαρακτήρα της κοινωνικής παραγωγής, όπου κίνητρο της αναπτυξιακής διαδικασίας είναι η μεγιστοποίηση του ποσοστού κερδοφορίας του κεφαλαίου.

Η εκδήλωση της κρίσης του 2009 επιτάχυνε την αλλαγή του συσχετισμού, τις ανακατατάξεις στο εσωτερικό της ΕΕ και της Ευρωζώνης. Το γενικό χαρακτηριστικό της απαξίωσης κεφαλαίου κατά την εκδήλωση της κρίσης δεν εκδηλώθηκε αναλογικά από κράτος σε κράτος, από κλάδο σε κλάδο της οικονομίας. Οξύνθηκαν οι αντιθέσεις ακόμα και μέσα στο σκληρό πυρήνα της ΕΕ, γιατί μεταβλήθηκε ο συσχετισμός προς όφελος της Γερμανίας και σε βάρος της Γαλλίας και της Ιταλίας.

Η κρίση έθεσε σε δοκιμασία ακόμα και τη συνοχή της Ευρωζώνης, ως νομισματικής ένωσης οικονομιών κρατών-μελών με βαθιές ανισομετρίες στην ανάπτυξη και διάρθρωση της βιομηχανικής παραγωγής, στην παραγωγικότητα και τη θέση τους στη διεθνή αγορά..

Στο επίπεδο της ελληνικής οικονομίας η ιστορική εξέλιξη της κοινοτικής πολιτικής επαληθεύει το θεωρητικό συμπέρασμα ότι η κρατική και διακρατική-ευρω-ενωσιακή παρέμβαση δεν μπορεί ν' αναιρέσει τους νόμους της παραγωγής, που καθορίζουν τον άναρχο, ανισόμετρο χαρακτήρα της.

Η ιστορική εξέλιξη επιβεβαιώνει επίσης ότι η αστική διαχείριση, παράλληλα με τις στρατηγικές στοχεύσεις της, επιχειρεί να καλλιεργήσει κλίμα κοινωνικής συναίνεσης στους στόχους του κεφαλαίου.

Τα πρώτα κοινοτικά κονδύλια χρησιμοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό ως μηχανισμός ενεργητικής ενσωμάτωσης των λαϊκών στρωμάτων στις

προσαρμογές της ελληνικής οικονομίας εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Στη συνέχεια, μεγάλο μέρος του Β΄ ΚΠΣ διοχετεύτηκε σε δημόσια έργα υποδομών και συνέβαλε ταυτόχρονα στην ενσωμάτωση μεσαίων στρωμάτων (π.χ. μικροί εργολάβοι στις κατασκευές, επιδότηση αγροτών) και στην καλλιέργεια κλίματος «εθνικής συναίνεσης» στους στόχους της ΕΕ (διάφορα προγράμματα εξαγοράς τμημάτων της εργατικής τάξης). Με το Γ΄ ΚΠΣ η αστική τάξη αναβάθμισε την προσπάθεια αξιοποίησης των κοινοτικών πόρων στην κατεύθυνση της επιτάχυνσης της συγκέντρωσης - συγκεντροποίησης του κεφαλαίου, της ολοκλήρωσης μεγάλων δημόσιων έργων υποδομής, τα οποία διευκολύνουν και τη μετακίνηση κεφαλαίων κι εμπορευμάτων (π.χ. εξαγωγή κεφαλαίου στη βαλκανική αγορά).

Με το Δ΄ ΚΠΣ, το ΕΣΠΑ, που αφορά πλέον το σύνολο της Ευρωπαϊκής αγοράς που προέκυψε μετά από τη διεύρυνση της ΕΕ, δίνει έμφαση στη δημιουργία υποδομής για τη σύνδεση της Ευρωπαϊκής αγοράς με την αγορά της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και ιδιαίτερα των Βαλκανίων. Παράλληλα στο ΕΣΠΑ αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα η χρηματοδότηση των αναγκαίων έργων για τη βελτίωση της θέσης της ΕΕ στη διεθνή αγορά, σύμφωνα με τις ανάγκες που προκύπτουν για τους δυτικοευρωπαϊκούς μονοπωλιακούς ομίλους εξαιτίας της όξυνσης του ανταγωνισμού και των αντιθέσεων. Αυτές οι προτεραιότητες προσαρμόστηκαν, λαμβάνοντας υπόψη την εκδήλωση της κρίσης στην ΕΕ.

Το νέο «Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο» (ΠΔΠ) στην Ελλάδα για το διάστημα 2014-2020, η «Σύμβαση Εταιρικής Σχέσης», είναι συνέχεια των ΚΠΣ και κυρίως του ΕΣΠΑ ως προς τους στόχους και τις κατευθύνσεις, επομένως, και ως προς τ' αναμενόμενα αποτελέσματα.

Το ΕΣΠΑ είναι ένας από τους τρεις θεσμικούς άξονες προώθησης του Εθνικού Πλαισίου Στήριξης Επενδύσεων. Μαζί με τον Επενδυτικό Νόμο και τις ΣΔΙΤ (Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα) συγκροτούν τους βασικούς θεσμικούς μοχλούς της εγχώριας ανάπτυξης. Ορίζει τις γενικές προτεραιότητες των διαρθρωτικών Ταμείων¹ στην Ελλάδα όπως

¹ Τα διαρθρωτικά ταμεία δημιουργήθηκαν στο όνομα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, της μείωσης των κοινωνικοπολιτικών ανισοτήτων ανάμεσα στις περιφέρειες της ΕΕ. Αυτά είναι τα εξής: **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**, **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)** και το **Ταμείο Συνοχής**.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Το ΕΤΠΑ στηρίζει προγράμματα που εστιάζονται στην περιφερειακή ανάπτυξη, τις οικονομικές αλλαγές, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τη διασυνοριακή συνεργασία στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Χρηματοδοτικές προτεραιότητες περιλαμβάνουν την έρευνα, την καινοτομία, την προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη των κινδύνων, ενώ οι επενδύσεις στις υποδομές διατηρούν σημαντικό ρόλο, ιδιαίτερα στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

Το ΕΚΤ επικεντρώνεται σε τέσσερις βασικούς τομείς:

- αύξηση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων,
- βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και στην αγορά εργασίας,
- ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης με την καταπολέμηση των διακρίσεων και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας των μειονεκτούντων ατόμων, και

κατευθύνονται από τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, στο οποίο διασφαλίστηκαν ως το 2013 (με δυνατότητα απορρόφησης έως και το 2015) οι πόροι της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής για τη χώρα, οι νέοι κανονισμοί των ταμείων της ΕΕ και οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την πολιτική συνοχής. Οδηγός αυτών των αποφάσεων, όπως και αυτών που αφορούν την επιλογή των έργων που συγκροτούν το ΕΣΠΑ, είναι η αναθεωρημένη στρατηγική της Λισαβόνας.

Πρόκειται για τη συνθήκη που ψηφίστηκε στην ΕΕ το 2000 θέτοντας τις βασικές κατευθυντήριες γραμμές για την πολιτική ανάπτυξης του κεφαλαίου και αναμορφώθηκε ξανά σε περίοδο κρίσης με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της ΕΕ και των μονοπωλίων της παγκοσμίας. Περιλαμβάνει δράσεις για την περαιτέρω επιτάχυνση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, όπως τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών, δράσεις αύξησης του βαθμού εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης. Με βάση τα παραπάνω, καθορίστηκαν και οι τρεις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΠΑ, οι οποίες είναι:

1. Να καταστεί η ΕΕ και οι περιφέρειές της οι πιο ελκυστικοί τόποι για την προσέλωση επενδύσεων μέσα στο πλαίσιο της ανταγωνιστικότητας με άλλα κράτη και οργανισμούς.
2. Να προσαρμοστεί η έρευνα, η καινοτομία και η παιδεία στις ανάγκες της αγοράς και των επιχειρήσεων ώστε να διασφαλιστεί η κερδοφορία τους.
3. Η προώθηση της κινητικότητας και της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων στις εκάστοτε ανάγκες για την κερδοφορία των επιχειρήσεων, ακολουθώντας πιστά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Με απλά λόγια, η κατεύθυνση είναι να βελτιωθεί η θέση της ΕΕ μέσα στη «ζούγκλα» των αντιθέσεων, βγαίνοντας τελικά κερδισμένη σε σχέση με τους ανταγωνιστές της, αξιοποιώντας σημαντικά εργαλεία όπως η παιδεία, η έρευνα, η καινοτομία, με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών των επιχειρηματικών ομίλων.

Το ΕΣΠΑ έθετε ως στρατηγικούς στόχους: «Στόχος είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, η διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου, για την τόνωση της απασχόλησης, την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς. Η Ελλάδα της νέας περιόδου στοχεύει στην ανάδειξη της σε μια εξωστρεφή χώρα με ισχυρή διεθνή παρουσία, με

-
- προώθηση πνεύματος συνεργασίας για μεταρρυθμίσεις στους τομείς της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης.

Το Ταμείο Συνοχής

Η χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής είναι για τα κράτη μέλη ακαθάριστο εθνικό εισόδημα ανά κάτοικο κατώτερο του 90% του κοινοτικού μέσου όρου. Το Ταμείο Συνοχής συνεισφέρει σε παρεμβάσεις στον τομέα του περιβάλλοντος και των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών. Πρακτικά καλύπτει τα νέα κράτη μέλη καθώς και την Ελλάδα και την Πορτογαλία. Η Ισπανία θα είναι δικαιούχος αλλά σε μεταβατική βάση.

ανταγωνιστική και παραγωγική οικονομία. Μία Ελλάδα με έμφαση στην εκπαίδευση και τους νέους, στην ποιότητα, στην τεχνολογία και την καινοτομία, στο σεβασμό του περιβάλλοντος».²

Αξίζει ν' αναφερθεί πως «εξωστρεφής οικονομική δραστηριότητα» δε σημαίνει μονάχα εξαγωγές των εμπορευμάτων που παράγονται μέσα στη χώρα, αλλά και εξαγωγή κεφαλαίου για άμεσες επενδύσεις, όπως επισημάνθηκε από τον IOBE, αλλά και στην πρόσφατη συνέλευση του ΣΕΤΕ. Στην πράξη υπάρχουν πολλά παραδείγματα εξαγωγής κεφαλαίου από επιχειρήσεις που επεκτάθηκαν σε άλλες χώρες ή και μετέφεραν την παραγωγική τους δραστηριότητα σε άλλες χώρες όπως Βουλγαρία, Ρουμανία, Αλβανία, λόγω φτηνού εργατικού δυναμικού, ή την έδρα τους σε Ελβετία, Βέλγιο κ.α., λόγω φορολογικών ελαφρύνσεων κι ευνοϊκότερης πρόσβασης στις χρηματαγορές. Βέβαια, η λεγόμενη εξωστρέφεια είναι η μία όψη του ίδιου νομίσματος. Ταυτόχρονα επιδιώκεται η προσέλκυση ΑΞΕ, που τίθεται ως δεύτερος βασικός στόχος, η επιδίωξη για μεγαλύτερες φοροελαφρύνσεις, επιδοτήσεις, προνόμια και διευκόλυνση των διαδικασιών δημιουργίας και λειτουργίας επιχειρήσεων, καθώς και απελευθέρωση της αγοράς εργασίας με ευελιξία των εργασιακών σχέσεων, κατάργηση των συλλογικών συμβάσεων και σύνδεση του μισθού με την παραγωγικότητα και την κερδοφορία των επιχειρήσεων.

Για να εξυπηρετηθεί ο παραπάνω αυτός στόχος, συστάθηκε ο Ενιαίος Φορέας Εξωστρέφειας που θα «υποστηρίξει τις εξαγωγές και την προσέλκυση επενδύσεων. Στόχος είναι μια πιο συστηματική δικτύωση στο εξωτερικό. Και της Ελλάδας και των Ελλήνων επιχειρηματιών».³

Το ΕΣΠΑ είναι διαρθρωμένο σε Επιχειρησιακά Προγράμματα:

- Οκτώ (8) Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα,
- πέντε (5) Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και
- δώδεκα (12) Επιχειρησιακά Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.

Τα Τομεακά ΕΠ επικεντρώνονται σε στοχευμένες θεματικές ενότητες για τη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού και της ανταγωνιστικότητας (π.χ. ψηφιακή σύγκλιση, διά βίου μάθηση κι εκπαίδευση, περιβάλλον - αειφόρος ανάπτυξη). Τα Περιφερειακά ΕΠ αφορούν πέντε χωρικές ενότητες στις οποίες εντάσσονται οι 13 περιφέρειες της επικράτειας και η διαχείριση των προγραμμάτων αυτών πλέον περνάει στις αιρετές περιφερειακές διοικήσεις με το σκεπτικό της διευκόλυνσης της υλοποίησης των έργων και της απορροφητικότητας. Τέλος, τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας προωθούν τις διασυνοριακές και διεθνικές συνεργασίες στο εμπόριο, σε έργα υποδομής, σε θέματα απασχόλησης και σε κοινές πολιτικές πολιτισμού, με στόχο να βελτιωθεί η διεθνής θέση της ΕΕ.

1.3 Δυσκολίες υλοποίησης

² . «Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013», Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Γενάρης 2007, σελ. 40

³ Κοινή συνέντευξη Τύπου υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, υφυπουργού Εξωτερικών, υφυπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, 6 Οκτώβρη 2013.

Οι στόχοι αυτοί και η δομή του ΕΣΠΑ καταρτίστηκαν σε μια περίοδο ανάπτυξης τόσο για την ΕΕ όσο και για την Ελλάδα. Στην παρουσίαση του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για το ΕΣΠΑ 2007-2013 αναφερόταν πως παρατηρούνταν υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, ο πολύ σημαντικός ρόλος της ναυτιλίας και του τουρισμού, υψηλοί ρυθμοί εξαγωγικών υπηρεσιών, αξιόλογο απόθεμα εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, υψηλού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού στην έρευνα, υψηλό μορφωτικό επίπεδο εκπαίδευσης, σημαντικές επενδύσεις στον τομέα των μεταφορών και μείωση των διαπεριφερειακών ανισοτήτων κ.ά.

Ωστόσο, από το 2008, η κρίση διαφοροποίησε το περιβάλλον στη βάση του οποίου σχεδιάστηκε το ΕΣΠΑ, δημιούργησε νέες δυσκολίες στη διαχείριση των κοινοτικών κονδυλίων.

Το Δεκέμβρη του 2011 παρουσιάστηκε ο πίνακας με τα 181 έργα προτεραιότητας με συνεργασία των ελληνικών Αρχών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα οποία θα χρηματοδοτούνταν από τα διαρθρωτικά ταμεία και θα είχαν ορίζοντα υλοποίησης το 2015. Τα έργα αυτά αντιπροσωπεύουν το 56% της διαθέσιμης χρηματοδότησης των διαρθρωτικών ταμείων για την Ελλάδα. Έχουμε, δηλαδή, συγκέντρωση του ΕΣΠΑ σε μεγάλα έργα προτεραιότητας για το κεφάλαιο. Η επιλογή των έργων έγινε με κριτήρια τις ανάγκες για τη διευρυμένη αναπαραγωγή του κεφαλαίου, το μέγεθος, την ωριμότητα, τη σύνδεση με το μνημόνιο, τις κοινωνικές επιπτώσεις, τη γεωγραφική κάλυψη.

Τα 10 μεγαλύτερα έργα αναφέρονται στο σχετικό παράρτημα. (σελ. :98)

Από την κατανομή και τη χρηματοδότηση των έργων φαίνεται πως ο κύριος όγκος αναφέρεται σε τομείς που είναι ελπιδοφόροι για τα μελλοντικά κέρδη του κεφαλαίου, δηλαδή στις μεταφορές και το περιβάλλον (σε έργα αποχετευτικά, δικτύων ύδρευσης, διαχείριση απορριμμάτων, στέρεα απόβλητα κ.ά.) και σε κατευθύνσεις θωράκισης της ανταγωνιστικότητας (έρευνα, καινοτομία, νέα επιχειρηματική δραστηριότητα για νέους και γυναίκες κ.ά.), αν και αυτό το πεδίο θ' απασχολήσει ακόμη περισσότερο το επόμενο ΕΣΠΑ 2014-2020. Επιπλέον, τα 181 έργα αναδεικνύουν και την επιτακτική επιδίωξη για το κεφάλαιο και την εξουσία του να διαχειριστούν την ακραία φτώχεια ως μοχλό κοινωνικής ενσωμάτωσης κι εξομάλυνσης των κοινωνικών αντιδράσεων, αλλά και δημιουργίας νέων αυταπατών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πρόγραμμα «ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη στήριξη της γυναικείας απασχόλησης μέσω ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας», το οποίο απευθύνεται σε γυναίκες από 18-35 και 36-64 χρόνων με συνολικό προϋπολογισμό 40 εκατ. ευρώ. Πέραν του ότι αποτελεί βήμα της προσπάθειας αύξησης του ορίου συνταξιοδότησης -αφού καλεί ακόμη και γυναίκες 64 ετών να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση- δικαίωμα εγγραφής στο πρόγραμμα έχουν γυναίκες που είναι σε ανεργία τα τελευταία τρία χρόνια, ή που κινδυνεύουν από την ανεργία, και αυτές που έχουν εισόδημα χαμηλότερο του εισοδηματικού ορίου φτώχειας που ορίζει η ΕΛΣΤΑΤ. Ομολογείται δε ξεκάθαρα πως σκοπός του προγράμματος είναι η αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης με τη, μεταξύ άλλων, προώθηση της πολυαπασχόλησης, χτύπημα της ανεργίας και την «αξιοποίηση των

ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και δυνατοτήτων του πληττόμενου ανθρώπινου δυναμικού».⁴

Τα προγράμματα της επιχειρηματικότητας που συνδέονται με την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες (joint venture), λειτουργούν και σαν στεφάνι γύρω από τους μονοπωλιακούς ομίλους, καθώς εντάσσονται είτε στην ανίχνευση νέων κερδοφόρων επενδυτικών πεδίων σε τομείς που ακόμη δεν έχουν αναπτυχθεί είτε σε καινοτόμες ιδέες, σε ήδη υπάρχοντες τομείς, που όμως δεν έχουν ακόμη αποτολμηθεί λόγω ρίσκου και κόστους από το μεγάλο κεφάλαιο.

Γενικότερα τα προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας συμβάλλουν και στη συγκράτηση της αύξησης της ανεργίας, δίνοντας παράταση επιβίωσης σ' ένα τμήμα των αυτοαπασχολούμενων και των επιχειρήσεων.

Πρέπει επίσης να σημειώσουμε τη χρηματοδότηση και των λεγόμενων «προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας» που υλοποιούνται από την τοπική διοίκηση (κυρίως από δήμους), ενώ τελευταία η ευθύνη για τα προγράμματα αυτά πέρασε στον ΟΑΕΔ. Παρέχουν μια πρόσκαιρη απασχόληση πενταμήνου, με ελάχιστα δικαιώματα και χαμηλή αμοιβή, συγκαλύπτοντας το οξύτατο πρόβλημα της ανεργίας, αφού οι προσωρινά απασχολούμενοι δεν καταγράφονται ως άνεργοι. Ταυτόχρονα, σ' αυτά τα προγράμματα δεν υπάρχει κοινωνική ασφαλιστική κάλυψη παρά μόνο ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κατά το χρονικό διάστημα που διαρκεί το πρόγραμμα. Τα προγράμματα αυτά δημιουργούν φθηνότερη εργατική δύναμη για το μεγάλο κεφάλαιο, τόσο λόγω της άμεσης αξιοποίησης των εργαζόμενων από τα προγράμματα όσο και από τη γενικότερη επίδρασή τους στους μισθούς και τα δικαιώματα των εργαζομένων.

Γενικότερα, στην ίδια κατεύθυνση κινούνται τα προγράμματα για τη διά βίου εκπαίδευση κι απασχόληση (π.χ. επέκταση της μαθητείας στους εργασιακούς χώρους). Τα συγκεκριμένα προγράμματα συμβάλλουν στη μείωση της απαιτητικότητας και των αγωνιστικών διεκδικήσεων της εργατικής τάξης (π.χ. για την υπογραφή συλλογικών συμβάσεων, για κατοχύρωση βασικών εργατικών δικαιωμάτων). Οι νέοι εργαζόμενοι συνηθίζουν να θεωρούν δεδομένο το να μην έχουν σταθερή δουλειά με πλήρη δικαιώματα που τους εξασφαλίζει ένα ελάχιστο ποιοτικό επίπεδο ζωής. Όλη αυτή η κατάσταση έχει αντίκρυσμα και στην υποχώρηση του εργατικού κινήματος.

Όλα αυτά τα μέτρα είχαν ως αποτέλεσμα η Ελλάδα, η οποία βρισκόταν στις τελευταίες χώρες σε ρυθμό απορροφητικότητας στην ΕΕ, ν' αναρριχηθεί στην 8η θέση τον Απρίλη του 2013 από την 11η που ήταν το Φλεβάρη του ίδιου έτους και κατόπιν σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα στην 4η θέση, μετά από τις Εσθονία, Λιθουανία, Πορτογαλία.

Ένα μέρος των κονδυλίων αφορά τη διαχείριση της ακραίας φτώχειας, την «άσκηση κοινωνικής πολιτικής για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης». Τέτοια είναι τα διατιθέμενα σε δράσεις για τον περιορισμό της ανεργίας, για την προώθηση των αναδιαρθρώσεων του συστήματος υγείας και πρόνοιας, π.χ. ο εμβολιασμός ευπαθών ομάδων, το health voucher

⁴ «Ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη στήριξη της Γυναικείας Απασχόλησης μέσω ενίσχυσης της Επιχειρηματικότητας», <http://www.espa.gr>

τετράμηνης διάρκειας το οποίο θα δοθεί σε μερικές χιλιάδες ανέργους για ασφάλιση που καλύπτει μερικές επισκέψεις σε γιατρούς, εξετάσεις και παρακολούθηση κυήσεων, η λειτουργία περιορισμένου αριθμού κοινωνικών ιατρείων σε ορισμένους μόνο δήμους κ.ά.

1.4 Συνέβαλε το ΕΣΠΑ στην ανάκαμψη της Εθνικής μας οικονομίας?

Η Ελλάδα, από το 1981 μέχρι το 2005, παρουσίαζε αξιοσημείωτη άνοδο του βιοτικού της επιπέδου χάρις στους κοινοτικούς πόρους. Το κ.κ. ΑΕΠ έφτασε στο 82% του Μ.Ο της ΕΕ, από 63,5%.⁵ Οι διευρύνσεις από το 2005 και μετά, έχουν μεταβάλλει τις προτεραιότητες χρηματοδότησης της ΕΕ υπέρ των νέων χωρών. Το δημοσιονομικό πλαίσιο του 2007-2013 υπήρξε μια μεταβατική περίοδος κατά την οποία η Ελλάδα κατάφερε να εξασφαλίσει ένα αρκετά ικανοποιητικό χαρτοφυλάκιο, δεδομένων των συνθηκών. Ωστόσο, οι χαμηλές επιδόσεις της χώρας στην απορρόφηση αυτών των κονδυλίων σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008, συνθέτουν την ανυπέβλητη ανάγκη της για την εξασφάλιση όσο το δυνατό περισσότερων πόρων και την ορθή χρήση αυτών. Το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο όμως, που βρίσκεται υπό διαπραγμάτευση, με τους νέους όρους που εισάγει, επιφυλάσσει για την Ελλάδα τον κίνδυνο απώλειας τουλάχιστον έξι δις σε σχέση με τη προηγούμενη περίοδο.

Η υλοποίηση του ΕΣΠΑ οδηγεί επίσης σε ανακατατάξεις στο εσωτερικό της χώρας, αφού επιδρά στον ανταγωνισμό των μονοπωλιακών ομίλων. Αυτήν την περίοδο το κράτος βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με τις τράπεζες, ιδιαίτερα με αυτές που διαχειρίζονται το μεγάλο όγκο του ΕΣΠΑ με χορήγηση δανείων, εγγυήσεων κλπ. (Εθνική Τράπεζα, Τράπεζα Πειραιώς...), καθώς και με τα μονοπώλια, ώστε να διευκολυνθεί η ρευστότητα, να επιτευχθεί η απορρόφηση και να προχωρήσουν τα έργα. Απ' όλες τις δράσεις που αναλαμβάνονται φαίνεται να ενισχύονται όμιλοι στους κλάδους του Τουρισμού, της Ενέργειας και των Κατασκευών. Ενδεικτικά, κάποιοι από αυτούς που αναλαμβάνουν μεγάλα έργα με γερή χρηματοδότηση είναι οι όμιλοι ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, J&P AVAX, ΑΚΤΩΡ, οι οποίοι σε κάποια έργα δρουν με κοινοπραξία μεταξύ τους, η ΙΝΤΡΑΚΟΜ, η ΑΕΓΕΚ ΑΤΕ, η ΑΛΤΕΡ ΑΚΕ, ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΕ, Ρ&C DEVELOPMENT και μέσω των θυγατρικών τους. Είναι όμιλοι και εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε πολλούς κλάδους, όπως κατασκευές, βιομηχανία, οδοποιία, ναυτιλία, αεροδρόμια, ενέργεια, αποχετευτικά και αρδευτικά έργα, real estate, τηλεπικοινωνίες, πληροφοριακά συστήματα, οπτικά συστήματα, μεταφορές, τουρισμό, εμπόριο, αναπλάσεις πόλεων κ.ά. Στο μετοχικό κεφάλαιό τους μετέχουν και διεθνείς μονοπωλιακοί όμιλοι, αλλά άμεσα και το τραπεζικό κεφάλαιο. Παράλληλα, έργα με σημαντικές χρηματοδοτήσεις έχουν αναλάβει και ξένοι μεγάλοι μονοπωλιακοί όμιλοι από τη Γαλλία, π.χ. η VICI CONCESSIONS SAS, η VOSSLOH CONGIFER, από τη Γερμανία, π.χ. η HOCHTIEF PPP SOLUTIONS, από την

⁵ Μπακατσιάνος, Γ., (2006) «Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε», Δελτίο Κέντρου ανάλυσης και Σχεδιασμού του Υπουργείου Εξωτερικών, (πρόσβαση 2/7/2013) σελ 8

Ιταλία, π.χ. η CONSORZIO STABILE ITALIMPRESA, από την Τουρκία, π.χ. η ACS GROUP, από την Ισπανία, π.χ. η FERROVIAL.

Ταυτόχρονα προωθείται άνοιγμα σε ομίλους του Ισραήλ και της Τουρκίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Εξωστρέφεια και Ανταγωνιστικότητα» από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του υπουργείου Παιδείας.

Σύμφωνα με στοιχεία της ιστοσελίδας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου οι πόροι του ΕΣΠΑ θα δίνονταν για επενδύσεις στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας, για αύξηση παραγωγικότητας και επιχειρηματικότητας, για αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, για ενίσχυση της έρευνας και της τεχνολογίας, για την ελκυστικότητα της ελληνικής περιφέρειας και έργα υποδομών. Την ώρα που η επιχειρηματικότητα και το σύνολο του Ελληνικού λαού στραγγαλιζόταν από την πρωτοφανή λιτότητα που επέβαλαν οι μνημονιακές πολιτικές, η επιχειρηματικότητα του κυκλώματος της διαπλοκής "ρούφηξε" το 50% των ευρωπαϊκών κονδυλίων, χωρίς να συνυπολογίσουμε τα χαρισμένα δανεικά, τις δωρεάν συχνότητες που λυμαίνονται για τα τηλεοπτικά κανάλια και λοιπά σκάνδαλα.

Στην Ελλάδα της κρίσης, της βαθιάς οικονομικής ύφεσης, άνω του 50% αυτών των χρημάτων απορροφήθηκαν από μεγάλες κατασκευαστικές εταιρείες, από τους (ΕΛΛΑΚΤΟΡ, Μπόμπολας) για την κατασκευή αμφιβόλου αναγκαιότητας δημοσίων έργων, εργολάβοι που ανέλαβαν το 90% των δημοσίων έργων. Δεκάδες εκατομμυρίων ευρώ δόθηκαν σε εταιρείες παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, δημοσκοπήσεις, διαφημιστές εταιρείες, χρηματοδοτήθηκαν δηλαδή έργα που δεν προώθησαν την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, αλλά δημιούργησαν και αναπαρήγαγαν την φούσκα των άυλων υπηρεσιών.

Οι κοινοτικοί πόροι πρέπει να διοχετευτούν στην πρωτογενή μας παραγωγή, για να ξαναγίνει η χώρα μας αυτάρκης.

Οι ενέργειες που πρέπει να γίνουν πρέπει να αφορούν , την παροχή κινήτρων με σκοπό την επένδυση στον πρωτογενή (αγροκτηνοτροφικό) τομέα της οικονομίας με στόχο την δημιουργία πραγματικών θέσεων εργασίας.



ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

**ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ 2007-2013, Η ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ
ΕΣΠΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Δημοσιονομικό πλαίσιο 2007-2013

Η διαπραγμάτευση για το δημοσιονομικό πλαίσιο της περιόδου 2007-13 έλαβε χώρα στο δύσκολο περιβάλλον της διευρυμένης Ε.Ε σε κατάσταση οικονομικής ύφεσης, συνοδεία των προβλημάτων από τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και από το κύμα κρίσης που προέκυψε με την απόρριψη του Ευρωσυντάγματος στη Γαλλία και στην Ολλανδία.⁶ Οι ηγέτες της Βρετανίας, Τόνι Μπλερ, και της Γαλλίας, Ζακ Σιράκ, βρίσκονταν σε αντιπαράθεση για το ύψος των βρετανικών επιστροφών και για τη χρηματοδότηση της ΚΑΠ της οποίας η Γαλλία αποτελεί παραδοσιακό υποστηρικτή.⁷ Ωστόσο, οι δύο ευρύτερες ομάδες της διαπραγμάτευσης διαμορφώθηκαν κυρίως βάσει του κριτηρίου δότης - αποδέκτης πόρων. Ως εκ τούτου, η μία ομάδα περιελάμβανε τις Γερμανία, Ολλανδία, Σουηδία, Αυστρία, Μ. Βρετανία και Γαλλία και η έτερη, με πυρήνα τις Ελλάδα, Ισπανία και Πορτογαλία, περιελάμβανε τα δέκα νέα κ-μ και τις Ιρλανδία, Φινλανδία, Βέλγιο και Ιταλία, συγκροτώντας έτσι την ομάδα των «17 φίλων της συνοχής».⁸

Η ευρύτερη στρατηγική της Ελλάδας βασίστηκε στη δημιουργία συνασπισμού κρατών υπέρ της πρότασης της Επιτροπής⁹ σύμφωνα με την οποία η συνεισφορά στον προϋπολογισμό της ΕΕ υπολογιζόταν στο 1,24% του κοινοτικού ΑΕΠ.¹⁰ Σε αυτό το πλαίσιο, ξεκίνησε μια σειρά συναντήσεων με πρωτοβουλία των Υφυπουργών Εξωτερικών Ελλάδας και Πορτογαλίας το φθινόπωρο του 2004. Οι συναντήσεις έγιναν άμεσα τριμερείς με την συμμετοχή της Ισπανίας και η συνάντηση του Ιανουαρίου του 2005 στη Αθήνα έφτασε να αριθμεί δεκαεπτά κ-μ.¹¹ Η κοινή διαπραγματευτική γραμμή των τριών μεσογειακών κρατών στην οποία βασίστηκε και η συνεργασία με τα δέκα νέα κ-μ, στηρίχτηκε στην «επάρκεια των χρηματοδοτικών μέσων για την

⁶ Μπακατσιάνος, Γ., (2006) «Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε», Δελτίο Κέντρου ανάλυσης και Σχεδιασμού του Υπουργείου Εξωτερικών, ο.π, σελ 3

⁷ Peet J. & Tindale S., “The European Union budget 2014-20: More boldness needed”, *Centre for European Reform Policy Brief*, April 2012, σελ 2

⁸ Μπακατσιάνος, Γ., (2006) «Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε», ο.π, σελ 4

⁹ Συνέντευξη ΥΦΥΠΕΞ, κ. Γ. Βαληνάκη, στην εφημερίδα «ΕΞΠΡΕΣ» και τη δημοσιογράφο κα Μαρία Κουρμπέλα (2004-11-16) <http://www.mfa.gr/arheio-epikairotitas.html>, (πρόσβαση 3/11/13) σελ.2

¹⁰ Ενημέρωση των Διπλωματικών Συντακτών από τον Εκπρόσωπο του ΥΠΕΞ, κ. Γ. Κουμουτσάκο (2005-1-26) <http://www.mfa.gr/arheio-epikairotitas.html>, (πρόσβαση 3/11/13) σελ.9

¹¹ Συμμετοχή του ΥΦΥΠΕΞ κ. Γ. Βαληνάκη στην Άτυπη Υπουργική Συνάντηση στην Λισσαβόνα για τις Δημοσιονομικές προοπτικές της ΕΕ για το διάστημα 2007-2013 (2005-5-3)) <http://www.mfa.gr/arheio-epikairotitas.html>, (πρόσβαση 5/11/13) σελ.1

υλοποίηση των στόχων της ΕΕ και τη δίκαιη κατανομή των οφελών και του κόστους της διεύρυνσης μεταξύ των κ-μ». ¹²

Οι ελληνικές θέσεις συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παρουσίαση του ΥΦΥΠΕΞ κ. Ι. Βαληνάκη στην συνάντηση με την αρμόδια για την περιφερειακή πολιτική Επίτροπο κ. D. Hubner στις Βρυξέλλες, ορίζονταν ως εξής:

- «Στήριξη της πρότασης της Επιτροπής για τις δημοσιονομικές προοπτικές που για την Ελλάδα αποτελεί το ελάχιστο αποδεκτό όριο. (Υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή προτείνει ως οροφή δαπανών το 1,24% του Κοινοτικού ΑΕΠ και 33% των συνολικών δαπανών για κάλυψη της πολιτικής συνοχής για την οποία η χώρα μας έχει έντονο ενδιαφέρον)».

-«Δίκαιη κατανομή του δημοσιονομικού βάρους της διεύρυνσης μεταξύ όλων των κρατών-μελών».

-«Συνέχιση, τουλάχιστον με την ίδια ένταση, της πολιτικής συνοχής».

-«Επίτευξη πολιτικής συμφωνίας επί του θέματος, ει δυνατόν, έως τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους».

Αξίζει να σημειωθεί ότι όσον αφορά στην πρόταση της Επιτροπής, η Μ. Βρετανία, η Γερμανία, η Σουηδία, η Γαλλία, η Δανία και η Ολλανδία πρότειναν ως οροφή δαπανών το 1% του ΑΕΠ της ΕΕ αντί του 1,24%.¹³ Αυτό για την Ελλάδα ισοδυναμούσε σε ύψος πόρων 12 δις€ αντί των 22 δις€¹⁴

Επίσης, όσον αφορά στη θέση για επίτευξη συμφωνίας μέχρι τον Ιούνιο 2005, αυτή βασιζόταν στο γεγονός ότι μια χρονική καθυστέρηση θα οδηγούσε σε επανεκτίμηση των στατιστικών των περιφερειών με αποτέλεσμα την μείωση των πόρων,¹⁵ καθώς και στις προεδρίες των Βρετανών και των Αυστριακών που έπονταν.¹⁶

Οι δυσκολίες της διαπραγμάτευσης για την Ελλάδα εντοπιζόνταν σε τέσσερα σημεία. Πρώτον, μετά τη διεύρυνση της ΕΕ το 2004, οι ανάγκες της αυξήθηκαν κατά 20% ενώ το ΑΕΠ της κατά 5%. Παράλληλα, από τα δέκα νέα, τα οκτώ αποτελούσαν χώρες συνοχής. Δεύτερον, η ομάδα των κ-μ συνεισφορέων επέμενε στις θέσεις της και τα δύο ενδεχόμενα αποτελέσματα της διαπραγμάτευσης αντιστοιχούσαν σε μεγάλη διαφορά πόρων (12δις € και 22δις€). Τρίτον, η Ελλάδα δεν παρουσίαζε υψηλό βαθμό σύγκλισης και τέλος ο μεγάλος αριθμός περιφερειών της χώρας σε συνδυασμό με τη στατιστική αναπροσαρμογή μετά τη διεύρυνση δεν ευνοούσε την διεκδίκηση πόρων.¹⁷

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου στο Λουξεμβούργο βρήκε τα κ-μ χωρισμένα σε δυο ομάδες, αυτή των πλουσίων χωρών που επέμεναν στην

¹² Συνέντευξη Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Γιάννη Βαληνάκη στην εφημερίδα ΑΥΓΗ της Κυριακής και στην δημοσιογράφο κα Χριστίνα Παυλίδου (2005-4-24) <http://www.mfa.gr/arheio-epikairotitas.html>, (πρόσβαση 5/11/12) σελ.2

¹³ Υπουργική Συνάντηση της ΕΕ στη Βαρσοβία με αντικείμενο τις δημοσιονομικές προοπτικές της ΕΕ 2007-2013 (3-12-2004) <http://www.valinakis.gr/~valinaki/2009-01-20-08-31-22/press/186-i-----2007-2013>, (πρόσβαση 30/10/12) σελ.1

¹⁴ Συνάντηση ΥΦΥΠΕΞ κ. Ι. Βαληνάκη με την αρμόδια για την Περιφερειακή Πολιτική Επίτροπο Κυρία D. Hubner (Βρυξέλλες) (2005-1-31) <http://www.mfa.gr/arheio-epikairotitas.html>, (πρόσβαση 3/11/12) σελ.1

¹⁵ Συνέντευξη Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Γιάννη Βαληνάκη στην εφημερίδα ΑΥΓΗ της Κυριακής και στην δημοσιογράφο κα Χριστίνα Παυλίδου, ο.π, σελ.2

¹⁶ Συνέντευξη του ΥΦΥΠΕΞ κ. Γ. Βαληνάκη στο ραδιόφωνο της NET και στη δημοσιογράφο κα Βάλια Καϊμάκη (2005-6-11) <http://www.mfa.gr/arheio-epikairotitas.html>, (πρόσβαση 5/11/12) σελ.1

¹⁷ Ενημέρωση των Διπλωματικών Συντακτών από τον Εκπρόσωπο του ΥΠΕΞ, κ. Γ. Κουμουτσάκο (2005-2-17) <http://www.mfa.gr/arheio-epikairotitas.html>, (πρόσβαση 3/11/12) σελ.9-10

συνεισφορά του 1% ΑΕΠ της ΕΕ και αυτή των φτωχότερων, στην οποία ανήκε και η Ελλάδα, που επεδίωκαν το αντίστοιχο ποσοστό να ισούται με 1.14%.¹⁸ Ο προϋπολογισμός της ΕΕ σύμφωνα με την τελική πρόταση της λουξεμβουργιανής προεδρίας προβλεπόταν σε 1.056% του ΑΕΠ των 27.¹⁹ Η Ελλάδα ήταν σύμφωνη με την πρόταση αυτή²⁰ αλλά το Συμβούλιο δεν οδήγησε σε λύση καθώς οι Βρετανοί υπήρξαν ανυποχώρητοι στο ζήτημα των βρετανικών επιστροφών.²¹

Συμφωνία επιτεύχθηκε με την τρίτη πρόταση της βρετανικής προεδρίας, που ακολούθησε, η οποία μείωνε τις επιστροφές της ίδιας χώρας κατά 10,5 δις, ικανοποιούσε τη Γερμανία για τον μειωμένο προϋπολογισμό, τη Γαλλία για την διασφάλιση της ΚΑΠ, το Νότο για τη χρηματοδότηση της συνοχής και τα νέα κ-μ για την βελτίωση της απορροφητικότητας (π.χ ο κανόνας n+2 έτη μεταβλήθηκε σε n+3) σε αντάλλαγμα για τη μείωση των κονδυλίων συνοχής²². Καθοριστική για τη συμφωνία υπήρξε η παρέμβαση της Καγκελαρίου Άγκελα Μέρκελ η οποία προσέφερε αύξηση της χρηματοδότησης αν και η τελική συναίνεση των Βρετανών περιείχε τον όρο της ενδιάμεσης επανεξέτασης του προϋπολογισμού κατά τα έτη 2008-9.²³

Όσον αφορά στις χώρες συνοχής, ο κύριος αποδέκτης ήταν η Πολωνία με μερίδιο 20% περίπου επί του συνόλου των πόρων συνοχής και η Τσεχία με το υψηλότερο κατά κεφαλήν όφελος. Η Ιρλανδία και η Ισπανία παρέμειναν λήπτες αλλά με αυξημένη συμμετοχή στη χρηματοδότηση των νέων κ-μ. Η τελευταία δε, είδε το μερίδιό της να μειώνεται στα €35,3 δις από τα €56,3 δις του Γ' ΚΠΣ. Τέλος, η Πορτογαλία βελτίωσε τη θέση της σε σχέση με τη λουξεμβουργιανή προεδρία καθώς εξασφάλισε 1,2 δις επιπλέον για την αγροτική ανάπτυξη.²⁴

2.1.1 Το αποτέλεσμα της διαπραγμάτευσης για την Ελλάδα περιελάμβανε:

- Την αύξηση του ποσοστού συνχρηματοδότησης των έργων από 75% σε 85% για τις περιφέρειες του Στόχου 1 (Αττική, Δυτική και Κεντρική Μακεδονία) και από 50% σε 85% για τις περιφέρειες του Στόχου 2 (Νότιο Αιγαίο και τη Στερεά Ελλάδα).²⁵ Η διαπραγμάτευση για τις περιφέρειες του Στόχου 1 αποτέλεσε και ένα από τα δυσκολότερα σημεία του όλου εγχειρήματος.²⁶ Γενικότερα, βασικό μέλημα της χώρας αποτέλεσε η χρηματοδότηση των περιφερειών υπό τα καθεστώτα

¹⁸ Συνέντευξη Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Γιάννη Βαληνάκη στο ραδιόφωνο της NET και στη δημοσιογράφο κα Βάλια Καϊμάκη (2005-6-11) <http://www.mfa.gr/arheio-epikairotitas.html>, (πρόσβαση 5/11/12) σελ.1

¹⁹ Συνέντευξη του ΥΦΥΠΕΞ κ. Γ. Βαληνάκη στην οικονομική «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Της ΚΥΡΙΑΚΗΣ» (2005-9-6) <http://www.mfa.gr/arheio-epikairotitas.html>, (πρόσβαση 5/11/12) σελ.1

²⁰ Μπακατσιάνος, Γ., (2006) «Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε», ο.π,σελ 5

²¹ Συνέντευξη του ΥΦΥΠΕΞ κ. Γ. Βαληνάκη στην οικονομική «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Της ΚΥΡΙΑΚΗΣ», ο.π.

²² Μπακατσιάνος, Γ., (2006) «Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε», ο.π., σελ 5

²³ Peet J. & Tindale S., “The European Union budget 2014-20: More boldness needed”, ο.π, σελ 2

²⁴ Μπακατσιάνος, Γ., (2006) «Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε», ο.π, σελ 6

²⁵ «Εξασφαλίζοντας τους πόρους για το μέλλον της Ευρώπης και της Ελλάδας», <http://www.valinakis.gr/~valinaki/issues/364?task=view> (πρόσβαση 30/10/12)

²⁶ Συνέντευξη του ΥΦΥΠΕΞ κ. Γ. Βαληνάκη στην οικονομική «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Της ΚΥΡΙΑΚΗΣ» ο.π, σελ.2

φθίνουσας κλίμακας phasing-out και phasing-in²⁷, δηλαδή των περιφερειών στατιστικής σύγκλισης (Αττική, Δυτική και Κεντρική Μακεδονία) και σταδιακής εισόδου (Νότιο Αιγαίο και τη Στερεά Ελλάδα) αντίστοιχα. Το ενδιαφέρον της Ελλάδας μοιράζονταν όλα τα παλιά κ-μ των οποίων οι περιφέρειες αντιμετώπιζαν τα ίδια προβλήματα, μεταξύ αυτών η Πορτογαλία και η Ισπανία.²⁸

- Η εφαρμογή του κανόνα n+3 αντί του n+2 που ίσχυε μέχρι τότε, για την περίοδο 2007-2010. Αυτό ισοδυναμούσε με αύξηση του χρόνου για την απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων κατά ένα έτος, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα για ευκολότερη και μεγαλύτερη απορρόφηση.²⁹
- Η εξασφάλιση 20,1 δις 101 εκ ευρώ για την Ελλάδα.³⁰ Οι πόροι αυτοί αποτέλεσαν ένα επιτυχημένο αποτέλεσμα, δεδομένων των συνθηκών. Αν και οι αρχικές προτάσεις της Επιτροπής προέβλεπαν €23δις, πρέπει να σημειωθεί η τελική μείωση των πόρων κατά 16% και η δυσκολία εξασφάλισης αυτών για τις προαναφερόμενες περιφέρειες. Η απώλεια σε σχέση με τη λουξεμβουργιανή προεδρία εντοπίζεται στο ποσό των €200εκ. που αφορούσαν στην αγροτική ανάπτυξη. Το ύψος των πόρων της ΚΑΠ για την Ελλάδα υπολογίζονταν στα €18.5 δις.³¹

Συγκεκριμένα, η κατανομή του τελικού ποσού για τη χώρα προέβλεπε €19,575δις για το στόχο της «Σύγκλισης», εκ των οποίων τα €6,458 δις προορίζονταν για τις περιφέρειες στατιστικής σύγκλισης, €635εκ. για το στόχο της «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης» με δέκτες τις περιφέρειες σταδιακής εισόδου και €210 εκ. για το στόχο «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία».³² Οι επιμέρους θεματικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ ορίστηκαν ως εξής: «Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας», «Κοινωνία της γνώσης και καινοτομίας», «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή», «Θεσμικό περιβάλλον» και «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης».³³

Σε σχέση με το προηγούμενο ΚΠΣ, η Ελλάδα έλαβε χαμηλότερο ποσό αλλά σημείωσε μια μικρή αύξηση στο μερίδιό της από τους πόρους της συνοχής της ΕΕ των 15, ενώ στο πλαίσιο της διευρυμένης Ένωσης το ποσοστό της έφτασε περίπου το 6%. Όσον αφορά στη συμμετοχή της χώρας στους πόρους της ΕΕ, σημειώθηκε αύξηση τόσο στον διορθωτικό μηχανισμό των

²⁷ Στις περιφέρειες που θα ήταν επιλέξιμες για τον στόχο "σύγκλιση" αν το κατώτατο όριο είχε μείνει στο 75 % του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ των 15 και όχι των 25, εφαρμόζεται μεταβατικό καθεστώς με φθίνουσα κλίμακα («phasing-out»). Παρέχεται μεταβατική στήριξη με φθίνουσα κλίμακα («phasing-in») μέχρι το 2013 στις περιφέρειες NUTS 2 που καλύπτονταν από τον πρώην στόχο 1, αλλά των οποίων το ΑΕΠ υπερβαίνει το 75 % του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ των 15, http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/region/index_el.htm

²⁸ Μπακατσιάνος, Γ., (2006) «Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε.», ο.π,σελ 6

²⁹ «Εξασφαλίζοντας τους πόρους για το μέλλον της Ευρώπης και της Ελλάδας»,ο.π.

³⁰ Στο ίδιο.

³¹ Μπακατσιάνος, Γ., (2006) «Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε.», ο.π, σελ 6-7

³² βλ. Πίνακα cohesion policy 2007-13: indicative financial allocations, http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/fonds/pdf/annexe-recto.pdf

³³ Ευρωπαϊκή Ένωση: Περιφερειακή Πολιτική, Ελλάδα: Πολιτική Συνοχής 2007-13 http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/fonds/pdf/annexe-recto.pdf

Βρετανών όσο και στο σύστημα των ιδίων πόρων, παραμένοντας όμως η πρώτη χώρα λήπτης στην ΕΕ προ διεύρυνσης.³⁴

2.2 Πορεία υλοποίησης ΕΣΠΑ κατά τα έτη 2007-2013

Κατά τα δυο πρώτα έτη έναρξης του, το ΕΣΠΑ 2007-2013 της Ελλάδας παρουσίασε μηδενική απορρόφηση των πόρων της κοινοτικής συμμετοχής.³⁵ Η ανάλυση που ακολουθεί και αποτυπώνει τη σημερινή κατάσταση, αναφέρεται ουσιαστικά στη περίοδο από το έτος 2009 και μετά. Οι τομείς που αναλύονται είναι αυτοί που συγκροτούν το ΕΣΠΑ, δηλαδή τα Τομεακά και Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ε.Π) και τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας. Θεωρώντας ως απορροφητικότητα το ποσοστό των πραγματοποιηθείσων δαπανών κάθε έργου σε σχέση με το συνολικό του ποσό, η πορεία υλοποίησης του ΕΣΠΑ βάσει στοιχείων μέχρι τις 31-10-2012, διαμορφώνεται ως εξής:

Όσον αφορά στα Τομεακά Προγράμματα, το Ε.Π με την υψηλότερη απορροφητικότητα είναι το «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» με 67,22%, το οποίο εμφανίζεται να έχει προχωρήσει σε συμβάσεις σχεδόν για το σύνολο των έργων του, καθώς το ποσοστό νομικών δεσμεύσεων ισούται με 111,97%. Δεύτερο έρχεται το Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» με ποσοστό πραγματοποιηθείσων δαπανών 39,89%. Ακολουθεί το Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» που παρουσιάζει απορροφητικότητα ίση με 38,24%. Τέταρτο στη σειρά, το Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» με αντίστοιχο ποσοστό 31,79%. Το Ε.Π «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» σημειώνει χαμηλή απορροφητικότητα ύψους 29,51%. Έκτο, το Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» το οποίο εμφανίζει το χαμηλότερο ποσοστό νομικών δεσμεύσεων των Ε.Π., τουτ' έστιν 33,65% και χαμηλή απορροφητικότητα ίση με 23,48%. Στην κατώτατη θέση, το Ε.Π «Διοικητική Μεταρρύθμιση» με ποσοστό πραγματοποιηθείσων δαπανών 15,18%. Τέλος, το αντίστοιχο ποσοστό του Ε.Π «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής» παρουσιάζει ποσοστό 34,52%. Συνολικά, η απορροφητικότητα των Τομεακών Προγραμμάτων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία έως το τέλος του Οκτωβρίου 2012, υπολογίζεται στο 37,7%.

Στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, την πρώτη θέση στην απορροφητικότητα καταλαμβάνει το Π.Ε.Π Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου με ποσοστό πραγματοποιηθείσων δαπανών 62,85% και το υψηλότερο ποσοστό νομικών δεσμεύσεων των Π.Ε.Π. 104,1%. Ακολουθεί το Π.Ε.Π. Κρήτης & Νήσων Αιγαίου με ποσοστό απορροφητικότητας 48,1%. Το Π.Ε.Π. Μακεδονίας-Θράκης σημειώνει πραγματοποιηθείσες δαπάνες ύψους 44,67% ενώ πιο χαμηλή επίδοση παρουσιάζει το Π.Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων με 39,16%. Την χαμηλότερη απορροφητικότητα περιφέρειας διαπιστώνουμε στην Αττική με ποσοστό 36,3% καθώς και το χαμηλότερο ποσοστό συμβασιοποίησης ίσο με 60,27%.

³⁴ Μπακατσιάνος, Γ., (2006) «Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε», ο.π, σελ 7

³⁵ Ενημερωτικό Σημείωμα «Απολογισμός δράσεων Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας για την υλοποίηση του ΕΣΠΑ κατά το 2011», Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, www.mindev.gov.gr (πρόσβαση στις 11/7/2012), σελ. 2

Στο σύνολο των Π.Ε.Π. για τα πρώτα έξι έτη εφαρμογής του ΕΣΠΑ, το ποσοστό απορροφητικότητας υπολογίζεται στο 44,6%³⁶.

Τέλος, τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας στο σύνολό τους για την περίοδο Ιανουαρίου 2007 - Οκτωβρίου 2012, σημειώνουν χαμηλό ποσοστό πραγματοποιηθεισών δαπανών ίσο με 10,07% ενώ το ποσοστό νομικών δεσμεύσεων αγγίζει το 74,01%. Συγκεκριμένα, το Πρόγραμμα «Ελλάδα-Κύπρος» είναι αυτό με την υψηλότερη απορροφητικότητα ίση με 16,17%. Ακολουθεί το Πρόγραμμα «Ελλάδα-Βουλγαρία» με 11,77% και αξιοσημείωτο ποσοστό νομικών δεσμεύσεων ίσο με 94,34%. Στη τρίτη θέση βρίσκεται το Πρόγραμμα «Ελλάδα-Ιταλία» με απορροφητικότητα 6,9%. Το Πρόγραμμα «Ελλάδα-ΠΓΔΜ» δεν παρουσιάζει καλή επίδοση με το ποσοστό στο 1,01%. Το χαμηλότερο ποσοστό συμβασιοποίησης σημειώνει το Πρόγραμμα «Ελλάδα-Αλβανία», ίσο με 10%.

Η συνολική απορροφητικότητα του ΕΣΠΑ 2007-13 μέχρι το τέλος Οκτωβρίου 2012 ισούται με 39,77% επί της συγχρηματοδοτούμενης δαπάνης, με το ποσοστό των νομικών δεσμεύσεων να παρουσιάζει μια πιο αισιόδοξη εικόνα του 72,87%.³⁷

³⁶ Βλ. Πίνακα Ειδικής Υπηρεσίας Ο.Π.Σ, Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, http://www.espa.gr/el/Documents/Poreia_Ylopoihshts_ESPA/JUN2012/120630_Proodos_Ylopoihshts_ESPA.pdf, (πρόσβαση 11/7/2013)

³⁷ Βλ. Πίνακα Ειδικής Υπηρεσίας Ο.Π.Σ, ο.π.

| ΚΩΔ. ΕΠ | ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ | ΕΚΔΟΣΗ 7.0 | | | | | | | | | | Ημερομηνία Αναφοράς: | | 31/10/2012 |
|---------|--|---|--|------------------------------|---|---------------------------------|--------------------------------------|--|---------------|---|--------|----------------------|--|------------|
| | | 1 | 2 | 3 | 4=3/1 | 5 | 6=5/1 | 7 | 8=7/1 | 9 | 10=9/1 | | | |
| | Συγχρηνη Δημόσια Δαπάνη (€) | Συνολική Δημόσια Δαπάνη Προσκληόμενων (€) | Συγχρηνη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€) | Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%) | Συγχρηνη Δημόσια Δαπάνη Νορμικών Δεσμεύσεων (€) | Ποσοστό Νορμικών Δεσμεύσεων (%) | Προηγμένες Δαπάνες (Συγχρηνη ΔΔ) (€) | Ποσοστό Προηγμένων Δαπάνων (Συγχρηνη ΔΔ) (%) | | | | | | |
| 01 | Ε.Π. Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη | 2.117.647.060 | 6.171.551.393 | 4.538.114.016 | 214,30% | 1.099.672.885 | 51,93% | 624.901.132 | 29,51% | | | | | |
| 02 | Ε.Π. Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας | 4.353.130.430 | 5.689.329.281 | 4.939.923.320 | 113,48% | 3.464.968.785 | 79,60% | 1.736.293.701 | 39,89% | | | | | |
| 03 | Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα | 1.518.823.530 | 2.018.747.595 | 1.912.689.290 | 125,93% | 1.700.674.086 | 111,97% | 1.020.964.910 | 67,22% | | | | | |
| 04 | Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση | 1.011.764.706 | 2.186.767.573 | 940.744.450 | 92,98% | 340.434.652 | 33,65% | 237.530.357 | 23,48% | | | | | |
| 05 | Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού | 2.658.823.845 | 3.401.521.261 | 2.553.417.543 | 96,04% | 1.653.263.097 | 62,18% | 1.016.778.066 | 38,24% | | | | | |
| 06 | Ε.Π. Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση | 1.694.117.722 | 2.276.680.921 | 1.808.504.168 | 106,75% | 1.180.249.856 | 69,67% | 538.574.183 | 31,79% | | | | | |
| 07 | Ε.Π. Διοικητική Μεταρρύθμιση | 594.117.648 | 851.056.600 | 508.425.985 | 85,58% | 227.377.516 | 38,27% | 90.176.159 | 15,18% | | | | | |
| 08 | Ε.Π. Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής | 225.882.953 | 404.832.541 | 299.193.439 | 132,46% | 201.756.705 | 89,32% | 77.982.593 | 34,52% | | | | | |
| 09 | Π.Ε.Π. Μακεδονίας - Θράκης | 3.147.058.824 | 5.392.604.910 | 4.408.827.016 | 140,09% | 2.660.486.079 | 84,54% | 1.405.750.569 | 44,67% | | | | | |
| 10 | Π.Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων | 1.075.294.118 | 1.686.940.337 | 1.423.474.103 | 132,38% | 670.436.139 | 62,95% | 421.123.675 | 39,16% | | | | | |
| 11 | Π.Ε.Π. Κρήτης & Νήσων Αιγαίου | 1.140.000.178 | 1.795.712.844 | 1.675.401.239 | 146,96% | 1.029.889.876 | 90,34% | 548.293.197 | 48,10% | | | | | |
| 12 | Π.Ε.Π. Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου | 1.393.235.294 | 2.371.623.934 | 2.071.609.026 | 148,69% | 1.450.369.036 | 104,10% | 875.624.678 | 62,85% | | | | | |
| 13 | Π.Ε.Π. Αττικής | 2.868.235.295 | 4.732.266.632 | 3.015.840.775 | 105,15% | 1.728.814.043 | 60,27% | 1.041.273.086 | 36,30% | | | | | |
| | ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΜΕΑΚΩΝ(01-08) | 14.174.307.294 | 23.000.487.265 | 17.501.012.211 | 123,47% | 9.869.397.580 | 69,62% | 5.343.201.101 | 37,70% | | | | | |
| | ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ (09-13) | 9.623.823.709 | 15.979.048.557 | 12.595.152.158 | 130,87% | 7.539.993.173 | 78,35% | 4.292.065.205 | 44,60% | | | | | |
| 14 | ΕΘΝΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΩΝ | 186.824.004 | 147.280.000 | 85.453.387 | 45,74% | 66.018.280 | 35,94% | 5.821.549 | 3,12% | | | | | |
| ΚΩΔ. ΕΠ | ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ | 2 | 3 | 5 | 6=5/1 | 7 | 8=7/1 | 9 | 10=9/1 | | | | | |
| 15 | ΕΛΛΑΔΑ - ΚΥΠΡΟΣ | 60.082.025 | 32.866.613 | 39.539.911 | 65,81% | 39.539.911 | 65,81% | 9.717.135 | 16,17% | | | | | |
| 16 | ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ | 138.691.303 | 111.530.655 | 130.845.371 | 94,34% | 130.845.371 | 94,34% | 16.327.959 | 11,77% | | | | | |
| 17 | ΕΛΛΑΔΑ - ΙΤΑΛΙΑ | 118.606.893 | 67.882.414 | 76.761.547 | 64,72% | 76.761.547 | 64,72% | 8.181.026 | 6,90% | | | | | |
| 18 | ΕΛΛΑΔΑ - ΠΓΔΜ | 13.606.397 | 14.557.746 | 4.346.639 | 31,95% | 4.346.639 | 31,95% | 137.911 | 1,01% | | | | | |
| 19 | ΕΛΛΑΔΑ - ΑΛΒΑΝΙΑ | 10.228.072 | 6.023.306 | 1.022.808 | 10,00% | 1.022.808 | 10,00% | | | | | | | |
| | ΣΥΝΟΛΟ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ(15-19) | 341.214.690 | 232.860.734 | 252.516.276 | 74,01% | 252.516.276 | 74,01% | 34.364.031 | 10,07% | | | | | |
| | ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΠΑ (01-19) | 24.326.169.697 | 39.359.676.556 | 30.434.134.032 | 125,11% | 17.726.927.309 | 72,87% | 9.675.451.886 | 39,77% | | | | | |



ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3^Ο

3.1 Εξελίξεις και αδυναμίες του ΕΣΠΑ

Η χαμηλή απορροφητικότητα του ΕΣΠΑ στην Ελλάδα σε συνδυασμό με τις συνθήκες κρίσης στη χώρα οδήγησαν σε μια σειρά από δράσεις. Το 2011, οι επτά σχετικές ενέργειες που ορίστηκαν από το Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και επιτεύχθηκαν ως ένα βαθμό, με την συνδρομή της ΕΕ, συνοψίζονται στις εξής:

1. **Επίτευξη του στόχου απορρόφησης**, βάσει μνημονίου πλέον, για τα έτη 2011-12, δεδομένων και των χαμηλών επιδόσεων των προηγούμενων ετών. Η απορρόφηση δαπανών της κοινοτικής συμμετοχής το 2011 έφτασε το 101,2%, με δεδομένο το ύψος της τελευταίας να κυμαίνεται μεταξύ 85% και 95%.

2. **Απελευθέρωση πόρων ΕΣΠΑ** αξίας €15δισ, κυρίως από «νεκρά έργα», γεγονός που τελικά οδήγησε στην απελευθέρωση €11δισ.

3. **Απλούστευση του συστήματος διαχείρισης** του ΕΣΠΑ με αποτέλεσμα τη μείωση του απαιτούμενου χρόνου των έργων από τη διαδικασία υποβολής μέχρι αυτήν της ένταξης, κατά 87%.³⁸

4. **«Δημιουργία δεξαμενών ώριμων έργων σε όλα τα Προγράμματα»³⁹**, με σκοπό την αξιοποίησή τους για τις τοπικές κοινωνίες. Τέτοιες δεξαμενές δημιουργήθηκαν για το 60% των Ε.Π.

5. **Αύξηση ποσοστού κοινοτικής συμμετοχής** για την αντιστάθμιση της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής όπως π.χ της μείωσης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Τα ευρωπαϊκά όργανα τον Δεκέμβριο του 2011 προχώρησαν σε έκτακτη αύξηση του ποσοστού συγχρηματοδότησης μέχρι 95% και με αναδρομική ισχύ από 1η Ιανουαρίου 2010 μέχρι τη λήξη του ΕΣΠΑ το 2013⁴⁰.

6. **Η εναρμόνιση του ΕΣΠΑ προς το περιβάλλον της κρίσης**, για τη διευκόλυνση των επιχειρήσεων ως προς τη ρευστότητα. Πράγματι, η τροποποίηση σχετικών κανονισμών επέτρεψε στις επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση σε κεφάλαιο κίνησης, επιδοτήσεις επιτοκίου κ.α.

7. **Εστίαση στα έργα** στου ΕΣΠΑ που συμβάλλουν στην άμεση ανάπτυξη της χώρας. Σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταρτίστηκε πίνακας 181 έργων προτεραιότητας.⁴¹

Όσον αφορά στην πορεία υλοποίησης των παραπάνω έργων προτεραιότητας αξίας €11,5δισ, ⁴² πρέπει να σημειώσουμε ότι μέχρι σήμερα, η πλειοψηφία των έργων εξελίσσεται ομαλά, 58 έργα παρουσιάζουν καθυστέρηση, 5 έχουν ολοκληρωθεί και άλλα τόσα κινδυνεύουν, ενώ 1 έργο έχει ακυρωθεί.⁴³

³⁸ Ενημερωτικό Σημείωμα «Απολογισμός δράσεων Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας για την υλοποίηση του ΕΣΠΑ κατά το 2011, ο.π., σελ.1-3

³⁹ Στο ίδιο, σελ.1

⁴⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Εως και 95% αύξηση των ποσοστών συγχρηματοδότησης του ΕΚΤ», <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?langId=el&catId=67&newsId=7903>, (πρόσβαση 12/7/2012)

⁴¹ Ενημερωτικό Σημείωμα «Απολογισμός δράσεων Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας για την υλοποίηση του ΕΣΠΑ κατά το 2011», ο.π., σελ.1-3

⁴² Ευγενία Τζώρτζη, «Οι διαπραγματεύσεις του κ. Ράιχενμπαχ, ο επίτροπος Χαν και ο γρίφος ΕΣΠΑ», *Καθημερινή*, 8 Ιουλίου 2012

⁴³ Εξέλιξη 181 έργων προτεραιότητας ΕΣΠΑ, <http://www.anaptyxi.gov.gr/Priorities.aspx?mod=1&~>

Η χαμηλή απορροφητικότητα του ΕΣΠΑ στην Ελλάδα οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες. Οι διοικητικές αδυναμίες αποτελούν έναν από τους αυτούς. Ο συνδυασμός της ανεπαρκούς ελληνικής δημόσιας διοίκησης με το ΕΣΠΑ των πολλαπλών δομών και της αλληλεπικάλυψης αρμοδιοτήτων, εντείνει το πρόβλημα της γραφειοκρατίας και συμβάλλει στην καθυστέρηση των έργων.⁴⁴ Η ανεπαρκής στελέχωση των σχετικών δημόσιων υπηρεσιών ασκεί επιπλέον διοικητικό βάρος στην τρέχουσα κατάσταση.⁴⁵

Ο αναχρονιστικός σχεδιασμός του ΕΣΠΑ, σε σχέση με τον ρυθμό της ελληνικής οικονομίας σε κρίση, αποτελεί επίσης τροχοπέδη για την αποτελεσματική εφαρμογή του.⁴⁶ Σχετικό παράδειγμα θα μπορούσε να αποτελέσει η περίπτωση των επιχειρήσεων που επιδοτούνται για την πρόσληψη ανέργων, υπό τον όρο ότι δεν έχουν προβεί σε απολύσεις πριν την επιδότηση, όρος πολύ δύσκολα εκπληρούμενος σήμερα στον κόσμο των ελληνικών επιχειρήσεων.⁴⁷

Σημαντικό πρόβλημα για την υλοποίηση του ΕΣΠΑ αποτελεί η έλλειψη ρευστότητας. Η αδυναμία παροχής εγγυητικών επιστολών για τα έργα οδηγεί σε αδράνεια. Η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών είναι απαραίτητη για την ανατροπή αυτής της πορείας. Η χαμηλή βαθμολογία των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων δεν διευκολύνει την απελευθέρωση των πόρων από την ΕΤΕπ.⁴⁸ Για την αντιμετώπιση του προβλήματος, η Επιτροπή σε συνεργασία με τις ελληνικές αρχές αποφάσισε την ίδρυση του Ελληνικού Ταμείου Εγγυοδοσίας Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για ΜΜΕ. Το σχετικό ΦΕΚ δημοσιεύτηκε στις 31 Μαΐου 2012 και προέβλεπε την καταβολή μέχρι €500εκ από το ΠΔΕ στην ΕΤΕπ ώστε η τελευταία να παράσχει δάνεια, διπλάσιου ύψους, στις ελληνικές τράπεζες για την χρηματοδότηση των ΜμΕ.⁴⁹ Στη συνάντηση που είχε ο υπουργός Οικονομικών Γ. Στουρνάρας και ο Υπουργός Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων κ. Κ. Χατζηδάκης με τον Πρόεδρο της ΕΤΕπ κ. Βέρενερ Χόγιερ και τον αντιπρόεδρο κ. Πλούταρχο Σακελλάρη στις 23/7/2012, επιτεύχθηκε συμφωνία που προβλέπει ότι «[...] η ΕΤΕπ θα χορηγήσει ως το τέλος του 2015 συνολικά 1,44 δις ευρώ με το εξής χρονοδιάγραμμα: 600εκ. ευρώ ως τον Ιανουάριο του 2013 [...], 1δις ευρώ ως τον Δεκέμβριο του 2013 και 1,44 δις ως το τέλος του 2015. Το Ταμείο Εγγύησης θα χρηματοδοτηθεί με πόρους του ΕΣΠΑ ύψους 500 εκ. [...] και προβλέπεται η παροχή στήριξης της ΕΤΕπ στην ολοκλήρωση των Αυτοκινητοδρόμων που υλοποιούνται με συμβάσεις παραχώρησης».⁵⁰

Το πρόβλημα ρευστότητας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην δημιουργία των λεγόμενων «νεκρών έργων». Πρόκειται για έργα αξίας €5,6δις που για

⁴⁴ Λιαργκόβας, Π., «Κοινοτικοί και άλλοι πόροι (ΕΣΠΑ, Κοινοτικός Προϋπολογισμός, ΕΤΕπ)», Ημερίδα *Μια Συνεκτική και Αναπτυξιακή προοπτική της Ελλάδας απέναντι στην κρίση*.

⁴⁵ Ευγενία Τζώρτζη, «Αλυσίδα προβλημάτων μπλοκάρει το ΕΣΠΑ», *Καθημερινή*, 12 Φεβρουαρίου 2012

⁴⁶ Λιαργκόβας, Π., «Κοινοτικοί και άλλοι πόροι (ΕΣΠΑ, Κοινοτικός Προϋπολογισμός, ΕΤΕπ)», ο.π.

⁴⁷ Ευγενία Τζώρτζη, «Αλυσίδα προβλημάτων μπλοκάρει το ΕΣΠΑ», ο.π.

⁴⁸ Λιαργκόβας, Π., «Κοινοτικοί και άλλοι πόροι (ΕΣΠΑ, Κοινοτικός Προϋπολογισμός, ΕΤΕπ)», ο.π.

⁴⁹ ΦΕΚ 1770/31/5/2012, σελ .26106-7

⁵⁰ Συμφωνία με την ΕΤΕπ για επανέναρξη των δανειοδοτήσεων προς την Ελλάδα, για τη χρηματοδότηση ΜμΕ και έργων υποδομής, <http://www.minfin.gr/portal/el/resource/contentObject/id/c9b7b2fd-6084-4c6e-a4e5-fb119c0f2857>, (πρόσβαση 29-11-2012).

διάστημα τουλάχιστον έξι μηνών δεν είχαν προχωρήσει σε συμβασιοποίηση⁵¹. Με τις απεντάξεις (8.397 έργων⁵²) που σημειώθηκαν από τον Μάιο του 2012, το ποσό έχει μειωθεί στα €2δισ.⁵³

Ανασταλτικό παράγοντα για την ορθή εφαρμογή του ΕΣΠΑ αποτελεί και η διαφθορά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι περιπτώσεις δημοσίων υπαλλήλων που αντάλλαζαν εγκρίσεις κοινοτικών επιδοτήσεων με προσωπικές αμοιβές.⁵⁴

Τέλος, επιμέρους δομικά εμπόδια όπως αυτό των απαλλοτριώσεων δε συμβάλλουν στην αξιοποίηση των κονδυλίων. Η απαλλοτρίωση σε ένα έργο υποδομής στην Ελλάδα κοστίζει το 10% του προϋπολογισμού του έργου όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ κυμαίνεται στο 4%.⁵⁵

3.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 2013-2016

Το ΠΔΕ χρηματοδοτεί την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας με έργα που συμβάλλουν στην ανανέωση και αύξηση του ιδιωτικού και δημόσιου κεφαλαίου της οικονομίας και στηρίζουν την αναπτυξιακή διαδικασία και τον εκσυγχρονισμό της χώρας σε μακροχρόνια βάση.

Οι πόροι που απαιτούνται, κατά την κρίσιμη περίοδο 2013 – 2016, για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της κυβέρνησης στους τομείς των υποδομών, της επιχειρηματικότητας, του ανθρώπινου κεφαλαίου και της Αυτοδιοίκησης, την ικανοποίηση των στόχων του Μνημονίου για το ΕΣΠΑ, και την έναρξη των έργων της νέας Προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020, ανέρχονται συνολικά σε 26,950 δισ. ευρώ.

Στην παρούσα περίοδο, βασικός στόχος και ταυτόχρονα μεγάλη πρόκληση για το ΠΔΕ είναι η μέγιστη αξιοποίηση και συμβολή των διαθέσιμων πόρων ώστε να αναστραφεί το κλίμα ύφεσης και να τεθεί η χώρα σε νέα τροχιά ανάπτυξης. Επιβεβλημένη είναι η επιδίωξη για ορθή κατανομή των περιορισμένων πόρων του ΠΔΕ προκειμένου να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αναπτυξιακό αποτέλεσμα, συμβάλλοντας στην πραγματική επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας.

Βασικός δημοσιονομικός στόχος στην εκτέλεση του προϋπολογισμού του ΠΔΕ για το 2013 είναι η επίτευξη της απορρόφησης των προβλεπόμενων πόρων του ΕΣΠΑ και των λοιπών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων (Αγροτικής Ανάπτυξης, Αλιείας κλπ), δηλαδή η εξασφάλιση της εισροής της κοινοτικής συνδρομής και στη συνέχεια η υλοποίηση των λοιπών προγραμμάτων του εθνικού σκέλους. Απαραίτητη προϋπόθεση γι' αυτό είναι ο ορθός προγραμματισμός και η στόχευση.

Επιπλέον, στο ΜΠΔΣ 2013 – 2016 περιγράφεται σαφώς η δέσμευση για αναδιάρθρωση του τρόπου λειτουργίας και συνολικό ανασχεδιασμό του ΠΔΕ. Οι βασικοί άξονες της αναδιάρθρωσης του ΠΔΕ που σκιαγραφούνται στο

⁵¹ Λιαργκόβας, Π., «Κοινοτικοί και άλλοι πόροι (ΕΣΠΑ, Κοινοτικός Προϋπολογισμός, ΕΤΕπ)», ο.π.

⁵² Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας στις 3/5/2012 εκκαθαρίστηκε το ΠΔΕ από 8.397 ανενεργά έργα, http://www.ggea.gr/news/YA_ekkatharisi_PDE.pdf (πρόσβαση 12/7/2012).

⁵³ Ευγενία Τζώρτζη, «Οι διαπραγματεύσεις του κ. Ράιχενμπαχ, ο επίτροπος Χαν και ο γρίφος ΕΣΠΑ», ο.π.

⁵⁴ «Νέο Σκάνδαλο χρηματισμού στο Υπουργείο Ανάπτυξης», <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=456147>, (πρόσβαση 12/7/2012)

⁵⁵ Λιαργκόβας, Π., «Κοινοτικοί και άλλοι πόροι (ΕΣΠΑ, Κοινοτικός Προϋπολογισμός, ΕΤΕπ)», ο.π.

σχετικό κείμενο (κεφ. 5.4, Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων – Σχέδιο Δράσης για την εκτέλεση του ΠΔΕ την περίοδο 2013 - 2016), αναφέρονται στην ολοκλήρωση ή/και υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων:

- ▶ κωδικοποίηση και αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου των δημοσίων επενδύσεων,
- ▶ μετατροπή του εθνικού σκέλους σε Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης,
- ▶ προγραμματισμό και παρακολούθηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων που αναλαμβάνει το Πρόγραμμα,
- ▶ ενδυνάμωση της περιφερειακής δυνατότητας παρακολούθησης και υλοποίησης του Προγράμματος με την αναδιαμόρφωση των περιφερειακών οργανωτικών δομών που ασχολούνται με το ΠΔΕ,
- ▶ αναδιοργάνωση των διαδικασιών ένταξης, παρακολούθησης και συντονισμού τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο,
- ▶ αναδιάρθρωση της Διεύθυνσης Δημοσίων Επενδύσεων του ΥΠΑΑΥΜΔ με σύσταση νέων τμημάτων για την εξυπηρέτηση των αναγκών υλοποίησης του μεσοπρόθεσμου προγραμματισμού και δημιουργίας ελεγκτικών μηχανισμών (πραγματοποίησης ελέγχων),
- ▶ ενίσχυση του μηχανισμού αναχαίτισης παραγωγής ανεξόφλητων υποχρεώσεων του ΠΔΕ, προσδιορισμός κατηγοριών δαπανών του ΠΔΕ που στερούνται επενδυτικής – αναπτυξιακής λογικής (π.χ. επιχορηγήσεις φορέων, επιδόματα, ΦΠΑ κ.λπ.),
- ▶ περιορισμός των μη επιλέξιμων δαπανών των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε στενή και σταθερή συνεργασία με τα εμπλεκόμενα Υπουργεία - Φορείς,
- ▶ ενεργοποίηση του συστήματος παρακολούθησης των προθεσμιών ολοκλήρωσης των ενεργειών διαχείρισης και υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων.

3.3 Ένταξη έργων που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους

Στο πλαίσιο του σχεδιασμού και της πολιτικής για το ΠΔΕ 2013, πρέπει να επιδιωχθεί η συνέργεια και η συμπληρωματικότητα των έργων του εθνικού σκέλους με τα συγχρηματοδοτούμενα έργα του ΠΔΕ.

Επίσης, πρέπει να επιδιώκεται τα έργα να έχουν χαρακτηριστικά ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο με στόχο την επίτευξη πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων.

Η εκταμίευση των εθνικών πόρων για τα έργα του εθνικού σκέλους θα γίνεται κατά απόλυτη προτεραιότητα για:

- α) την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων,
- β) την εξόφληση υποχρεώσεων που απορρέουν από δικαστικές αποφάσεις που έχουν τελεσιδικήσει,
- γ) την εξόφληση οφειλών προηγούμενων ετών από εκτελεσμένες εργασίες και
- δ) την εκτέλεση συνεχιζόμενων έργων με πιστώσεις που να ανταποκρίνονται στους διαθέσιμους πόρους του ΠΔΕ.

Οι προτεινόμενοι προϋπολογισμοί των έργων πρέπει να περιορίζονται αυστηρά στο ύψος του συμβατικού τους αντικειμένου και οι τροποποιήσεις προϋπολογισμών να είναι πλήρως αιτιολογημένες και να συνοδεύονται απαραίτητα από αναλυτικό τεχνικό δελτίο.

Οι προτεινόμενες αλλαγές στους τίτλους των έργων πρέπει να ακολουθούνται από πλήρη αιτιολόγηση, καθώς έχει παρατηρηθεί ότι τροποποιήσεις τίτλων υποκρύπτουν επέκταση φυσικού αντικειμένου που πρέπει να υλοποιηθεί με ένταξη νέου έργου στο ΠΔΕ.

Έργα που χαρακτηρίζονται από επαναλαμβανόμενες δράσεις σταδιακά πρέπει να περιορίζονται και οι Φορείς να προτείνουν νέα έργα, με σαφές αντικείμενο και συγκεκριμένη διάρκεια, ανάλογη της φύσης του έργου ώστε να επιτευχθεί ο εξορθολογισμός του προγράμματος.

Οι προτάσεις για ένταξη νέων έργων στο εθνικό σκέλος του ΠΔΕ γίνονται εφόσον έχει εξαντληθεί κάθε δυνατότητα ένταξής τους σε κάποιο συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα και εφόσον καλύπτουν ιδιαίτερα σημαντικές και ιεραρχημένες ανάγκες ή υποχρεώσεις.



ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

«ΕΥΡΩΠΗ 2020»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4^ο

4.1 Η στρατηγική και οι Εθνικοί στόχοι

Το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο της ΕΕ για το 2014-2020, μέσα από διαπραγματεύσεις και συμβιβασμούς για το ύψος, την προέλευση και την κατανομή των πόρων, ανέρχεται στα 959,99 δισ. ευρώ (Πίνακας 1 ,σελ:92) κι εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 19 Νοέμβρη 2013.

Για την Ελλάδα το νέο ΕΣΠΑ, το οποίο θα ονομάζεται πλέον «Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης» (ΣΕΣ), βάσει του νέου Κανονιστικού Πλαισίου της ΕΕ (το οποίο μετά από την ψήφιση της Συνθήκης της Λισαβόνας έχει υποχρεωτικό και δεσμευτικό χαρακτήρα για τα κράτη-μέλη) ανέρχεται περίπου στα 20,6 δισ. ευρώ. Από αυτά, τα 4,2 δισ. ευρώ αφορούν την Αγροτική Ανάπτυξη, τα 200-250 εκατ. ευρώ το Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και τα 16,4 δισ. ευρώ αφορούν τον τομέα της πολιτικής συνοχής, των οποίων η ενδεικτική κατανομή (παρουσιάζεται στον Πίνακα 2, σελ: 93)

Οι επιλογές αυτές εξειδικεύουν την αντιδραστική στρατηγική «Ευρώπη 2020» σε μετρήσιμους στόχους τόσο για την ΕΕ συνολικά όσο και για το κάθε κράτος-μέλος.

Η συγκεκριμένη στρατηγική συμπληρώνεται από τις συμφωνίες για το «Νέο Δημοσιονομικό Σύμφωνο», το «Σύμφωνο για το ευρώ», καθώς και από τις πολιτικές για την προώθηση της «Ενισχυμένης Οικονομικής Διακυβέρνησης». Η πορεία χρηματοδότησής του θα βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την πορεία της δημοσιονομικής πειθαρχίας του κάθε κράτους-μέλους, το οποίο καλείται να σχεδιάσει τον αναπτυξιακό του προγραμματισμό για το 2014-2020, ενταγμένο στις στρατηγικές επιλογές της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τα αντίστοιχα Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ).

Με βάση τα ΕΠΜ, το Συμβούλιο προχωρεί σε συστάσεις προς το κάθε κράτος-μέλος. Στην Ελλάδα η σύσταση έγκειται στην ανάγκη πλήρους εφαρμογής των Μνημονίων Οικονομικής και Πιστωτικής Πολιτικής.

Σε σχέση με τα προηγούμενα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, ενισχύεται ο εποπτικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αυστηροποιούνται οι όροι και οι προϋποθέσεις για την εκπλήρωσή του. Καθορίζονται ως προϋποθέσεις για την εκταμίευση των πόρων η εισαγωγή μιας σειράς από αιρεσιμότητες και η συνεχής αξιολόγηση των προγραμμάτων. Διαμορφώνεται το πλαίσιο ως προς την πιο δεσμευτική κατεύθυνση των πόρων σε συγκεκριμένες επενδυτικές προτεραιότητες με Ευρωπαϊκή Προστιθέμενη Αξία.

Υιοθετήθηκε η πρόταση για τη δημιουργία του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου σε επίπεδο ΕΕ, το οποίο στοχεύει στον καλύτερο συντονισμό μεταξύ των ταμείων και των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Ταυτόχρονα, δημιουργείται ένα νέο εργαλείο υλοποίησης, το «Διασυνδέοντας την Ευρώπη», με σκοπό την ανάπτυξη υποδομών πανευρωπαϊκής εμβέλειας σε μεταφορές, ενέργεια και τηλεπικοινωνίες.

Στη σύνοδο κορυφής στις 22-23 Νοέμβρη 2012 και στις διαπραγματεύσεις πριν από αυτήν, η διαπάλη εκδηλώθηκε στα εξής σημεία:

- α) Για το ύψος του ΠΔΠ,
- β) για την εθνική συμμετοχή κάθε κράτους-μέλους,
- γ) ως προς την κατανομή των πόρων και τα κριτήριά της (θεματική και περιφερειακή),

δ) για τις επιβαλλόμενες ποινές στα κράτη-μέλη που δε συμβαδίζουν με τους στόχους που συνοδεύουν το ΠΔΠ και τη στέρηση χρημάτων από το σύνολο των ταμείων.

Η Μ. Βρετανία αλλά και η Σουηδία ζητούσαν δραστική μείωση του ΠΔΠ, διατήρηση του ορίου συμμετοχής στο «rebate», περικοπές από ΚΑΠ και αύξηση των κονδυλίων για συνοχή, έρευνα και καινοτομία.

Οι Γερμανία, Ολλανδία, Φινλανδία ζητούσαν επίσης μείωση του προϋπολογισμού του ΠΔΠ. Η Γερμανία παρουσιαζόταν ανένδοτη σε κάθε μείωση της χρηματοδότησης του μέσου «Συνδέοντας την Ευρώπη», καθώς θ' αποτελέσει κυρίαρχο χρηματοδοτικό εργαλείο για την ανάπτυξη μεταφορικών κι ενεργειακών δικτύων προς τα ανατολικά της σύνορα, θα ενισχύσει τα γερμανικά μονοπώλια που κατέχουν ισχυρότατες θέσεις στους αντίστοιχους οικονομικούς τομείς, αλλά και την ενεργειακή προσέγγισή της με τη Ρωσία.

Οι Γαλλία, Ιταλία, Πολωνία, Τσεχία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Βέλγιο αντιστέκονταν στη μείωση των κονδυλίων του ΠΔΠ. Ειδικά η Γαλλία ήταν αρνητική στη μείωση των κονδυλίων της ΚΑΠ, αφού είναι αποδέκτης του μεγαλύτερου μεριδίου της. Η ουσία της αντιπαράθεσης αφορούσε ποια κράτη-μέλη θα καταφέρουν να ενισχύσουν τα δικά τους μονοπώλια σε βάρος των άλλων και αγγίζει τον πυρήνα της Ευρωζώνης (Γαλλία, Βέλγιο, Ολλανδία) και της ΕΕ (Ηνωμένο Βασίλειο). Βέβαια, στη διαπραγματευτική ισχύ των κρατών-μελών επιδρά η ίδια η δύναμη των μονοπωλιακών ομίλων τους, ο προσανατολισμός τους σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας, όχι μόνο στην εσωτερική καπιταλιστική αγορά της ΕΕ, αλλά και στις παγκόσμιες αγορές.

Στο Συμβούλιο διαμορφώθηκε ισχυρή τάση για δραστική μείωση των κονδυλίων του. Συμβούλιο, Επιτροπή κι Ευρωκοινοβούλιο συμφώνησαν στην ενοποίηση ταμείων (όπως χαρακτηριστικά για την πολιτική συνοχής και την έρευνα) για την πιο στοχευμένη χρηματοδότηση και τη δημιουργία νέων μέσων χρηματοδότησης (όπως ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη») για τη δημιουργία νέων αγορών, ειδικά στον τομέα της ενέργειας, μεταφοράς πρώτων υλών, το ηλεκτρονικό εμπόριο και την ψηφιακή αγορά.

Υποστήριξαν τη χρηματοδότηση μέσω του ΠΔΠ της στρατιωτικής μηχανής και των κατασταλτικών μηχανισμών της ΕΕ, στους βασικούς τομείς ενίσχυσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας της ΕΕ, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), της στρατιωτικοποίησης του Διαστήματος («Galileo»), της περιφερειακής πολιτικής - ζεστό χρήμα κατευθείαν στα μονοπώλια.

Το Συμβούλιο επιδίωξε στοχευμένη και συγκεντρωποιημένη ενίσχυση του κεφαλαίου για επενδύσεις «πράσινης ενέργειας», καινοτομίας - «πράσινες τεχνολογίες», διά βίου μάθησης - κατάρτισης, «ψηφιακής ατζέντας». Επέμεινε στον όρο τα κονδύλια που δίνονται μέσα από τα «Ταμεία Συνοχής» να μπορούν να «κόβονται» ως κύρωση για εκείνα τα κράτη-μέλη που δεν εφαρμόζουν πλήρως τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Κυρίαρχο ρόλο στον προγραμματισμό της περιόδου 2014-20, κατέχει η Στρατηγική «Ευρώπη 2020» που διατύπωσε η Επιτροπή τον Μάρτιο 2010. Οι τρεις βασικές προτεραιότητες της στρατηγικής ορίζονται ως εξής:

Α. «Εξυπνη ανάπτυξη» της οικονομίας βασισμένη στην γνώση και τη καινοτομία.

Β. «Διατηρήσιμη ανάπτυξη» που να προωθεί την αποδοτική χρήση των πόρων μιας οικονομίας, όλο και περισσότερο πράσινης και ανταγωνιστικής και

Γ. «Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς» με υψηλή απασχόληση και κοινωνική και εδαφική συνοχή.⁵⁶

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων η Επιτροπή όρισε «επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες». Για την θεματική προτεραιότητα «έξυπνη ανάπτυξη» οι πρωτοβουλίες αυτές είναι Α1. Ένωση καινοτομίας, με κύριο στόχο την ευκολότερη πρόσβαση στην χρηματοδότηση της έρευνας και καινοτομίας, τη μετατροπή τους σε προϊόν και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Α2. Νεολαία σε κίνηση, με σκοπό την βελτίωση της απασχόλησης των νέων και των επιδόσεων των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μέσω της προώθησης της κινητικότητας όλης της εκπαιδευτικής κοινότητας. Α3. Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη, που στοχεύει στη δημιουργία μια ενιαίας ψηφιακής αγοράς με ευρεία πρόσβαση νοικοκυριών και επιχειρήσεων σε διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας και στα οφέλη που θα προκύψουν από αυτό.⁵⁷ Οι πρωτοβουλίες για τη «Διατηρήσιμη ανάπτυξη» είναι Β1. Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί πιο αποτελεσματικά τους πόρους, με στόχο τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, τη διάδοση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Β2. Μια Βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης, με σκοπό η βιομηχανία να ξαναβρεί την βάση και τη βιωσιμότητά της και να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον για τις ΜΜΕ στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία.⁵⁸

Τέλος, για την «Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς» ορίστηκαν τα εξής: Γ1. Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και την αύξηση της απασχόλησης, μέσω της δια βίου μάθησης για τους πολίτες. Γ2. Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα για καταπολέμηση της φτώχειας, ώστε να διασφαλιστεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή και να επωφεληθούν οι πολίτες που ζουν σε συνθήκες φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.⁵⁹

Δεδομένων των παραπάνω, οι ποσοτικοποιημένοι στόχοι που ορίζει η Επιτροπή φαίνονται στον παρακάτω πίνακα (σελ 38) όπου επίσης παρατίθενται οι σχετικοί εθνικοί στόχοι, όπως είχαν καθοριστεί το 2011 και επαναδημοσιεύτηκαν στην 1η Εγκύκλιο για τον Σχεδιασμό και την κατάρτιση του Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιόδου 2014-2020.

⁵⁶ COM(2010) 2020 Τελικό, Ανακοίνωση της Επιτροπής, Ευρώπη 2020, Βρυξέλλες, 3.3.2010, σελ.5

⁵⁷ Στο ίδιο, σελ.6 & 15-17

⁵⁸ Στο ίδιο, σελ. 6 & 19-21

⁵⁹ Στο ίδιο, σελ.6 & 22-23

| | Στόχοι «Ευρώπη 2020» | Υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα ³ | Στόχοι της χώρας στο ΕΠΜ για το 2020 |
|---|---|---|--|
| Επενδύσεις σε Ε&Α (% του ΑΕΠ) | 3% | 0,6% (2007) | (υπό αναθεώρηση) |
| Ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 20-64) | 75% | 64% (2010) | 70% |
| Πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου (%) | Κάτω από 10% | 13,7% (2010) | 9,7% |
| Ολοκλήρωση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (%) | Τουλάχιστον 40% των ηλικιών 30-34 | | |
| Μείωση αριθμού ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού | 20 εκατομμύρια | 3.031.000 (2010) | Μείωση κατά 450.000 |
| Ενεργειακή απόδοση – μείωση κατανάλωσης ενέργειας σε Mtoe | Αύξηση ενεργειακής απόδοσης κατά 20%, ίση με 368 Mtoe | | Μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας κατά 2,7 Mtoe |
| Μείωση των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου (από πηγές που δεν καλύπτονται από το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών), ποσοστιαία ως προς το 1990 | -20%, ή -30% εάν οι συνθήκες το επιτρέψουν | +17% (2009) | -4% |
| Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ως % επί της μικτής τελικής κατανάλωσης ενέργειας) | 20% | 8,2% (2009) | 18% |

Πηγή:

http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/recommendations_2011/swp_greece_el.pdf

Το κύριο μέλημα της χώρας είναι οι πόροι για την περίοδο 2014-2020 να αποτελέσουν τον μοχλό ανάπτυξης της οικονομίας ώστε να υποχωρήσει η ύφεση. Οι προτεραιότητες έτσι όπως τίθενται στην προαναφερόμενη Εγκύκλιο, είναι συνοπτικά:

«Η ανάγκη επίτευξης κοινωνικής συνοχής»

«Η προώθηση της χωρικής συνοχής»

«Η ενδυνάμωση της κοινωνίας της γνώσης και της αναβάθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος»

«Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας»

«Η ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας»

«Η ενίσχυση της πρόσβασης και χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών»

«Η αναχαίτιση, και στη συνέχεια η αναστροφή των δεικτών της ανεργίας»

«Η ανάπτυξη των παραγωγικών τομέων της χώρας»

«Η ανάπτυξη των δυνατοτήτων ενδογενούς χρηματοδότησης των επενδύσεων, αλλά και η ευρεία προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων»

«Η βελτίωση των υποδομών»

«Η ενίσχυση της μετάβασης σε μία κοινωνία χαμηλών εκπομπών ρύπων»

«Η προώθηση των απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας»

«Η έμφαση στη χωρική προσέγγιση (place-based)».⁶⁰

4.2 Το νέο πολυετές Δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020

Σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής για το ΠΔΠ 2014-2020 και το κείμενό της για την πολιτική συνοχής 2014-2020, οι εξελίξεις του ΠΔΠ έχουν ως εξής:

Όσον αφορά στην ανάπτυξη, απασχόληση και συνοχή:

Εισάγεται ένα νέο Πρόγραμμα υποδομών ευρωπαϊκής εμβέλειας στους τομείς των μεταφορών, ενέργειας και ΤΠΕ. Η ονομασία του είναι Συνδέοντας την Ευρώπη και θα χρηματοδοτηθεί από τον προϋπολογισμό με €50δισ εκ των οποίων τα €10δισ από το Ταμείο Συνοχής. Το ποσοστό συγχρηματοδότησης θα αυξάνεται για τις φτωχότερες περιφέρειες της Ευρώπης.

Προβλέπεται επίσης, ένα νέο χρηματοδοτικό μέσο, το ομόλογο έργου της ΕΕ μέσω του οποίου αναμένεται αύξηση της ταχύτητας και του όγκου των επενδύσεων.⁶¹

Σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό ορίζεται ένα Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο που αφορά σε όλα τα Ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, Συνοχής, ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ) και θα αναφέρεται σε βασικές τους δράσεις καθώς και στον προγραμματισμό και στον συντονισμό τους.

Η Σύμβαση Εταιρικής Σχέσης μεταξύ της Επιτροπής και των κ-μ θα περιλαμβάνει όλο τον εθνικό προγραμματισμό όσον αφορά στις δαπάνες, στους στόχους των δράσεων και στις επιδόσεις.

Το γενικότερο κριτήριο για τις παραπάνω επιδόσεις αποτελεί ο βαθμός επίτευξης των στόχων βάσει της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Οι νέοι όροι για την απελευθέρωση των κοινοτικών πόρων διακρίνονται στους εκ των

⁶⁰ ΕΥΣΣΑΑΠ, 1^η Εγκύκλιος «Σχεδιασμός και Κατάρτιση αναπτυξιακού προγραμματισμού Περιόδου 2014-2020», Μάιος 2012, σελ. 14-15

⁶¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2014-2020, σελ.7.

προτέρων και εκ των υστέρων. Οι πρώτοι αναφέρονται στις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την λειτουργία των πόρων πριν την εκταμίευσή τους π.χ κανονιστικό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις. Οι δεύτεροι θα βασίζονται σε ορόσημα σε σχέση με τους στόχους, ο βαθμός επίτευξης των οποίων θα απελευθερώνει ή θα αναστέλλει την χρήση των επιπλέον πόρων. Συγκεκριμένα, το 5% της εθνικής χρηματοδότησης κάθε ταμείου θα κατανέμεται στα κ-μ βάσει της παραπάνω συλλογιστικής. Επιπρόσθετα, εισάγονται μακροοικονομικοί όροι σύμφωνα με τους οποίους οι κοινοτικοί πόροι παρέχονται σε ένα ορισμένο περιβάλλον άσκησης οικονομικής πολιτικής.⁶²

§ Δημιουργείται επίσης νέα κατηγορία περιφέρειας, αυτή της μετάβασης, στην οποία κατατάσσονται οι περιφέρειες των οποίων το κ.κ. ΑΕΠ κυμαίνεται μεταξύ 75% και 90% του μέσου όρου της ΕΕ. Αυτή η ρύθμιση έρχεται προς αντικατάσταση των σημερινών της σταδιακής εισόδου και της στατιστικής σύγκλισης.

Ορίζεται ένα «δίχτυ ασφαλείας» για τις περιφέρειες των οποίων το κ.κ ΑΕΠ ξεπερνάει το 75% του μ.ο της ΕΕ, ώστε αυτές να χρηματοδοτηθούν τουλάχιστον κατά τα 2/3 της χρηματοδότησης τους από το ΕΣΠΑ.⁶³

Στον τομέα της γεωργίας και του περιβάλλοντος προβλέπονται τα εξής:

Το 30% των άμεσων πληρωμών προς τους αγρότες να χορηγείται μόνο στην περίπτωση που εφαρμόζονται φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές.

Οι άμεσες ενισχύσεις των αγροτών ανά εκτάριο θα προσαρμοστούν σταδιακά ώστε μέχρι το 2020, όλα τα κ-μ των οποίων οι άμεσες πληρωμές σήμερα είναι χαμηλότερες του 90% του μ.ο της ΕΕ, να περιορίσουν κατά 1/3 τη διαφορά μεταξύ των δύο επιπέδων.

Καθιέρωση ανώτατου ορίου άμεσων πληρωμών (capping) κυρίως για να μειωθούν τα ποσά προοριζόμενα για μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Οι εξελίξεις όσον αφορά στην χρηματοδότηση του προϋπολογισμού συνοψίζονται στην ακύρωση του σημερινού ιδίου πόρου βάσει ΦΠΑ και στην καθιέρωση δυο νέων ιδίων πόρων, του φόρου χρηματοπιστωτικών συναλλαγών και του φόρου βάσει των εθνικών εισπράξεων ΦΠΑ. Τα ετήσια έσοδα από τον ΦΧΣ εκτιμώνται στα €57δισ και μέρος τους θα μπορούσε να χρηματοδοτήσει τον προϋπολογισμό ώστε να μειωθεί το ποσό εθνικής συμμετοχής. Ο νέος ίδιος πόρος ΦΠΑ αναμένεται να συμβάλλει στην προσέγγιση των εθνικών συστημάτων ΦΠΑ και να προσφέρει σταθερά έσοδα.⁶⁴

Δρομολογείται επίσης, απλούστευση των διορθωτικών μηχανισμών με κατάργηση του σημερινού πολύπλοκου συστήματος και καθιέρωση ενός νέου που βασίζεται στις κατ' αποκοπή μειώσεις επί των συνεισφορών βάσει ΑΕΕ.⁶⁵ Τέλος, συνοπτικά για τους υπόλοιπους τομείς προβλέπονται τα εξής:

Στον τομέα της Έρευνας και Καινοτομίας δημιουργείται ένα νέο πρόγραμμα το «Ορίζοντας 2020» (Horizon 2020) στο οποίο εντάσσονται τα: «Πρόγραμμα για

⁶² Ευρωπαϊκή Ένωση, Πολιτική Συνοχής, «Πολιτική Συνοχής 2014-2020: Επενδύσεις στην Ανάπτυξη και στην Απασχόληση», σελ 2-3.

⁶³ Στο ίδιο, σελ 5

⁶⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2014-2020, σελ.12

⁶⁵ Στο ίδιο, σελ.14

την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία», 7ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο και Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας.⁶⁶

Σε ό,τι αφορά στο Περιβάλλον και στη Δράση για το Κλίμα προβλέπεται αύξηση των σχετικών δαπανών κατά 20%.

Στις Εσωτερικές Υποθέσεις, τα Ταμεία θα περιοριστούν σε δύο, αυτό της Μετανάστευσης και του Ασύλου και στο Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας. Στον τομέα της Δικαιοσύνης, τα υπάρχοντα προγράμματα θα ενταχθούν στα Προγράμματα «Δικαιοσύνη» και «Δικαιώματα και Ιθαγένεια». Στην Υγεία, το νέο Πρόγραμμα «Υγεία για την Ανάπτυξη» θα στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην συνεργασία των κ-μ για την αντιμετώπιση διασυνοριακών απειλών για την υγεία.

Σε σχέση με τον ρόλο της ΕΕ στον κόσμο, προγραμματίζεται ένα ενιαίο προενταξιακό μέσο αντίστοιχο των Διαρθρωτικών ταμείων και ένα panaφρικανικό μέσο για την υποστήριξη της κοινής στρατηγικής Ευρώπης-Αφρικής.

Στη διοίκηση της ΕΕ, προβλέπεται μείωση του προσωπικού της κατά 5% και αύξηση των ωρών εργασίας κατά 2,5 ώρες χωρίς αύξηση των χρηματικών απολαβών.⁶⁷

⁶⁶ Στο ίδιο, σελ.8

⁶⁷ , Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2014-2020, σελ.10-1



ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ
ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5^ο

5.1 Επιδιώξεις της Ελλάδας

Από της ελληνικής πλευράς, όπως τουλάχιστον καταγράφεται στη μελέτη του ΕΛΙΑΜΕΠ (Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής πολιτικής), που έγινε για λογαριασμό της ΤτΕ, τονίστηκε η σημασία των όσο το δυνατόν υψηλότερων απολαβών από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, αφού αποτελεί «τη μοναδική, ουσιαστικά, δυνατότητα δημοσίων επενδύσεων»⁶⁸ και με την ενίσχυση της θέσης της Ελλάδας στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Α. Μεσογείου. Διατυπώνεται η θέση για «αύξηση των πόρων του συνολικού προϋπολογισμού, ανεξάρτητα από τη δομή του νέου ΠΔΠ».

- Για την «πολιτική συνοχής» τάχτηκε υπέρ της μέγιστης αύξησης των κονδυλίων της. Έθεσε συγχρόνως ζήτημα για τη νέα ταξινόμηση των περιφερειών και την επιλεξιμότητα των ελληνικών περιφερειών, η οποία οδηγεί σε μείωση του μεριδίου της από το Ταμείο Συνοχής. Ιδιαίτερη μνεία έγινε για το ενδεχόμενο ένταξης της Αττικής στις περισσότερες ανεπτυγμένες περιφέρειες, που συνεπάγεται μειωμένη χρηματοδότηση.

Γι' αυτό και υποστήριξε την κατάταξη των περιφερειών με χρήση των πιο πρόσφατων στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων και των ετών της κρίσης. Με αυτόν τον τρόπο επιδιωκόταν να μη μειωθεί ο αριθμός των περιφερειών που κατατάσσονται ως λιγότερο ανεπτυγμένες και παίρνουν το μεγαλύτερο ποσοστό ενισχύσεων.

- Για τη χρηματοδότηση έργων υποδομής και μεταφορών διατυπώθηκε η θέση για μεγαλύτερη ευελιξία στις επιλογές χρηματοδότησης, από το Ταμείο Συνοχής, έργων υποδομής και μεταφορών, έναντι μόνο της χρηματοδότησης συγκεκριμένων έργων που εντάσσονται στα διευρωπαϊκά δίκτυα.⁶⁹

- Ως προς τη χρηματοδότηση για έρευνα-τεχνολογία-καινοτομία, φαίνεται να υπήρχε προβληματισμός διότι είναι μεν σταθερή επιδίωξη του κεφαλαίου η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, η στοχευμένη και αποτελεσματική σύνδεση έρευνας και παραγωγής για την ενίσχυση της κερδοφορίας, την εξασφάλιση προσωρινού πλεονεκτήματος σ' έναν κλάδο, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι οι υφιστάμενες υποδομές στην Ελλάδα και ειδικά σε ορισμένες περιφέρειες είναι αρκετές για ν' απορροφηθούν τα αυξημένα κονδύλια.

Γι' αυτό και προτάθηκε προς την κυβέρνηση να προχωρήσει «άμεσα στο σχεδιασμό ενός ενιαίου αυτόνομου επιχειρησιακού προγράμματος για έρευνα-τεχνολογία-καινοτομία, που θα συγκεντρώνει τις συναφείς δράσεις απ' όλα τα εθνικά και περιφερειακά προγράμματα, προκειμένου να επιτευχθεί ο συντονισμός της εθνικής ερευνητικής προσπάθειας και να διευκολυνθεί η ενοποίηση του ερευνητικού χώρου».⁷⁰

⁶⁸ Μελέτη του ΕΛΙΑΜΕΠ για την ΤτΕ, Οι προτάσεις για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, σελ. 2

⁶⁹ Μελέτη του ΕΛΙΑΜΕΠ για την ΤτΕ, Οι προτάσεις για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, σελ. 27.

⁷⁰ Ο.π., σελ. 24.

- Για τη διαχείριση του ΣΕΣ προτάθηκε προς την κυβέρνηση «βελτίωση του θεσμικού περιβάλλοντος με τη διασύνδεση της διαδικασίας προγραμματισμού 2014-2020 με το ευρύτερο σχέδιο αναμόρφωσης του κράτους, την επέκταση και αναβάθμιση του προγράμματος για τη διοικητική μεταρρύθμιση και τη θέσπιση επταετούς Εθνικού Αναπτυξιακού Σχεδίου, που θα ενσωματώνει το σύνολο των δημοσίων επενδύσεων. Για τη βελτίωση του συστήματος υλοποίησης, προτάθηκε η απλοποίηση και αποκέντρωση (μείωση του αριθμού των φορέων διαχείρισης και των δικαιούχων, κατάργηση του συστήματος εκχωρήσεων, αυτονόμηση των περιφερειακών προγραμμάτων) και μια καλύτερη συνάρθρωση των Διαχειριστικών Αρχών με τη διοικητική δομή των Υπουργείων».⁷¹ Πρόκειται για αλλαγές που υπηρετούν στρατηγικές ανάγκες της αναπαραγωγής το κεφαλαίου.

- Τέλος, στη μελέτη εκφράζονται σοβαρές ενστάσεις σχετικά με προτεινόμενο μέτρο επέκτασης της «μακροοικονομικής αιρεσιμότητας» με «τιμωρητικό χαρακτήρα» στο σύνολο των ταμείων, που συνοδεύει την υλοποίηση των στόχων της πολιτικής συνοχής και γενικότερα του ΠΔΠ, υποστηρίζοντας ότι πιθανώς θα στερήσει σημαντικό ποσοστό της χρηματοδότησης λόγω του μεγάλου κρατικού χρέους της Ελλάδας.

Κοινή συνισταμένη των ελληνικών θέσεων, είναι η διεκδίκηση περισσότερων κονδυλίων από το ΠΔΠ ως μοχλού για την επιτάχυνση της εξόδου της οικονομίας από την κρίση, την αύξηση των κονδυλίων που της αναλογούσαν σε σχέση με την αρχική πρόταση, καθώς και την ευελιξία στην απορρόφηση αυτών (*πρόβλημα το οποίο εντοπιζόταν και στις αξιολογήσεις της ΕΕ και της ελληνικής κυβέρνησης*).

Η Ελλάδα, εστιάζει στην ανάγκη γενναίας αύξησης του κοινοτικού προϋπολογισμού, καθώς και στη σημασία παραμερισμού των διαφορών μεταξύ των κρατών, ώστε να μπουν στο επίκεντρο οι ανάγκες συνολικά της ΕΕ, ως προϋπόθεση για να στηριχτεί η ανάπτυξη.

5.2 Προετοιμασία της κατάρτισης του Ελληνικού ΣΕΣ ⁷²

Στις 13 Νοέμβρη 2012 δημοσιεύτηκε το κείμενο με τη «Θέση των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ανάπτυξη Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης και Προγραμμάτων για την Ελλάδα για την περίοδο 2014-2020», που έθεσε τις βασικές κατευθύνσεις της Επιτροπής για το σχεδιασμό και την κατάρτιση του νέου αναπτυξιακού προγραμματισμού. Με βάση το συγκεκριμένο κείμενο, καταρτίστηκε από το υπουργείο Ανάπτυξης η 2η Εγκύκλιος για την κατάρτιση των προγραμμάτων.

Στο κείμενο καθορίζεται το πλαίσιο σχεδιασμού για να βγει η ελληνική οικονομία από την κρίση και να θέσει την οικονομία της σε πορεία βιώσιμης ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το ελληνικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ, εκφρασμένο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, έπεσε από το 94% του μέσου κοινοτικού όρου που ήταν το 2008 στο 79% το 2011. Αξίζει να σημειωθεί ότι η

⁷¹ Μελέτη του ΕΛΙΑΜΕΠ για την ΤτΕ, Οι προτάσεις για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, σελ. 25.

⁷² Σύμφωνα Εταιρικής Σχέσης (το «νέο ΕΣΠΑ»).

όποια βελτίωση του συγκεκριμένου δείκτη στη διάρκεια των δεκαπέντε χρόνων, από το 1995 που ήταν στο 84%, εξανεμίστηκε μέσα σε δύο χρόνια.

Ως στόχοι της νέας εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής για το 2014-2020 καθορίζονται από τη μία η εξασφάλιση υγιών δημοσιονομικών μεγεθών και από την άλλη η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας για τη δημιουργία των προϋποθέσεων ανάπτυξης και ανάκαμψης.

Τονίζεται η ανάγκη για την αυστηρή εναρμόνιση του αναπτυξιακού προγραμματισμού 2014-2020 με τις πολιτικές προτεραιότητες της στρατηγικής της «Ευρώπης 2020» και την ταυτόχρονη ικανοποίηση των συγκεκριμένων απαιτήσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής, την εφαρμογή του Μνημονίου Συναντίληψης (ΜΣ) που περιλαμβάνεται στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 29ης Ιούνη 2012· δηλαδή η υλοποίηση αυτού του αναπτυξιακού προγραμματισμού συνδέεται άμεσα με την υλοποίηση της αντιλαϊκής πολιτικής.

Εστιάζει στις μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα, δίνουν ώθηση στους τομείς που έχουν συγκριτικά για το κεφάλαιο πλεονεκτήματα και αποτελούν μοχλό προσέλκυσης ιδιωτικών επενδύσεων.

Η Ελλάδα προγραμματίζει τη συγκρότηση του νέου ΕΣΠΑ στη βάση της ικανοποίησης των πέντε βασικών προτεραιοτήτων χρηματοδότησης. Αυτές είναι:

1. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας⁷³. Προτεραιότητα αποτελούν οι ανταγωνιστικοί κι εξωστρεφείς κλάδοι, όπως η ενέργεια, ο αγροτο - διατροφικός τομέας και η γαλάζια ανάπτυξη, ο κλάδος των Τεχνολογιών Πληροφορικής κι Επικοινωνίας, οι μεταφορές και τα logistics, τα φάρμακα και η υγεία, ο πολιτισμός και ο τουρισμός, το περιβάλλον, δίνοντας έμφαση στη δημιουργία ενός ακόμα πιο φιλικού πλαισίου για τις επιχειρήσεις και την προσέλκυση επενδύσεων.

2. Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού - ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση⁷⁴. Στο όνομα της αντιμετώπισης της ανεργίας και της φτώχειας, προχωρούν στην μεγαλύτερη απελευθέρωση της αγοράς εργασίας και της προώθησης των καπιταλιστικών αναδιαρθρώσεων στην υγεία, πρόνοια και εκπαίδευση.

3. Προστασία του περιβάλλοντος - μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον.⁷⁵ Με προτεραιότητες την αστική ανάπτυξη, την εξοικονόμηση ενέργειας και τη διαχείριση αποβλήτων και φυσικών πόρων.

4. Ανάπτυξη - εκσυγχρονισμός - συμπλήρωση υποδομών για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.⁷⁶ Με επικέντρωση στους οδικούς και σιδηροδρομικούς

⁷³ Μελέτη του ΕΛΙΑΜΕΠ για την ΤτΕ, Οι προτάσεις για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, σελ. 7.

⁷⁴ Μελέτη του ΕΛΙΑΜΕΠ για την ΤτΕ, Οι προτάσεις για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, σελ. 8.

⁷⁵ . Μελέτη του ΕΛΙΑΜΕΠ για την ΤτΕ, Οι προτάσεις για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, σελ. 10.

⁷⁶ Μελέτη του ΕΛΙΑΜΕΠ για την ΤτΕ, Οι προτάσεις για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, σελ. 11

άξονες, την αναβάθμιση των λιμένων στο πλαίσιο των διευρωπαϊκών δικτύων, καθώς και τα ενεργειακά δίκτυα.

5. Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής είναι χρηματοδοτικοί πόροι που διατίθενται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για δύο σχετιζόμενους μεταξύ τους σκοπούς: την υποστήριξη για τις φτωχότερες περιφέρειες της Ευρώπης και την υποστήριξη για την ενοποίηση των ευρωπαϊκών υποδομών, ιδίως στον τομέα των μεταφορών.

Μαζί με την Κοινή Γεωργική Πολιτική, τα διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο συνοχής αποτελούν το μεγαλύτερο κομμάτι της συνολικής χρηματοδότησης που πραγματοποιεί η ΕΕ, και το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών δαπανών της ΕΕ.

Το ΕΣΠΑ όπως προείπαμε, είναι το ελληνικό πρόγραμμα που διοχετεύει στην Ελλάδα τα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προορίζονται για εξομάλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Στα πλαίσια του ΕΣΠΑ, η εκάστοτε κυβέρνηση διαμοιράζει χρηματοδοτήσεις στοχευμένες στην Εμπορία, Μεταποίηση ή Πρωτογενή παραγωγή (αλιεία, γεωργία κλπ). Οι υποβολές διεξάγονται σε χρονικά περιορισμένες περιόδους υποβολών, που προαναγγέλλονται από τα εκάστοτε αρμόδια Υπουργεία. Η αξιολόγηση των προτάσεων γίνεται μαζικά, δημοσιεύονται τα αποτελέσματα και στη συνέχεια δίνεται διορία ενός έως τριών ετών για την υλοποίησή τους. Η χρηματοδότηση είναι ένα ποσοστό της επένδυσης ή φοροαπαλλαγές (συνήθως κατά 40-60%), με προαπαιτούμενο τα εξοφλημένα παραστατικά των δαπανών, τα οποία εξετάζονται με επιτόπιους ελέγχους.

Το μεγάλο πλεονέκτημα του ΕΣΠΑ είναι η άντληση πόρων χωρίς την υποχρέωση αποπληρωμής τους. Τα βασικά μειονεκτήματα είναι ότι η χρηματοδότηση έπεται κατά ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα των δαπανών, καθώς και το ότι απαιτείται μια επίπονη γραφειοκρατική διαδικασία μέχρι την τελική έγκριση. Τα δύο αυτά στοιχεία καθιστούν αυτό το είδος της χρηματοδότησης μη ελκυστικό για τις νέες επιχειρήσεις που στηρίζονται στην καινοτομία, οι οποίες έχουν ανάγκη από άμεσες, γρήγορες και ευέλικτες διαδικασίες. Ωστόσο, είναι μια ιδιαίτερα ελκυστική επιλογή αν μπορέσει να συνδυαστεί με έναν ή περισσότερους από τους λοιπούς τρόπους χρηματοδότησης (τράπεζα, venture capital κ.α.).

Με τον σχεδιαζόμενο νόμο, θεσμοθετείται το πρωτοφανές για τα Ευρωπαϊκά δεδομένα εφεύρημα, που επιτρέπει στους ιδιώτες και τραπεζίτες να είναι ταυτόχρονα ελεγκτές και ελεγχόμενοι, αφού θα διαχειρίζονται και θα ελέγχουν οι ίδιοι τα έργα που υλοποιούν με τους συνεταιίρους τους, και με κρατικά χρήματα και εγγυήσεις.

Αλλά δεν πρόκειται απλά μόνο για αυτό όσο και εξωφρενικό κι αν είναι! Δεν χρειάζεται και πολύ φαντασία για να καταλάβει κάποιος πως μπορούν να αξιοποιήσουν οι τραπεζίτες την δυνατότητα ελέγχου της ροής των χρηματοδοτήσεων σε δράσεις π.χ. του Αγροτικού Τομέα καθυστερώντας τις πληρωμές σε δικαιούχους αγρότες που έχουν δάνεια στις τράπεζές τους.

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) σχεδιάστηκε για να παρέχει το πλαίσιο συγχρηματοδότησης Αναπτυξιακών προγραμμάτων που υλοποιεί το ελληνικό κράτος σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Αποτελεί το πλαίσιο χρηματοδότησης των λεγόμενων Ευρωπαϊκών

συγχρηματοδοτούμενων έργων για ενέργειες που όμως αποτελούν ευρωπαϊκές προτεραιότητες και σε συμμόρφωση Ευρωπαϊκών Οδηγιών και Κανονισμών. Το ΕΣΠΑ, και γενικά τα κονδύλια της Ευρώπης, δεν δίνονται ως λευκή επιταγή για να τα χρησιμοποιεί η εκάστοτε κυβέρνηση κατά το δοκούν, αλλά για έργα «κοινοτικής επιλογής» και με υποχρεωτική διαμεσολάβηση ιδιωτικών συμφερόντων. Γι αυτό άλλωστε τα κονδύλια αυτά έθρεψαν την διαπλοκή και την διαφθορά.

Θεωρητικά , το ΕΣΠΑ μαζί με το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αποτελούν τα βασικά μέσα χρηματοδότησης των Δημοσίων Έργων και της επιχορήγησης της αναπτυξιακής διαδικασίας σε Εθνικό επίπεδο. *«Ωστόσο τα αμέτρητα δημοσιεύματα με περιπτώσεις κακοτεχνιών και παρατυπιών στα Δημόσια Έργα αναδεικνύουν το γεγονός ότι και τα δύο αυτά μέσα αποτέλεσαν και αποτελούν εργαλεία άσκησης της εκάστοτε κυβερνητικής πολιτικής με τις γνωστές προτεραιότητες στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων ημετέρων και φίλων επιχειρηματιών αλλά και την διαιώνιση των πελατειακών κομματικών σχέσεων».*

Ο εθνικός αναπτυξιακός σχεδιασμός είναι αποτέλεσμα μίας απαιτητικής προσπάθειας σύνθεσης προτάσεων και συγκερασμού προτεραιοτήτων και καλύπτει μια πολυεπίπεδη προσέγγιση που αγγίζει τις συνολικές αναπτυξιακές επιλογές της οικονομίας και της κοινωνίας της χώρας, τις κατευθύνσεις της Ε.Ε., την οικονομική συγκυρία και τις αντικειμενικές δυνατότητες αποτελεσματικής και αποδοτικής υλοποίησης των έργων. Στο πλαίσιο των διαδικασιών σχεδιασμού πραγματοποιήθηκε μια ευρύτατη διαβούλευση, επιδιώκοντας τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή και συναίνεση στη διαμόρφωση των στρατηγικών επιλογών που θα οδηγήσουν στην επίτευξη ενός μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού οράματος για τη χώρα.

Η διατύπωση της πρότασης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) , και ο συντονισμός των διαδικασιών, εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠΟΙΟ). Το ΕΣΠΑ διαμορφώθηκε σε συνεργασία με τα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία, τις Περιφερειακές και Τοπικές Αρχές και σε διαβούλευση με την ΕΕ, στο πλαίσιο μιας ενδυναμωμένης σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο εταιρικής σχέσης, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Γενικού Κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Η αρχή της εταιρικής σχέσης ⁷⁷ εφαρμόστηκε πλήρως στις διαδικασίες κατάρτισης του ΕΣΠΑ και βασίστηκε στην αρχή της διαφάνειας. Η συμμετοχή των εταίρων στη διαδικασία προέκυψε με βάση την αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση τομέων πολιτικής και κοινωνικών ομάδων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, την πλήρη κάλυψη του εύρους των πολιτικών και ειδικών οριζόντιων θεμάτων που αναπτύσσονται στο ΕΣΠΑ, κατά τις απαιτήσεις του Γενικού Κανονισμού.

⁷⁷ Εφημερίδα «Το Κέρδος», «Εντός στόχων η απορρόφηση του ΕΣΠΑ», 3 Γενάρη 2013, σελ. 3.

Καθ' όλη τη διάρκεια της διαβούλευσης δημοσιοποιήθηκαν στην ιστοσελίδα του ΥΠΟΙΟ και κοινοποιήθηκαν σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς τα βασικά υποστηρικτικά έγγραφα του σχεδιασμού. Οι προτάσεις των φορέων αναρτήθηκαν σε ειδική ιστοσελίδα του ΥΠΟΙΟ για την 4η Προγραμματική Περίοδο, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα ευρύτερου διαλόγου και ενημέρωσης των πολιτών.

Ιδιαίτερη προσπάθεια καταβλήθηκε ώστε οι αρμοδιότητες και η συμμετοχή των εταίρων να διευρυνθούν κατά το μέγιστο, σε όλες τις φάσεις του σχεδιασμού (υποβολή και επεξεργασία προτάσεων, συστηματική ενημέρωση, διοργάνωση ειδικών συσκέψεων, εισροές στα προσχέδια του ΕΣΠΑ κλπ). Η οργάνωση των διαδικασιών αποσκοπούσε στην ενεργή και ευρύτερη δυνατή συμμετοχή τους και στην αξιοποίηση των προτάσεων που διαμόρφωσαν. Οι προτάσεις αυτές αποτέλεσαν αντικείμενο συστηματικής επεξεργασίας από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΟΙΟ και βασική εισροή στα προσχέδια του ΕΣΠΑ.

Το ΕΣΠΑ αποτελεί έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της ΕΕ σε εθνικό επίπεδο . Εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας Στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία το ΕΣΠΑ «..εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου».

Για τη διαμόρφωση των διαδοχικών σχεδίων του ΕΣΠΑ ως εγγράφου προγραμματισμού, αξιοποιήθηκαν εισροές από ένα σημαντικό αριθμό προτάσεων που υπεβλήθησαν στο ΥΠΟΙΟ, κατευθύνσεων - πολιτικών επιλογών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, ποσοτικών δεδομένων και μελετών, που τυποποιούνται σε 3 επίπεδα:

- Στο επίπεδο του κοινωνικού διαλόγου και της διαβούλευσης
- Στο επίπεδο των εισροών και της συνεργασίας με τις υπηρεσίες της ΕΕ.
- Στο επίπεδο των τεχνικών αναλύσεων και μελετών (εσωτερικά στις υπηρεσίες του ΥΠΟΙΟ, εξωτερικά από λοιπούς φορείς κλπ).

Η υφιστάμενη διάρθρωση του ΕΣΠΑ σε επιμέρους ενότητες ακολουθεί τις σχετικές Προδιαγραφές του Γενικού Κανονισμού, αναλυτικότερες κατευθύνσεις των Γενικών Διευθύνσεων (ΓΔ) Περιφερειακής Πολιτικής και Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων της ΕΕ καθώς και κείμενα τεχνικών κατευθύνσεων (Fiches) που εκδόθηκαν από την ΕΕ για ειδικά θέματα.

Εικόνα της διαδικασίας των εγγράφων : στο σχετικό παράρτημα...

5.3 Προτάσεις του συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη υλοποίηση των έργων.

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ,προβλέπει ότι, για την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής της συνοχής, η Κοινότητα, πρέπει να αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διάφορων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών.

Η διεύρυνση έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική διεύρυνση των περιφερειακών ανισοτήτων στην Κοινότητα, αν και ορισμένα από τα φτωχότερα τμήματα των νέων κρατών μελών εμφανίζουν ορισμένους από τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Επομένως, η διεύρυνση αποτελεί πρωτοφανή ευκαιρία για τη βελτίωση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας στην Κοινότητα συνολικά, γεγονός το οποίο θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στις εν λόγω στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές.

Το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005 επιβεβαίωσε ότι η Κοινότητα θα πρέπει να κινητοποιήσει όλους τους κατάλληλους εθνικούς και κοινοτικούς πόρους –συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής της συνοχής– για την επιδίωξη των στόχων του ανανεωμένου θεματολογίου της Λισαβόνας, που συνίσταται σε ενοποιημένες κατευθυντήριες γραμμές, συμπεριλαμβανομένων των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών και των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο.

Για την επίτευξη των στόχων της συνθήκης, και ιδίως του στόχου που αφορά την προώθηση της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης, οι ενέργειες που υποστηρίζονται από τους περιορισμένους πόρους τους οποίους διαθέτει η πολιτική της συνοχής θα πρέπει να επικεντρωθούν στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, όπως προβλέπει το ανανεωμένο θεματολόγιο της Λισαβόνας.

Επομένως, ο σκοπός αυτών των στρατηγικών κατευθυντηρίων γραμμών θα πρέπει να είναι η ενίσχυση της αύξησης του στρατηγικού περιεχομένου της πολιτικής της συνοχής με σκοπό να ενισχυθούν οι συνέργιες με τους στόχους της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας και να υποστηριχθεί η επίτευξή τους .

Το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι είναι απαραίτητη η μεγαλύτερη συμμετοχή στους στόχους του νέου θεματολογίου της Λισαβόνας, στους οποίους συμμετέχουν περιφερειακοί και τοπικοί φορείς και κοινωνικοί εταίροι, ιδίως σε τομείς όπου η μεγαλύτερη γειτονία έχει ουσιαστική σημασία , όπως η καινοτομία, η οικονομία της γνώσης και οι νέες τεχνολογίες των πληροφοριών και επικοινωνιών, η απασχόληση, το ανθρώπινο κεφάλαιο, η επιχειρηματικότητα, η υποστήριξη στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και η πρόσβαση σε χρηματοδότηση μέσω κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου. Αυτές οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές αναγνωρίζουν τη σημασία της συμμετοχής αυτής.

Αυτές οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει επίσης να αναγνωρίσουν ότι η επιτυχημένη εφαρμογή της πολιτικής της συνοχής εξαρτάται από τη μακροοικονομική σταθερότητα και τις διαρθρωτικές αλλαγές σε εθνικό επίπεδο παράλληλα με ένα φάσμα άλλων όρων οι οποίοι ευνοούν τις επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων της αποτελεσματικής λειτουργίας της ενιαίας αγοράς, της πραγματοποίησης διοικητικών μεταρρυθμίσεων, της ορθής διακυβέρνησης, του ευνοϊκού επιχειρηματικού κλίματος και της διαθεσιμότητας εργατικού δυναμικού με υψηλή ειδίκευση .

Τα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει εθνικά προγράμματα μεταρρύθμισης για να βελτιωθούν οι όροι για την ανάπτυξη και την απασχόληση, λαμβάνοντας υπόψη τις ενοποιημένες κατευθυντήριες γραμμές. Αυτές οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα, για όλα τα κράτη μέλη και όλες τις περιφέρειες, στους τομείς επενδύσεων που βοηθούν στην υλοποίηση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρύθμισης λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές ανάγκες και καταστάσεις: επένδυση στην καινοτομία, την οικονομία της γνώσης και τις νέες τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, απασχόληση, ανθρώπινο κεφάλαιο, επιχειρηματικότητα, υποστήριξη για τις ΜΜΕ και πρόσβαση σε χρηματοδότηση με κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου.

Η εδαφική διάσταση της πολιτικής της συνοχής είναι σημαντική και όλες οι περιφέρειες της Κοινότητας θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν στη μεγέθυνση και τη δημιουργία απασχόλησης. Συνεπώς, οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις επενδυτικές ανάγκες, τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές, έχοντας υπόψη τους αντίστοιχους ρόλους τους για την περιφερειακή ανάπτυξη και με σκοπό την προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης, των βιώσιμων κοινωνιών και της κοινωνικής ένταξης.

Ο στόχος της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο όσον αφορά την εξασφάλιση της ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης του εδάφους της Κοινότητας. Οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να συμβάλλουν στην επιτυχία του ευρωπαϊκού εδαφικού στόχου που εξαρτάται από τις κοινές αναπτυξιακές στρατηγικές των σχετικών περιοχών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και στη δικτύωση με σκοπό ειδικά τη μεταφορά ιδεών στα κύρια εθνικά και περιφερειακά προγράμματα συνοχής.

Με σκοπό την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν την αναγκαιότητα του να λαμβάνεται υπόψη η προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος κατά την κατάρτιση των εθνικών στρατηγικών.

Η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και η πρόληψη των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού είναι βασικές αρχές της πολιτικής της συνοχής και θα πρέπει να ενσωματώνονται σε όλα τα επίπεδα της στρατηγικής προσέγγισης για τη συνοχή.

Η ορθή διακυβέρνηση έχει ουσιαστική σημασία σε όλα τα επίπεδα για την επιτυχημένη εφαρμογή της πολιτικής της συνοχής. Οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το ρόλο μιας

ευρείας εταιρικής σχέσης για την κατάρτιση και την υλοποίηση των αναπτυξιακών στρατηγικών, γεγονός το οποίο είναι απαραίτητο για να διασφαλισθεί η επιτυχημένη διαχείριση των πολύπλοκων στρατηγικών συνοχής και για να ληφθεί υπόψη η ανάγκη για ποιότητα και αποτελεσματικότητα στον δημόσιο τομέα.

Αυτές οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές αποτελούν ένα απλό ενδεικτικό πλαίσιο το οποίο καλούνται να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες όταν καταρτίζουν τα εθνικά και περιφερειακά τους προγράμματα, ιδίως προκειμένου να εκτιμήσουν τη συνεισφορά τους στους στόχους της Κοινότητας όσον αφορά τη συνοχή, την ανάπτυξη και την απασχόληση. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να καταρτίσει το εθνικό του στρατηγικό του πλαίσιο αναφοράς και τα λειτουργικά προγράμματα που προκύπτουν από αυτό.

5.4 Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης Α.Ε.

Η ΜΟΔ ΑΕ,(Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης) είναι μη κερδοσκοπική εταιρεία του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα εποπτευόμενη από τον Υπουργό Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας. Υποστηρίζει από το 1996 το σχεδιασμό, διαχείριση, έλεγχο και υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων (ΕΣΠΑ), εθνικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, τη μεταφορά τεχνογνωσίας κλπ.

Το κατ' ευφημισμό πλέον Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) σχεδιάστηκε για να παρέχει το πλαίσιο συγχρηματοδότησης Αναπτυξιακών προγραμμάτων που υλοποιεί το ελληνικό κράτος σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Αποτελεί για την περίοδο 2007 – 2015 το πλαίσιο χρηματοδότησης των λεγόμενων Ευρωπαϊκών συγχρηματοδοτούμενων έργων για ενέργειες που όμως αποτελούν ευρωπαϊκές προτεραιότητες και σε συμμόρφωση Ευρωπαϊκών Οδηγιών και Κανονισμών. Το ΕΣΠΑ, και γενικά τα κονδύλια εξ Ευρώπης, δεν δίνονται ως λευκή επιταγή για να τα χρησιμοποιεί η εκάστοτε κυβέρνηση κατά το δοκούν, αλλά για έργα «κοινοτικής επιλογής» και με υποχρεωτική διαμεσολάβηση ιδιωτικών συμφερόντων. Γι αυτό άλλωστε τα κονδύλια αυτά εξέθρεψαν την διαπλοκή και την διαφθορά.

Θεωρητικά το ΕΣΠΑ μαζί με το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αποτελούν τα βασικά μέσα χρηματοδότησης των Δημοσίων Έργων και της επιχορήγησης της αναπτυξιακής διαδικασίας σε Εθνικό επίπεδο. Ωστόσο τα αμέτρητα δημοσιεύματα με περιπτώσεις κακοτεχνιών και παρατυπιών στα Δημόσια Έργα αναδεικνύουν το γεγονός ότι και τα δύο αυτά μέσα αποτέλεσαν και αποτελούν εργαλεία άσκησης της εκάστοτε κυβερνητικής πολιτικής με τις γνωστές προτεραιότητες στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων ημετέρων και φίλων επιχειρηματιών αλλά και την διαιώνιση των πελατειακών κομματικών σχέσεων.

Παράλληλα, με το νόμο αυτό προβλέπεται και η ιδιωτικοποίηση της Μονάδας Οργάνωσης Διαχείρισης ΑΕ με διάθεση του 60% των μετοχών του δημοσίου σε κοινωνικούς εταίρους, τις επιχειρήσεις, τα επιμελητήρια, τους φορείς χρηματοδότησης του ΕΣΠΑ, του Ταμείου Ανάπτυξης και άλλων φορέων.

Ο τεχνοκρατικός και ελεγκτικός ρόλος της ΜΟΔ ΑΕ στην διαχείριση των έργων του ελληνικού δημοσίου, εδώ και δεκαετίες, έχει δημιουργήσει αντιδράσεις που προέρχονται τόσο από τις παγιωμένες στρεβλώσεις της δημόσιας διοίκησης όσο και από την διαρκή επιδίωξη των επιχειρηματικών συμφερόντων και των πολιτικών φίλων τους να απαλλαγούν επιτέλους από τα γραφειοκρατικά κωλύματα της εφαρμογής της νομιμότητας που συναντούν πολύ συχνά από τα στελέχη της ΜΟΔ στο πλαίσιο εφαρμογής ακόμα και αυτών των -σημερινών απαράδεκτα «φιλικών» προς τους μεγαλοεργολάβους κι επενδυτές- νόμων που ισχύουν για την διαχείριση των συγχρηματοδοτούμενων έργων.

Με τον σχεδιαζόμενο νόμο θεσμοθετείται το πρωτοφανές για τα Ευρωπαϊκά δεδομένα εφεύρημα που επιτρέπει στους ιδιώτες και τραπεζίτες να είναι ταυτόχρονα ελεγκτές και ελεγχόμενοι, αφού θα διαχειρίζονται και θα ελέγχουν οι ίδιοι τα έργα που υλοποιούν με τους συνεταιίρους τους, και με κρατικά χρήματα και εγγυήσεις.

Αλλά δεν πρόκειται απλά μόνο για αυτό όσο και εξωφρενικό κι αν είναι! Δεν χρειάζεται και πολύ φαντασία για να καταλάβει κάποιος πως μπορούν να αξιοποιήσουν οι τραπεζίτες την δυνατότητα ελέγχου της ροής των χρηματοδοτήσεων σε δράσεις π.χ. του Αγροτικού Τομέα καθυστερώντας τις πληρωμές σε δικαιούχους αγρότες που έχουν δάνεια στις τράπεζές τους.

Έτσι ακόμα και τα ψίχουλα που θα απομένουν για χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας θα δίνονται ετεροχρονισμένα και με τελευταία προτεραιότητα και όποιος – και για όσο – αντέξει πριν τις κατασχέσεις!

Είναι λοιπόν ξεκάθαρο ότι με την πλήρη ιδιωτικοποίηση και του ΕΣΠΑ εξαλείφεται στην ουσία και η τελευταία πιθανότητα αξιοποίησης των πόρων του προς όφελος της κοινωνίας και της παραγωγικής οικονομίας, ενώ ταυτόχρονα αποδεικνύεται για μια ακόμα φορά ότι όπως ο ατέρμονος δανεισμός – που έχει δημιουργήσει το επαχθές και απεχθές χρέος – έτσι και οι χρηματοδοτήσεις θα χρησιμοποιούνται απροσημάιστα στην εξυπηρέτηση των μεγάλων συμφερόντων των διεθνών νεοαποικιοκρατών και των ντόπιων υποτελών τους – επιχειρηματιών και διαπλεκόμενων πολιτικών- χωρίς κανένα δημόσιο πλέον έλεγχο σε εθνικό επίπεδο.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι με το σχέδιο του νέου νόμου αντί να απλοποιείται το σύστημα και να μειώνεται η γραφειοκρατία, υιοθετείται ένα νέο εξίσου πολύπλοκο σύστημα Ειδικών Υπηρεσιών και αποκαλούμενων επιτελικών μονάδων, με επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες αλλά με στελέχωση από το μηδέν, απαξιώνοντας όλη την συσσωρευμένη ατομική και συλλογική εμπειρία από την διαχείριση των παλαιότερων Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και του ΕΣΠΑ, γεγονός που εισάγει μια καθοριστική ασυνέχεια στην διαχείριση και τον έλεγχο των δημοσίων έργων.

Έτσι μετά την παράδοση της σύνταξης του Εθνικού Προϋπολογισμού από φέτος στην Ε.Ε. και τους δανειστές, με τον νέο νόμο παραδίδεται το ΕΣΠΑ και οι αντίστοιχοι πόροι από την Ε.Ε. στα ντόπια και διεθνή χρηματοπιστωτικά συμφέροντα, εδραιώνοντας την μετατροπή της χώρας σε αποικία χρέους χωρίς καμία εθνική αναπτυξιακή δυνατότητα.

Κάθε προηγούμενη έστω προσχηματική δυνατότητα χάραξης εθνικής και περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής από οποιαδήποτε ελληνική κυβέρνηση με κοινωνικά χαρακτηριστικά παύει απλά να υπάρχει.

Η τράπουλα ξαναμοιράζεται από τους ξένους επικυρίαρχους και τους ντόπιους υποτελείς τους και είναι σημαδεμένη!

Φυσικά στην εξέλιξη αυτή καθοριστικό ρόλο έχει και η διαβόητη Task Force του γκαουλάιτερ Ράιχενμπαχ που σε όλο το διάστημα της παρουσίας της στη χώρα «παρακολουθεί» και «αξιολογεί» τις επιδόσεις της διαχείρισης του ΕΣΠΑ, εντελώς ανεξέλεγκτα και χωρίς καμία απολύτως διαφάνεια.

Πρόκειται για ιδιωτικοποίηση του σκληρού πυρήνα του Ελληνικού Κράτους και ολομέτωπη επίθεση στον σκληρό πυρήνα του Δημοσίου.

Η επίθεση στον δημόσιο χαρακτήρα της ΜΟΔ ΑΕ δεν αφορά απλά το ιδιοκτησιακό καθεστώς, την διασφάλιση των θέσεων εργασίας και των εργασιακών δικαιωμάτων των εργαζομένων στην ΜΟΔ ΑΕ αλλά εντάσσεται στο πλαίσιο αυτής της επίθεσης, αφού μέσω της εργασιακής ανασφάλειας επιχειρείται ο εκβιασμός υπαλλήλων που έχουν την ευθύνη για την νομιμότητα και κανονικότητα των συγχρηματοδοτούμενων έργων, μετατρέποντας τους σε υποχείρια και πειθήνια όργανα των διαταγών της «αγοράς».

Οι αλλαγές αυτές αναδεικνύουν ξεκάθαρα την ανάγκη αποδέσμευσης από κάθε είδους εξαρτήσεις από την Ε.Ε. με δάνεια και χρηματοδοτήσεις που δεν λειτουργούν προς όφελος της πραγματικής οικονομίας αλλά αξιοποιούνται για την κερδοφορία των μεγάλων συμφερόντων ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιούνται σαν εργαλείο για την επικράτηση των ακραίων νεοφιλελεύθερων πολιτικών στην υλοποίηση των Δημοσίων Έργων.

Μόνο με την διαχείριση των Δημοσίων Έργων με Δημόσιο Χαρακτήρα και την γενναία αύξηση των πόρων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων στο πλαίσιο μιας εθνικής παραγωγικής ανασυγκρότησης που θα στηρίζεται στην υιοθέτηση εθνικού κρατικού νομίματος με ταυτόχρονη συνολική διαγραφή του απαράδεκτου χρέους, μπορεί να έρθει η πραγματική ανάπτυξη.

Στην προοπτική αυτή, η εμπειρία και ο ρόλος των εργαζόμενων στην Δημόσια Διοίκηση και την ΜΟΔ ΑΕ μπορεί και θα είναι όχι μόνο καθοριστικός αλλά θα εξυπηρετεί ουσιαστικά το δημόσιο συμφέρον προς όφελος του λαού και της πατρίδας.



logioshermes.blogspot.com

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΟΙ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ε.Ε

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.1 Οι ΜΜΕ στην Ελλάδα και ΕΕ

Η ΕΕ στο μη χρηματοοικονομικό κλάδο της οικονομίας μετρά πάνω από 20 εκατομμύρια επιχειρήσεις, εκ των οποίων πάνω από το 99% είναι ΜΜΕ. Από αυτές η συντριπτική πλειονότητα (92%) είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις, που έχουν λιγότερους από 10 εργαζόμενους, δηλαδή η τυπική ευρωπαϊκή επιχείρηση είναι μια πολύ μικρή επιχείρηση. Τα δύο τρίτα της συνολικής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα βρίσκεται σε ΜΜΕ. Οι ΜΜΕ έχουν χαμηλότερη παραγωγικότητα της εργασίας από τις μεγάλες επιχειρήσεις. Έτσι, οι ΜΜΕ συμβάλλουν με χαμηλότερο μερίδιο στην προστιθέμενη αξία (58%) σε σχέση με την απασχόληση (67%). Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις εμφανίζονται να έχουν ροπή για επενδύσεις που είναι σημαντικά πάνω από το μέσο όρο στο μη χρηματοοικονομικό κλάδο της οικονομίας. Σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία, με τις μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις να προσανατολίζονται σε υπεράκτια παραγωγή και στην απασχόληση σε θέσεις εργασίας χαμηλού κόστους, οι ΜΜΕ αποτελούν μια σημαντική πηγή δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Επί πλέον, οι ΜΜΕ χρησιμεύουν ως βασικός δίαυλος διάδοσης της γνώσης και της καινοτομίας. Καθώς οι ΜΜΕ εξαρτώνται περισσότερο από τις εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης, φαίνεται πιθανό ότι η τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση θα έχει ένα μάλλον ισχυρό αντίκτυπο σε αυτές ⁷⁸.

Από τη σύγκριση της λειτουργίας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στην Ελλάδα και στην Ε.Ε., με βάση την έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις ΜμεΕ στην Ελλάδα 2003-2010, (βλέπε παράρτημα σελ. 95), επιβεβαιώνονται οι δυσμενείς συνθήκες που λειτουργεί η μικρομεσαία επιχειρηματικότητα στη χώρα μας, ο θάνατος των ΜμεΕ στην Ελλάδα και την κατάρρευση της ραχοκοκαλιάς της ελληνικής οικονομίας. Η απασχόληση στις ελληνικές επιχειρήσεις είναι λίγο χαμηλότερα από το 110 σε Ελλάδα και Ε.Ε., ενώ οι ΜμεΕ απασχολούν πάνω από το 85% του εργατικού δυναμικού (πολύ παραπάνω από τον Μ.Ο. της Ε.Ε.). (βλέπε παράρτημα σελ. 95) Ο αριθμός των ΜμεΕ στην Ελλάδα με βάση το 100 ανέρχεται στο 93 έναντι 112 στην Ε.Ε., ενώ η προστιθέμενη αξία της ΜμεΕ στην Ελλάδα υποχωρεί συνεχώς όσο μειώνεται ο αριθμός των ΜμεΕ και έχει πέσει στο 110 έναντι 120 στην Ε.Ε. Η συμμετοχή του κλάδου των ΜμεΕ στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας ανέρχεται στο 35.3% σε σχέση με το 21.8% των λοιπών χωρών της Ε.Ε. (βλέπε παράρτημα σελ. 95). Συγκρίνοντας το 2003 με το 2010 οι ΜμεΕ είναι λιγότερες κατά 30.000 με απώλεια 135.000 θέσεων εργασίας, ενώ συγκρίνοντας το 2010 με το 2011 έχουμε 68.000 λιγότερες ΜμεΕ και άλλες 53.000 να βρίσκονται στο κόκκινο με αποτέλεσμα να είναι στα πρόθυρα να κατεβάσουν ρολά. Το εννεάμηνο του 2011 χάθηκαν 67.000 θέσεις εργασίας, ενώ οι απολύσεις έφτασαν τις 27.000, εμφανίζοντας αύξηση κατά 55%. Οι μεγάλες επιχειρήσεις δημιουργούν μόλις το 14% των θέσεων απασχόλησης στην Ελλάδα, ενώ ο αντίστοιχος Μ.Ο. της Ε.Ε. είναι 33%. Οι ελληνικές ΜμεΕ απασχολούν κατά Μ.Ο. 2.9 άτομα, αριθμός αισθητά μικρότερος σε σχέση με τον Μ.Ο. της Ε.Ε., ο οποίος είναι 4.2 άτομα ανά επιχείρηση. Οι ΜμεΕ

⁷⁸ EIM Business & Policy Research, 2009

παροχής υπηρεσιών στην Ελλάδα, σε όρους πλήθους επιχειρήσεων, είναι σαφώς μικρότερες από τον Μ.Ο. της Ε.Ε. (34% έναντι 44%). Τα ίδια περίπου δεδομένα με τα παραπάνω ισχύουν, αναφορικά με την απασχόληση και την προστιθέμενη αξία, και στον τομέα των υπηρεσιών. Από την άλλη πλευρά οι ελληνικές ΜμεΕ που δραστηριοποιούνται στον τομέα του εμπορίου είναι αναλογικά περισσότερες από τον Μ.Ο. της ΕΕ (42% έναντι 31%).

Τα στοιχεία φορολόγησης των ΜμεΕ στην Ελλάδα δείχνουν ότι αθροιστικά από άμεσους και έμμεσους τακτικούς ετήσιους φόρους, αλλά και από αναδρομικές και έκτακτες εισφορές προκύπτει μία επιβάρυνση που κυμαίνεται από 48% έως 53%, ενώ στην Ε.Ε. η φορολογία δεν ξεπερνά το 33%. Αξίζει να επισημάνουμε ότι σε περίπτωση οφειλής του κράτους προς την επιχείρηση δεν υπάρχει δυνατότητα συμψηφισμού μεταξύ φορολογικών αξιώσεων του Δημοσίου και των επιχειρήσεων για ποσά άνω των 30.000.

Ενώ ο ρυθμός δημιουργίας των ΜμεΕ στην Ελλάδα είναι σχεδόν παρεμφερής με αυτόν του Μ.Ο. της Ε.Ε. το μερίδιο των επιχειρηματιών που εκμεταλλεύτηκαν τις κατάλληλες ευκαιρίες για να ανοίξουν μία επιχείρηση είναι σαφώς υποδεέστερο από εκείνο του Μ.Ο. των χωρών της Ε.Ε. (39% σε σχέση με το 55%). Αυτό το στοιχείο υπονοεί πως ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των ελλήνων επιχειρηματιών έχουν οδηγηθεί στο άνοιγμα της επιχείρησής τους, λόγω ανάγκης και έλλειψης άλλων εναλλακτικών - προοπτικών. Η προώθηση - διαφήμιση της επιχειρηματικότητας από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είναι περιορισμένη στην Ελλάδα (34,5%) σε σχέση με τις λοιπές χώρες της Ε.Ε. (51,35%).

Παρόλο που το σύστημα έκδοσης αδειών και αδειοδοτήσεων στην Ελλάδα προσεγγίζει εκείνο του Μ.Ο. των χωρών της Ε.Ε. η επιβάρυνση από τις ισχύουσες κυβερνητικές ρυθμίσεις, η σχετική πολυπλοκότητα στο επικοινωνιακό κομμάτι και η ανεπαρκής έως ανύπαρκτη πρόοδος στην απλοποίηση των κανόνων και των διαδικασιών τοποθετούν την Ελλάδα σε δυσμενή θέση σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ε.Ε. Το κόστος που είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί ένα εταιρικό σχήμα φτάνει το 21% (ως προς το κατά κεφαλήν εισόδημα) έναντι 5,5% στην Ε.Ε. Η απαιτούμενη καταβολή ελάχιστου κεφαλαίου στην Ελλάδα είναι στο 22,3% (% ως προς το κατά κεφαλήν εισόδημα) έναντι 18,76% στον Μ.Ο. των χωρών της Ε.Ε. Το απαιτούμενο κόστος μεταβίβασης περιουσίας (% ως προς την περιουσιακή αξία) είναι 12,7% στην Ελλάδα σε αντίθεση με την Ε.Ε. όπου κυμαίνεται στο 4,68%. Για να κλείσει οριστικά μια επιχείρηση στην Ελλάδα χρειάζεται 2 χρόνια με κόστος περίπου 9% και είναι τα μόνα στοιχεία που ταυτίζονται με τον Μ.Ο. της Ε.Ε., με την προϋπόθεση ότι στην Ευρώπη ακολουθούν συγκεκριμένη πτωχευτική διαδικασία, ενώ στην Ελλάδα απλώς κατεβάζουν ρολά και συνεχίζουν να οφείλουν εισφορές με πρόστιμα και προσαυξήσεις επίχριστο. Η διαθεσιμότητα των 8 βασικών κρατικών υπηρεσιών, οι οποίες παρέχουν βοήθεια στις ελληνικές επιχειρήσεις μέσω της χρήσης του διαδικτύου (ηλεκτρονική εξυπηρέτηση των ελληνικών επιχειρήσεων), είναι αρκετά περιορισμένη στην πατρίδα μας σε σχέση με τις λοιπές χώρες της Ε.Ε. (62,5 έναντι 89,35). Σε αυτόν το τομέα η Ελλάδα καταγράφει τη χειρότερη επίδοση επί του συνόλου των χωρών της Ε.Ε. εξαιτίας κυρίως του υψηλού κόστους τόσο της έναρξης της λειτουργίας των επιχειρήσεων όσο και της μεταβίβασης των περιουσιακών στοιχείων αν και οι λοιποί δείκτες κυμαίνονται στο ίδιο επίπεδο με αυτό του Μ.Ο. των χωρών της Ε.Ε. Ο μέσος όρος

πληρωμής των επιχειρήσεων από το δημόσιο είναι 65 ημέρες έναντι 25 στην ΕΕ.

Αναφορικά με την οικονομική σχέση των ΜμεΕ και του Κράτους το μερίδιο των ΜμεΕ στην συνολική αξία των κρατικών συμβολαίων είναι 31% στην Ελλάδα και 38% στην Ε.Ε., ενώ η ηλεκτρονική διαθεσιμότητα των προκηρύξεων κρατικών προμηθειών στην Ελλάδα προσεγγίζει μόλις το 43%, ενώ στην ΕΕ το 73%. Τέλος, με βάση τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει πως η κρατική βοήθεια προς τις ΜμεΕ στην Ελλάδα είναι οριακά υψηλότερη (7,6%) από την Ε.Ε. (6,9%). Το ποσοστό μη επιτυχών αιτήσεων, από τις ΜμεΕ, για παροχή τραπεζικών δανείων ανέρχεται το 36% στην Ελλάδα, ενώ αντίθετα στις άλλες χώρες της Ε.Ε. το ποσοστό αυτό υπολογίζεται στο 23%. Ο Μ.Ο. εξόφλησης συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι περίπου 107 ημέρες έναντι 54 ημερών στην Ε.Ε. Οι επενδύσεις υψηλού επιχειρηματικού ρίσκου είναι ιδιαίτερα περιορισμένες στην πατρίδα μας (0,002%) σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες (0,014%), ενώ τα πιστωτικά ιδρύματα διακατέχονται από μία έντονη επιφύλαξη στη χορήγηση δανείων προς τις ΜμεΕ (38% έναντι 30% στην Ε.Ε.). Το ποσοστό αξιοποίησης ευρωπαϊκών κονδυλίων για την δημιουργία και ενίσχυση των ΜμεΕ είναι στην Ελλάδα μόλις 6% έναντι 22% στην Ε.Ε. Η Ελλάδα είναι η πρώτη από τις χώρες της Ε.Ε., η οποία παρουσιάζει τόσο μεγάλη καθυστέρηση στην ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο των οδηγιών που ισχύουν στην Ε.Ε.. Η ενσωμάτωση των Κοινοτικών οδηγιών στην ελληνική νομοθεσία αργεί 5 φορές παραπάνω απ' ότι στο Μ.Ο. των χωρών της Ε.Ε., ενώ πολλές φορές αρκετές από αυτές τις κοινοτικές οδηγίες δεν ενσωματώνονται καθόλου στην εθνική νομοθεσία. Αν και η γενική εικόνα της Ελλάδας στο συγκεκριμένο τομέα συμβαδίζει με αυτήν των υπολοίπων χωρών, υπάρχουν έντονες διακυμάνσεις και αποκλίσεις σε βασικούς δείκτες. Οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι αρκετά δεκτικές στην προώθηση νέων μεθόδων marketing και στην εφαρμογή νέων καινοτόμων πρακτικών (51,29% επί του συνόλου των ΜμεΕ έναντι 39,09% στην Ε.Ε.) καθώς επίσης και στη βελτίωση των εσόδων από τις πωλήσεις τους μέσω υιοθέτησης νέων μεθόδων 26,65% έναντι 13,26%). Παρ' όλα αυτά σημαντική υστέρηση παρατηρείται σε εκείνους τους δείκτες που μετράνε το επίπεδο των δεξιοτήτων - ικανοτήτων καθώς οι ελληνικές επιχειρήσεις: δε συμμετέχουν σε χρηματοδοτούμενες από την Ε.Ε. έρευνες (9,77% έναντι 20,95%, σε πλήθος 100.000 επιχειρήσεων), δεν χρησιμοποιούν ευρέως το διαδίκτυο για την προώθηση των προϊόντων τους (8% έναντι 13%) και δεν πραγματοποιούν αγορές μέσω του διαδικτύου (10% των επιχειρήσεων έναντι 28% στην Ε.Ε.). Μεγάλη απόκλιση παρουσιάζεται και στην εκπαίδευση των εταιρειών και των υπαλλήλων τους (21% έναντι 58,48% ως προς το σύνολό τους), ενώ και ο ρυθμός συμμετοχής των εργαζομένων σε εκπαιδευτικά προγράμματα απόκτησης νέων δεξιοτήτων είναι εμφανώς χαμηλότερος από αυτόν των υπολοίπων χωρών της Ε.Ε. (4,7% σε σχέση με 12,62%). Το μέσο κόστος που απαιτείται για εξαγωγή προϊόντων από τη χώρα μας διαμορφώνεται στα 1.153 δολάρια έναντι 1.043 στην Ε.Ε., ενώ ο απαιτούμενος χρόνος διεκπεραίωσης της διαδικασίας εκτιμάται σε 20 ημέρες έναντι 11,71 ημερών στην ΕΕ. με αριθμό συνοδευτικών εγγράφων 5 έναντι 4. Για τις εισαγωγές των προϊόντων το κόστος είναι 1.265 δολάρια έναντι 1.097,64 στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές με απαιτούμενο χρόνο 25 ημερών έναντι 12,35 και με απαραίτητα έγγραφα 6 έναντι 5,35. Και σε αυτόν το τομέα η Ελλάδα βρίσκεται πίσω σε σχέση με την Ε.Ε. και κρίνεται επιβεβλημένη η διεθνοποίηση της δραστηριότητας των

ΜΜΕΕ και η ενίσχυση των διεθνών εταιρικών συνεργασιών (ΕΣΕΕ, 24/10/2011).

6.2 Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και την ΕΕ

Από τη γενική παρατήρηση των τάσεων εξέλιξης της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα φαίνεται αυξημένη ροπή προς την επιχειρηματικότητα, με τους αυτοαπασχολούμενους ως ποσοστό των εργαζομένων να αποτελούν στην Ελλάδα πολύ υψηλό ποσοστό μεταξύ των χωρών μελών ΕΕ. Ο δείκτης συνολικής επιχειρηματικότητας εμφανίζει την Ελλάδα να τοποθετείται σε επίπεδο ελαφρά ανώτερο του μέσου όρου της ΕΕ (ποσοστό 5,8% έναντι 5,5%). Ωστόσο, η Ελλάδα φαίνεται να μειονεκτεί στην ποιοτική διάσταση της επιχειρηματικότητας, όπου οι αδυναμίες εντοπίζονται κυρίως στο χαμηλό αριθμό επιχειρήσεων ευκαιρίας, στο μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων που απευθύνονται σε καταναλωτές, στο χαμηλό βαθμό εξωστρέφειας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και στις χαμηλές προοπτικές δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Ειδικότερα:

Η επιχειρηματικότητα «ανάγκης» παραμένει σε υψηλό ποσοστό 28% της συνολικής επιχειρηματικής δραστηριότητας, σε σύγκριση με ποσοστό 18% σε επίπεδο ΕΕ. Όσον αφορά στο είδος και την ποιότητα της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η Ελλάδα παρουσιάζει σχετικά χαμηλό δείκτη επιχειρηματικότητας υψηλών δυνατοτήτων, γεγονός που την κατατάσσει στις τελευταίες θέσεις σε επίπεδο ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, από τα επιχειρηματικά εγχειρήματα στην Ελλάδα το 16,14% μπορεί να χαρακτηριστεί ως υψηλών δυνατοτήτων (που συμβάλλουν στην επέκταση των αγορών, στη δημιουργία απασχόλησης, στην αύξηση του εξαγωγικού προσανατολισμού της χώρας κ.λπ.) (ΕΣΠΑ 2007-2013).

Στην Ελλάδα, οι Δείκτες Επιχειρηματικότητας Υψηλών Δυνατοτήτων και Εταιρικής Επιχειρηματικότητας (που αντικατοπτρίζουν το βαθμό καινοτομικότητας των επιχειρήσεων), είναι χαμηλοί. Συγκριτικές αναλύσεις αναδεικνύουν μεν την χώρα στην 1η θέση ως προς την επιχειρηματική αυτοαπασχόληση και στην 7η σε ότι αφορά στην ανοιχτή κεφαλαιοποίηση των επιχειρήσεων (προσφυγή στο Χρηματιστήριο). Στην 8η στο μερίδιο των νέων επιχειρήσεων στο σύνολο, στην 6η ως προς τη συνολική «ροπή προς την επιχειρηματικότητα», (πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ-15 και της ΕΕ-25), στην 11η ως προς το ρυθμό «γέννησης» επιχειρήσεων και στην 8η, ως προς τον καθαρό ρυθμό, (γεννήσεις μείον «θάνατοι»). Τελευταία στους όρους δανεισμού επιχειρηματικών κεφαλαίων, στη 13η ως προς τις δημόσιες υπηρεσίες προς επιχειρήσεις που παρέχονται ηλεκτρονικά, στην 3η από το τέλος ως προς τον ολικό συντελεστή εταιρικής φορολόγησης και τη συνολική δαπάνη σε Ε&Τ ως ποσοστό του ΑΕΠ. Τελευταία ως προς το ποσοστό του κύκλου εργασιών που πραγματοποιείται δια του ηλεκτρονικού εμπορίου (ΕΠΑΕ 2007-2013).

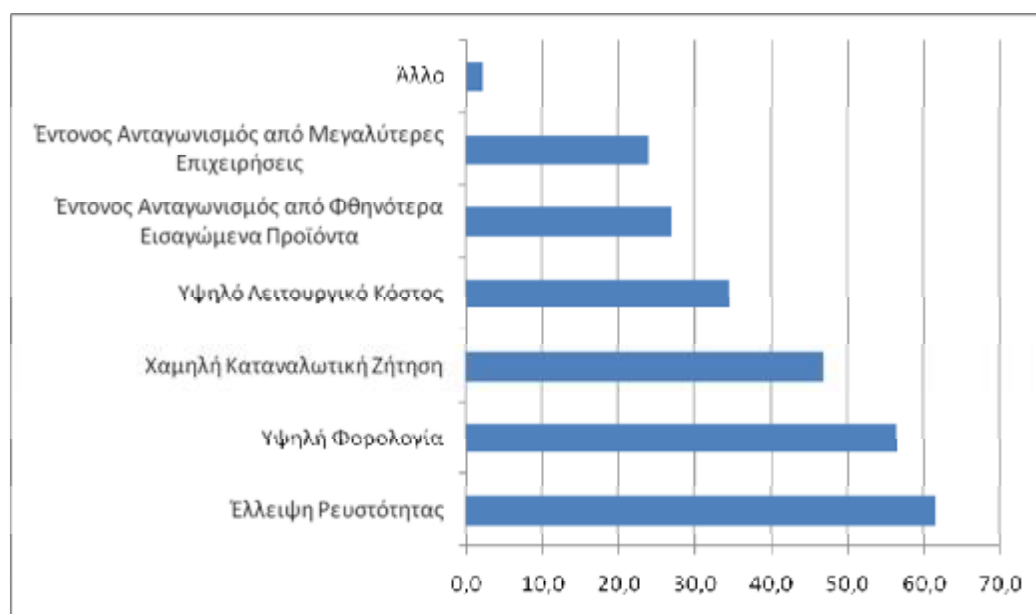
Διερευνώντας την έκταση της συμμετοχής των γυναικών στο σύνολο των δύο διακριτών ομάδων επιχειρηματιών, (εργοδότες και εργαζόμενοι για ίδιο λογαριασμό), στην Ελλάδα προκύπτει ότι οι γυναίκες αποτελούν το 1/4 περίπου του συνόλου. Είναι φανερό ότι η επιχειρηματικότητα των γυναικών υπολείπεται κατά πολύ σε σύγκριση με την επιχειρηματικότητα των ανδρών,

ενώ παρουσιάζει μεγάλες διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις (ΕΣΠΑ 2007-2013).

Πλήθος ερευνητικών εργασιών⁷⁹ αποδεικνύει ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν τα πρώτα και σημαντικότερα θύματα μιας παρατεταμένης οικονομικής κρίσης. Επίσης, οι ΜΜΕ είναι αυτές που επηρεάζονται δυσανάλογα σε σχέση με το μέγεθος τους από την οικονομική ύφεση, λόγω των περιορισμένων οικονομικών πόρων τους και την κύρια εξάρτησή τους από τον τραπεζικό δανεισμό, ωθώντας τις στην καταβολή υψηλότερων επιτοκίων από τις μεγάλες επιχειρήσεις, γεγονός που τις επιβαρύνει ακόμα περισσότερο οικονομικά σε περιόδους κρίσης⁸⁰

Οι μικρές και μεσαίες εμπορικές επιχειρήσεις της Ελλάδας αντιμετωπίζουν έναν αριθμό κρίσιμων και σημαντικών προβλημάτων τα οποία αποτυπώνονται στο Διάγραμμα 1 που ακολουθεί:

Διάγραμμα 1. Τα σημαντικότερα προβλήματα στη λειτουργία των ΜΜΕ



Πηγή: Ε.Σ.Ε.Ε (Ιανουάριος 2013).

Από την παρουσίαση του Διαγράμματος 1 παρατηρούμε ότι ως κυριότερα προβλήματα αναδείχθηκαν η έλλειψη ρευστότητας (61,6%), η υψηλή φορολογία (56,4%) και η χαμηλή καταναλωτική ζήτηση (46,8%). Επιπλέον προβλήματα των ΜΜΕ αποτελούν το υψηλό λειτουργικό κόστος (34,5%), ο έντονος ανταγωνισμός από φθηνότερα εισαγόμενα προϊόντα (26,9%) και ο έντονος ανταγωνισμός από μεγαλύτερες επιχειρήσεις (23,0%).

⁷⁹ (Robbins and Pearce 1993; Michael and Robbins 1998; Latham 2009)

⁸⁰ (Mulhern 1996, Domac, & Ferri 1999, Ozar & all 2008).

Όπως αντιλαμβανόμαστε το πρόβλημα ρευστότητας είναι το κυριότερο από τα προβλήματα που καταγράφονται σε σχέση με τη δυνατότητα απρόσκοπτης λειτουργίας και βιωσιμότητας των ελληνικών ΜΜΕ ως ορατό αποτέλεσμα της τρέχουσας οικονομικής κρίσης.

Διάγραμμα 2. Αποτύπωση του προβλήματος ρευστότητας των ΜΜΕ



Πηγή: Ε.Τ.Ε (Μάρτιος 2013).

Από την εξέταση του Διαγράμματος 2, είναι άμεσα αντιληπτό το πρόβλημα από την έλλειψη ρευστότητας που ταλαιπωρεί τις ελληνικές ΜΜΕ. Είναι γεγονός, ότι κατά την τελευταία διετία οι καθυστερήσεις εισπράξεων από πελάτες έχουν αυξηθεί ενώ οι πληρωμές προς προμηθευτές γίνονται συντομότερα. Συγκεκριμένα, η χρονική απόκλιση της μεταξύ είσπραξης των απαιτήσεων και της αποπληρωμής των προμηθευτών είναι 23 ημέρες υπέρ της αποπληρωμής των προμηθευτών, ενώ το 2010 ο χρόνος εισπράξεων και πληρωμών ήταν πιο ισορροπημένος, αφού η χρονική διαφορά άγγιζε τις 5 ημέρες υπέρ της είσπραξης των απαιτήσεων. Αυτό είχε το θετικό στοιχείο ότι τα κεφάλαια των προμηθευτών αποπληρώνονταν σε μεταγενέστερο χρόνο σε σχέση με τη χρονική περίοδο είσπραξης των απαιτήσεων και χρησίμευαν σαν κεφάλαια κίνησης. Αντιθέτως, το 2012 η ένταση της κρίσης και ο φόβος μη αποπληρωμής των υποχρεώσεων, ώθησε τους προμηθευτές να ζητούν σε πολλές περιπτώσεις προκαταβολικές πληρωμές ή αποπληρωμή σε εύλογο χρονικό διάστημα, όπως αυτό αποφαίνεται από τις συμβάσεις.

Το πρόβλημα διογκώνεται ακόμα περισσότερο αν αναλογιστούμε τον περιορισμένο ρόλο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στη προώθηση κεφαλαιακών πόρων προς τις ΜΜΕ, καθώς και την αποφυγή επενδυτικών κεφαλαίων από άλλες πηγές.

Στον ζωτικό τομέα της χρηματοδότησης, σύμφωνα με την SBA (2013), η Ελλάδα εμφανίζει τη χαμηλότερη επίδοση στην ΕΕ και, δυστυχώς, η τάση αυτή φαίνεται να επιδεινώνεται με το χρόνο. Πιο συγκεκριμένα, σχεδόν το 1/3 των αιτήσεων για χορήγηση δανείων που υποβάλλουν οι ελληνικές ΜΜΕ απορρίπτονται (μέσος όρος της ΕΕ: 15%), γεγονός που οφείλεται στην απροθυμία των τραπεζών να χορηγήσουν δάνειο. Επίσης, ο συνολικός χρόνος που απαιτείται μέχρι την ημέρα καταβολής της πληρωμής είναι

υπερδιπλάσιος του μέσου όρου της ΕΕ (113 ημέρες έναντι 53), οι πληρωμές που δεν πραγματοποιήθηκαν αντιστοιχούν στο 4,9 % του συνόλου (μέσος όρος της ΕΕ: 2,9%), ενώ οι επενδύσεις σε κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου αντιστοιχούν μόλις στο ένα δέκατο του μέσου όρου, γεγονός που δείχνει – μεταξύ άλλων – την αρνητική διάθεση για εταιρικούς συνασπισμούς και την αποφυγή ξένων επενδυτών να χρηματοδοτήσουν επενδυτικά σχέδια σε ασταθές οικονομικοκοινωνικό περιβάλλον.

Όσον αφορά τη μόχλευση, σχεδόν τα το 75% των ΜΜΕ έχουν συνάψει δάνειο, ενώ το 30% έχει πρόβλημα υπερδανεισμού. Μέσα σε διάστημα ενός έτους το ποσοστό υπερδανεισμένων ΜΜΕ έχει αυξηθεί σημαντικά αν αναλογιστούμε ότι το 2012 το ποσοστό αυτό ήταν 25%. Αυτό το γεγονός αξιολογείται από τις επιχειρήσεις ως δυσχερέστερο συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, ενώ η γενικότερη δυσκολία πρόσβασης σε χρηματοδότηση αποτελεί το πλέον πειστικό πρόβλημα για το 1/3 των ΜΜΕ.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες είναι ικανοί να θέσουν σε άμεσο κίνδυνο όχι μόνο την ανταγωνιστικότητά των ΜΜΕ αλλά ακόμα και την ίδια τη βιωσιμότητά τους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αρκετά έγκαιρα συνειδητοποίησε τη σημαντικότητα των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, αναφορικά με τις δυνατότητες που έχουν, λόγω της ευελιξίας τους και της απλής οργανωτικής δομής που τις χαρακτηρίζει στην αντιμετώπιση κρίσιμων οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων και αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στις ΜΜΕ, μέσω των οποίων είναι δυνατή η παραπέρα οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη καθώς και η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

Το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, στις αρμοδιότητες του οποίου περιλαμβάνονται και οι ΜΜΕ, ακολουθώντας τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της εναρμόνισης μας με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο, ασχολήθηκε και ασχολείται ιδιαίτερα την τελευταία πενταετία με τη σε βάθος μελέτη των γενικότερων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ αλλά και των ειδικών προβλημάτων των επί μέρους τομέων όπως της μεταποίησης, του εμπορίου και των υπηρεσιών.

Στόχος είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων και των τρόπων παροχής υποστήριξης προς τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, μέσω σχεδιασμού και υλοποίησης κατάλληλων προγραμμάτων και δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος που θα συμβάλει στην επίλυση των διαφόρων προβλημάτων τους και στην περαιτέρω ανάπτυξη τους.

Στις περισσότερες περιπτώσεις η μικρή κλίμακα των Ελληνικών Επιχειρήσεων ,επενεργεί ως περιοριστικός παράγοντας στην προώθηση της ανέλιξης τους και κατ' επέκταση τη δυνατότητα προσφοράς καλύτερων συνθηκών απασχόλησης.

Κοινά προβλήματα των ΜΜΕ, ανεξάρτητα από τον τομέα δραστηριότητας τους είναι, μεταξύ άλλων, η μη πλήρης αξιοποίηση της παραγωγικής τους δυναμικότητας, κυρίως όταν διαθέτουν ψηλή τεχνολογία, η απουσία εξειδίκευσης, οι δυσκολίες εξεύρεσης επενδυτικών κεφαλαίων, οι καθυστερημένες πληρωμές και οι συνυφασμένες οργανωτικές / διοικητικές αδυναμίες που οδηγούν σε μη ικανοποιητική αξιοποίηση των παραγωγικών συντελεστών που δεσμεύονται.

Ιδιαίτερα οι ΜΜΕ, λόγω απόστασης από τις εξαγωγικές αγορές αντιμετωπίζουν πρόσθετο κόστος πρόσβασης, τόσο στις αγορές όσο και σε δίκτυα πληροφόρησης, ενώ η εναρμονισιακή προσπάθεια και οι απαιτήσεις που δημιουργούνται με την υιοθέτηση και την εφαρμογή του Κοινοτικού Κεκτημένου, θα επιφέρουν στις πλείστες περιπτώσεις πρόσθετο οικονομικό βάρος που είναι δυσανάλογα ψηλό σε σύγκριση με το μέγεθος τους.

Ιδιαίτερα προβλήματα αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ που απασχολούνται με το λιανικό και χονδρικό εμπόριο. Μερικά από τα ιδιαίτερα αυτά προβλήματα είναι:

- Ο αυξημένος ανταγωνισμός μεταξύ τους
- Ο μεγάλος αριθμός καταστημάτων σε σύγκριση με το μέγεθος της εγχώριας αγοράς
- Η δημιουργία σημαντικού αριθμού υπεραγορών
- Η ανάγκη για αυξημένα αποθέματα και κεφάλαιο κίνησης και
- Η έλλειψη γνώσεων σε θέματα προγραμματισμού, εμπορίας και οργάνωσης

Επειδή λοιπόν οι ΜΜΕ αποτελούν κινητήριο μοχλό της Ελληνικής οικονομίας, σχεδόν κάθε πολιτική που υιοθετεί η Ελληνική Κυβέρνηση έχει ή θα πρέπει να έχει μια διάσταση ΜΜΕ. Γι' αυτό το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και το Γραφείο Προγραμματισμού που έχουν από κοινού την ευθύνη για τη διαμόρφωση της πολιτικής για τις ΜΜΕ καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια έτσι ώστε οι ιδιαίτερες ανάγκες και προβλήματα των ΜΜΕ λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαμόρφωση των πολιτικών και προγραμμάτων στήριξης τους.

Η πολιτική της Ελληνικής Κυβέρνησης για τις ΜΜΕ είναι απόλυτα προσαρμοσμένη με αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αντικατοπτρίζεται στον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις.

Η Ελλάδα, έπειτα από σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου υιοθέτησε τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις στο πλαίσιο της Διάσκεψης που πραγματοποιήθηκε στις 23-24 Απριλίου, 2002, στην πόλη Μάριμπορ της Σλοβενίας όπου υπέγραψε τη σχετική διακήρυξη "Maribor Declaration" μαζί με άλλες 12 υπό ένταξη χώρες. Με την υιοθέτηση από μέρους της Κύπρου του Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις, έχουμε δεσμευθεί να προωθήσουμε δράσεις τόνωσης του επιχειρηματικού πνεύματος με γνώμονά πάντοτε τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες των μικρών επιχειρήσεων. Όπως έχει ήδη αναφερθεί ο χάρτης καθορίζει τις γραμμές δράσης σύμφωνα με τις οποίες οι χώρες που υιοθέτησαν το Χάρτη θα πρέπει να εργαστούν.

Η Στρατηγική λοιπόν που ακολουθεί η Ελλάδα για στήριξη και ανάπτυξη των ΜΜΕ η οποία όπως αναφέρθηκε συνάδει με τις κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στοχεύει:

- (α) στη δημιουργία απλοποιημένου νομικού, θεσμικού και διοικητικού πλαισίου για τη λειτουργία των ΜΜΕ,
- (β) στη βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος,
- (γ) στην υποβοήθηση των ΜΜΕ να διεθνοποιήσουν τις δραστηριότητές τους, έχοντας υπόψη την ευρωπαϊκή προοπτική της Ελλάδας και να αναπροσανατολίσουν ανάλογα την ακολουθούμενη στρατηγική, μέσω των βελτιωμένων συστημάτων και υπηρεσιών πληροφόρησης.

(δ) στη βελτίωση της πρόσβασης τους στην έρευνα, στην τεχνολογική ανανέωση, στην κατάρτιση, όπως και στις υπηρεσίες πληροφόρησης.

Στην Ελλάδα του 2015, η οποία μαστίζεται από μία εκ των χειρότερων κρίσεων της σύγχρονης οικονομικής της ιστορίας, η συμπεριφορά των επενδύσεων είναι καθοριστική και για τη *βραχυπρόθεσμη* ανάπτυξη.

Το μόνο τμήμα της εγχώριας ζήτησης που έχει χώρο να επεκταθεί σημαντικά στο εγγύς μέλλον είναι η επένδυση. Η καταναλωτική δαπάνη θα συνεχίσει να έχει σοβαρούς περιορισμούς που τίθενται από το πρόγραμμα δημοσιονομικής σταθεροποίησης και την ανεργία. Η δε επέκταση της εξωτερικής ζήτησης μπορεί να έχει μέτρια συμβολή βραχυπρόθεσμα λόγω της χαμηλής αρχικής της συμμετοχής στο ΑΕΠ της χώρας.

Τα στοιχεία των τελευταίων ετών για την ελληνική οικονομία δείχνουν ότι διανύουμε έναν μαρασμό των επενδύσεων (που φυσικά συνδέεται άρρηκτα με την εκτίναξη της ανεργίας). Η συνολική επένδυση (Ακαθάριστος Σχηματισμός Πάγιου Κεφαλαίου) το 2012 (σε τρέχουσες τιμές) ήταν περίπου στο 40% του επιπέδου της το 2007, την τελευταία χρονιά πριν την αρχή της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Ως ποσοστό του ΑΕΠ είχε πέσει περίπου στα μισά, συγκρίνοντας πάντα το 2012 με το 2007, με παρόμοιες απώλειες για την ιδιωτική και τη δημόσια επένδυση. Μάλιστα το 2012 παρατηρήθηκε στο επίπεδο της οικονομίας καθαρή μείωση του αποθέματος του φυσικού κεφαλαίου, με άλλα λόγια οι ακαθάριστες επενδύσεις σε πάγια ήταν χαμηλότερες από τις αποσβέσεις τους.

Ποιοι είναι οι λόγοι για αυτήν τη δραματική μείωση; Συνδέονται και με την πλευρά της ζήτησης για χρηματοδότηση επενδύσεων αλλά και αλλά και με αυτήν της προσφοράς χρηματοδότησής τους. Η ζήτηση για χρηματοδότηση επενδύσεων πηγάζει από τον επιχειρηματία ή την επιχείρηση που προωθεί την επένδυση. Η προσφορά χρηματοδότησης πηγάζει από την τράπεζα, το επενδυτικό ταμείο και φυσικά από τον ίδιο τον επιχειρηματία/επιχείρηση που βάζει ίδια κεφάλαια σε κίνδυνο.

Η μείωση της ζήτησης συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τη δύσκολη συγκυρία. Υπάρχει μια ενδογενής δυναμική σχέση ανάμεσα στη γενική οικονομική δραστηριότητα και τη ζήτηση για χρηματοδότηση επενδύσεων.

Όταν θα αρχίσει να αναρρώνει η πρώτη θα ακολουθήσει και η δεύτερη. Είναι σημαντικό όμως να θυμηθούμε ότι ούτε πριν την κρίση δεν ήταν φιλικό το περιβάλλον προς τις επενδύσεις στην Ελλάδα.

6.3 Ζήτηση για χρηματοδότηση επενδύσεων

Είναι κοινός τόπος εδώ και πολύ καιρό ότι οι θεσμοί και οι δομές της ελληνικής οικονομίας αποτελούν τροχοπέδη στην παραγωγικότητα και την κερδοφορία του κεφαλαίου. Διάφοροι παράγοντες έχουν ως αποτέλεσμα τη διόγκωση του επιπέδου του κόστους χρήστη του κεφαλαίου, καθώς επίσης και της αβεβαιότητας σχετικά με αυτό. Οι συνιστώσες αυτής της τροχοπέδης περιγράφονται περιοδικά σε ποικίλα δημοσιεύματα και σε δείκτες, όπως π.χ.

το Doing Business της Παγκόσμιας Τράπεζας, ή το World Competitiveness της IMD, μεταξύ άλλων.

Το αποτέλεσμα είναι να υπάρχει μειωμένη ζήτηση για επενδύσεις (ιδίως ιδιωτικές) σε σχέση με συνθήκες διεθνών βέλτιστων πρακτικών. Το αναγκαίο πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την τόνωση της ζήτησης επενδύσεων παραμένει ως ήταν και πριν την κρίση, αν και έχουν γίνει μεταρρυθμίσεις στη σωστή κατεύθυνση χωρίς να έχουν επιλυθεί ακόμη τα προβλήματα. Το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα, όμως, έχει γίνει τώρα λόγω της κρίσης πολύ πιο επιτακτικό, γιατί στη σημερινή συγκυρία η ζήτηση για επενδύσεις εμποδίζεται ακόμη περισσότερο από τα προβλήματα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένους τομείς ιδιαίτερης σημασίας για τους επενδυτές:

- ▼ Επιτάχυνση στην απονομή δικαιοσύνης
- ▼ Επιτάχυνση στις αδειοδοτήσεις για επενδύσεις
- ▼ Ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού
- ▼ Κατάρτιση Κτηματολογίου και Δασολογίου
- ▼ Θέσπιση ορθολογικού και σταθερού φορολογικού συστήματος
- ▼ Εξυγίανση της φορολογικής διοίκησης

Δε θα επεκταθούμε σε συγκεκριμένες ενέργειες σε κάθε έναν από αυτούς τους τομείς.⁸¹ Έχουν αποτελέσει αντικείμενο μελέτης κατ' επανάληψη, ενώ πολλές από αυτές αποτελούν και τμήμα της μεταρρυθμιστικής πολιτικής της Ελλάδας.⁸² Βέβαια, είναι πολύ δύσκολο να υλοποιηθούν βαθιές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις εν μέσω οικονομικού μαρασμού και δημοσιονομικής περιστολής. Η πολιτική οικονομία μάς διδάσκει ότι για να δεχθούν οι πολίτες τα επώδυνα αυτά μέτρα πρέπει να τους «καλοπιάσεις» με ανταλλάγματα. Τα ανταλλάγματα αυτά είναι συνήθως δημοσιονομικού χαρακτήρα. Δυστυχώς, αυτό είναι αδύνατο να γίνει στην παρούσα κατάσταση. Παρ' όλα αυτά οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να ολοκληρωθούν άμεσα για να μετατραπεί η χώρα μας σε παραγωγική οικονομία.

Η συζήτηση για τόνωση των επενδύσεων και βελτίωση της παραγωγικότητας στην ελληνική οικονομία συνήθως συνοδεύεται από δύο κρίσιμες ερωτήσεις. Υπάρχουν κλάδοι στους οποίους μπορεί η χώρα να είναι παραγωγική; Και ποιος θα χρηματοδοτήσει την επένδυση και την ανάπτυξη;

Το πρώτο ερώτημα αξίζει να είναι (και έχει υπάρξει) αντικείμενο ολόκληρων μελετών. Ενδεικτικά αναφέρουμε, την πρόσφατη μελέτη της McKinsey & Company⁸³. Στη χώρα μας πολλοί κλάδοι μπορούν να είναι παραγωγικοί κάτω από θεσμούς και δομές που μπορούμε να διαμορφώσουμε. Επίσης, υπάρχουν δυνητικά κερδοφόρες επενδύσεις σε διάφορους κλάδους που σκοντάφτουν αφενός στο αντίξοο περιβάλλον και το διοικητικό άγχος, αφετέρου στο πρόβλημα της χρηματοδότησης.

⁸¹ δύο άρθρα: «Ποιο το κόστος στην απονομή της δικαιοσύνης», Π. Πικραμμένος, (manager, Περιοδικό της ΕΕΔΕ, σελ.17, Απρίλιος 2013), και "Getting Greece Back on Track: How?", Michael Haliassos & Dimitri Vayanos (Center for Financial Studies, White Paper No. VIII, June 2011).

⁸² http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2013/pdf/ocp159_en.pdf

⁸³ ("Greece 10 Years Ahead", - McKinsey & Company, March 2012)

6.4 Προσφορά χρηματοδότησης επενδύσεων

Φυσικά, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αποτελεί το κύριο αναπτυξιακό εργαλείο στην ελληνική οικονομία.

Θα χρειαστεί να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσφορά χρηματοδότησης για επενδύσεις. Γι' αυτό και θα πρέπει να κινηθεί τάχιστα η διαδικασία υλοποίησης των μεσοπρόθεσμων σχεδίων αναδιάρθρωσης των τεσσάρων συστημικών τραπεζών. Παράλληλα, θα πρέπει να αντιμετωπισθεί επιτυχώς το αποτέλεσμα της διαδικασίας ελέγχου της ποιότητας του χαρτοφυλακίου τους και των stress tests που σε διάφορα στάδια θα γίνει από την Τράπεζα της Ελλάδος, την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Στην κατάσταση όμως που βρισκόμαστε, χρειαζόμαστε βοήθεια. Πρέπει να προσελκύσουμε διεθνές κεφάλαιο.

Υπάρχουν δυνητικά κερδοφόρες επενδύσεις που σκοντάφτουν στην απροθυμία επενδυτών να αναλάβουν τον, αποκαλούμενο στις αγορές, «ελληνικό κίνδυνο». Η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από αρκετούς δυνητικούς χρηματοδότες ως οικονομία υψηλών προσδοκώμενων αποδόσεων αλλά και υψηλού κινδύνου. Οι επενδυτικές τους στρατηγικές δεν τους επιτρέπουν την ανάληψη τέτοιων κινδύνων παρά τις υψηλές (αλλά αβέβαιες) αποδόσεις. Για την προσέλκυση αυτών των κεφαλαίων είναι απαραίτητη η παροχή (μερικής) ασφάλισης.

Αυτή τη στιγμή, όμως, η αγορά δεν προσφέρει ικανοποιητικές υπηρεσίες ασφάλισης του ελληνικού κινδύνου. Μπορεί όμως, και πρέπει, αυτή η ασφάλιση να γίνει με ελληνικούς δημόσιους πόρους.

Πέραν της παροχής ασφάλισης για την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων, είναι απαραίτητη η δημιουργία χαρτοφυλακίου παραγωγικών επενδύσεων με διαχωρισμό σε διακριτά επίπεδα του κινδύνου χρηματοδότησής του. Στη δομή αυτή καλείται μια ομάδα χρηματοδοτών να αναλάβει μεγαλύτερο κίνδυνο, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο που καλούνται να αναλάβουν οι υπόλοιποι. Για να επιτευχθεί αυτό στην περίπτωση της Ελλάδας, είναι απαραίτητη η συμμετοχή των Διεθνών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων τα οποία, λόγω του ισχυρού ισολογισμού τους, μπορούν να αναλάβουν μεγαλύτερους κινδύνους από ό,τι οι ιδιώτες.

Το σχέδιο αυτό θα πρέπει να αποτελεί τμήμα μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής ανάπτυξης και επενδύσεων της Ελλάδας. Η στρατηγική, θα πρέπει να έχει ως αλληλοσυνδεδεμένα κομμάτια της:

- 1) το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) ή το αντίστοιχό του για τη νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020,
- 2) τον πολυετή σχεδιασμό του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων,
- 3) το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, ιδίως την εξειδίκευση αυτού του προγράμματος στο Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής (Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy Conditionality).

Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να αναλύει και τις πηγές χρηματοδότησης της ανάπτυξης και των επενδύσεων:

- 1) δημόσιοι πόροι (εθνικοί ή ευρωπαϊκοί),
- 2) ιδιωτικοί πόροι (ίδια κεφάλαια, τράπεζες, κ.λπ.),
- 3) μεικτοί πόροι.

Οι επενδύσεις, αποτελούν κλειδί τόσο για τη βραχυπρόθεσμη, όσο και για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Βρίσκονται όμως σε έναν πρωτοφανή μαρασμό. Η κατάσταση πρέπει να αντιστραφεί.

Για να επιτευχθεί αυτό, απαιτείται η άμεση υλοποίηση ενός τολμηρού προγράμματος διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Παράλληλα, η συγκυρία επιβάλλει την υλοποίηση καινοτόμων, για την Ελλάδα, χρηματοοικονομικών εργαλείων, τα οποία θα αντιμετωπίσουν τα προβλήματα στη χρηματοδότηση των επενδύσεων. Ωστόσο, η σταδιακή απορρόφηση του ΕΣΠΑ μαζί με το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, αποτελούν τα βασικά μέσα χρηματοδότησης των Δημοσίων Έργων και της επιχορήγησης της αναπτυξιακής διαδικασίας σε Εθνικό επίπεδο.

6.5 Τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις

Το εύρος των δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στοχεύουν στην ενίσχυση και στήριξη, κατά άμεσο ή έμμεσο τρόπο, των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ), είναι τεράστιο.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κοινώς αποδεκτό ότι οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, αποτελούν σημαντικό παράγοντα στην αύξηση της απασχόλησης και τη δημιουργία των αναγκαίων προϋποθέσεων και δυνατοτήτων για περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Στον Ευρωπαϊκό χώρο, οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το 99,5% περίπου του συνόλου των επιχειρήσεων, το 66,4% της συνολικής απασχόλησης και το 66,5% του συνολικού κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων. Επισημαίνεται ιδιαίτερα ο αυξανόμενος ρόλος που διαδραματίζουν οι μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 51% της εσωτερικής απασχόλησης.

Στην Ελλάδα, η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων κατατάσσεται στην κατηγορία των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων όπως αυτές ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της απογραφής επιχειρήσεων που διεξήγαγε το Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, δηλαδή οι επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερο από 250 άτομα και έχουν κύκλο εργασιών μικρότερο των 40 εκ. Ευρώ, αποτελούν το 99,9% των επιχειρήσεων οι οποίες στο σύνολο τους ανέρχονται σε 61,041 και απασχολούν 198,078 άτομα.

Από το σύνολο αυτό οι μικρές επιχειρήσεις, δηλαδή αυτές που απασχολούν κάτω από 10 άτομα, ανέρχονται σε 57,956 και αντιπροσωπεύουν το 94,8%

του συνόλου των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και απασχολούν 107,442 άτομα.

Τα στοιχεία αυτά τονίζουν τη σημασία και το ρόλο που διαδραματίζει ο τομέας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στην Ελληνική Οικονομία.

Η Ελλάδα όπως και οι άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποβάλλουν κάθε χρόνο έκθεση στην οποία παρουσιάζεται η πρόοδος που επιτεύχθηκε σχετικά με την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις.

6.5.1 Διαρθρωτικά Ταμεία

Κατά την περίοδο 2002-2006 τα Διαρθρωτικά Ταμεία δαπανούν περίπου 16 δισεκατομμύρια Ευρώ σε σχέδια που αφορούν ΜΜΕ. Περίπου το 1/3 αυτής της Κοινοτικής ενίσχυσης προς τις ΜΜΕ αφορά παροχή υπηρεσιών συμβούλων και κοινών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις όπως φυτώρια επιχειρήσεων, δικτύωση επιχειρήσεων και ομαδοποίηση επιχειρήσεων σε δέσμες. Η Κοινοτική αυτή ενίσχυση συμπληρώνεται σε μεγάλο βαθμό από εθνικά κονδύλια. Όπως είναι γνωστό, η Ελλάδα, μπορεί να συμμετέχει και εκταμιεύει κονδύλια από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε. Ε. μετά την πλήρη ένταξη της στην Ε.Ε. Η Κυβέρνηση προβαίνει ήδη στην αναγκαία προετοιμασία. Συγκεκριμένα το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού έχει ήδη υποβάλει, στα πλαίσια του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 2002-2016, προτάσεις για τα πιο κάτω σχέδια τα οποία αναμένεται να συγχρηματοδοτηθούν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- (α) Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας,
- (β) Σχέδιο Ενίσχυσης της Νεανικής Επιχειρηματικότητας,
- (γ) Σχέδιο Ανάπτυξης Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Μονάδων σε αγροτικές περιοχές.
- (δ) Σχέδιο Ενίσχυσης της Επιχειρηματικότητας σε Υποβαθμισμένες Αστικές περιοχές
- (ε) Σχέδιο για βελτίωση των επιπέδων Ασφάλειας και Υγείας σε Μικρομεσαίες Μεταποιητικές Μονάδες.

Τα σχέδια αυτά στοχεύουν αποκλειστικά στη στήριξη και ανάπτυξη των ΜΜΕ.

6.5.2 Πρόγραμμα Πλαίσιο για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

Οι ΜΜΕ αποτελούν επίσης σημαντικό στόχο του έκτου προγράμματος πλαισίου για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ). Για την περίοδο 2002-

2016 περίπου 2,2 δισεκ. Ευρώ διατίθενται για την υποστήριξη των ερευνητικών και καινοτομικών προσπαθειών των ΜΜΕ, καθιστώντας έτσι με βεβαιότητα το Πρόγραμμα Πλαίσιο ένα από τα σημαντικότερα μέσα στήριξης των ερευνητικών προσπαθειών των ΜΜΕ.

Η Ελλάδα, συμμετέχει στο πρόγραμμα αυτό με βάση διμερή συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Ένωση με χρηματική συνεισφορά που προέρχεται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

6.5.3 Πρόγραμμα Leonardo Da Vinci

Η Ελλάδα, συμμετέχει επίσης κατόπιν διμερούς συμφωνίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, με χρηματική και πάλιν συνεισφορά από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, στο Πρόγραμμα Leonardo Da Vinci. Το πρόγραμμα αυτό ως γνωστό καλύπτει μεταξύ άλλων σχέδια επαγγελματικής κατάρτισης που απευθύνονται στις ΜΜΕ.

6.5.4 Πρόγραμμα LIFE

Οι ΜΜΕ επωφελούνται επίσης από το πρόγραμμα LIFE, το χρηματοδοτικό μέσο για το περιβάλλον. Μέσω του προγράμματος αυτού προωθούνται σχέδια τα οποία αποσκοπούν στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής πολιτικής και τη δημιουργία υποδομής για αειφόρο ανάπτυξη.

Η Ελλάδα συμμετέχει στο πρόγραμμα αυτό ως τρίτη χώρα, χωρίς συνεισφορά για τη συμμετοχή της από κονδύλια του Κρατικού Προϋπολογισμού.

6.5.5 Πολυετές Πρόγραμμα για τις Επιχειρήσεις και την Επιχειρηματικότητα 2002 - 2016

Το Πολυετές Πρόγραμμα για τις Επιχειρήσεις και την Επιχειρηματικότητα 2002 - 2016, ως γνωστό, αποτελεί το κύριο εργαλείο για επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την επιχειρηματικότητα.

Οι δράσεις που προωθούνται στο πλαίσιο του Προγράμματος αυτού προσδίδουν ιδιαίτερη έμφαση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην επίτευξη του στόχου για «Επιχειρηματική Ευρώπη».

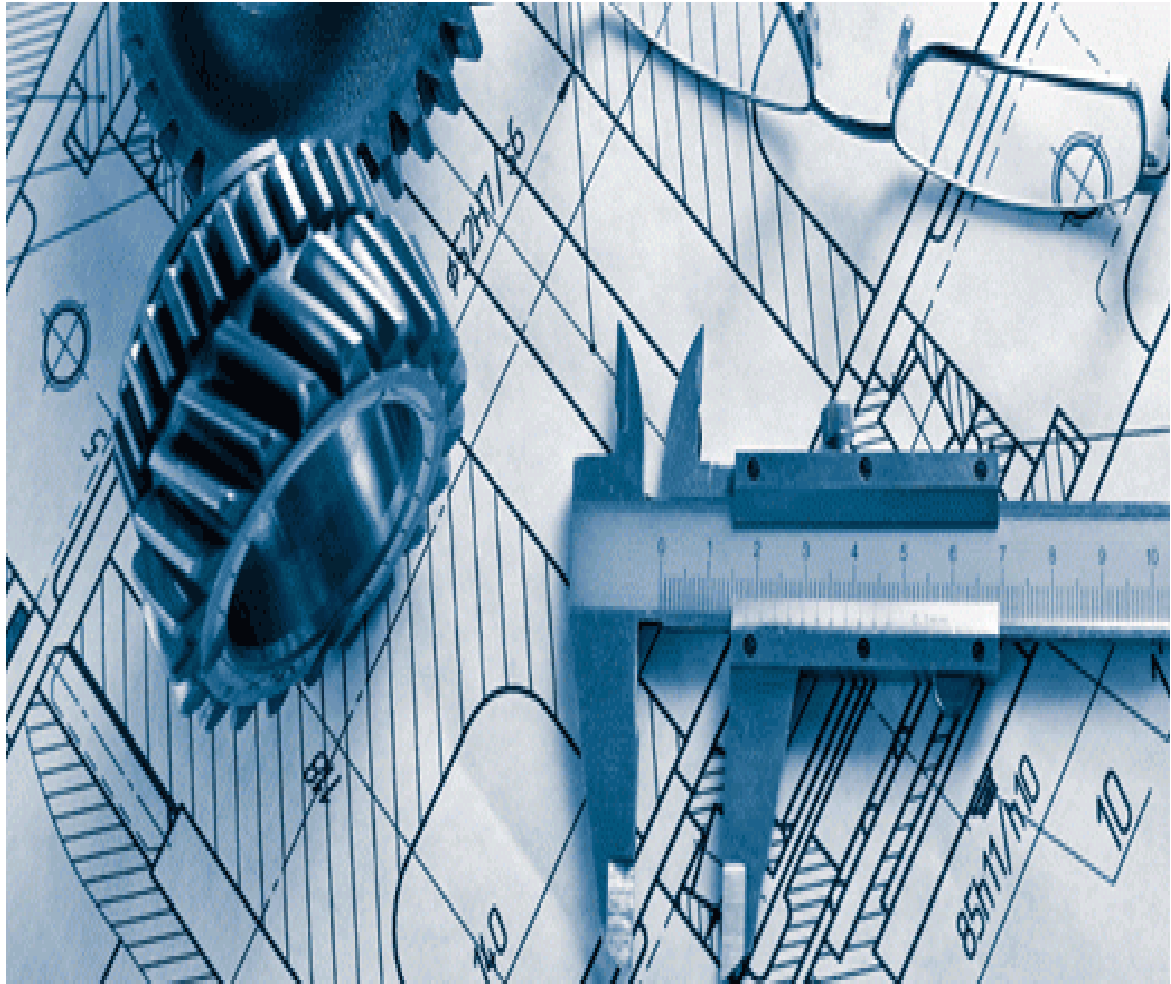
Τα μέτρα που λαμβάνονται στο πλαίσιο του Πολυετούς Προγράμματος για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος, όπως η προώθηση της επιχειρηματικότητας, η βελτίωση του θεσμικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος για αειφόρο ανάπτυξη και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, συνίστανται στον εντοπισμό των καλύτερων πρακτικών, τη γνωστοποίηση τους στα κράτη μέλη, την ενθάρρυνση τους να τις εφαρμόσουν και στην παρακολούθηση της προόδου που επιτυγχάνεται στη κάθε χώρα.

Η Ελλάδα, συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία αυτή στο μέτρο ασφαλώς των δυνατοτήτων της ως μια μικρή χώρα.

Στο πλαίσιο του στόχου του Προγράμματος για παροχή και συντονισμό επιχειρηματικών υποστηρικτικών δικτύων και υπηρεσιών στις επιχειρήσεις, η Ελλάδα, συμμετέχει με τη δημιουργία και λειτουργία στο ΟΕΒΕ (*Ομοσπονδία επαγγελματιών βιοτεχνών Ελλάδος, μέλος της Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε*), του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πληροφόρησης, " Euro Info Centre ".

Η χώρα μας συμμετέχει επίσης στο πρόγραμμα SMIE (Μέτρα Στήριξης και Πρωτοβουλίας για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις) το οποίο συνίσταται στη δημιουργία μιας τράπεζας δεδομένων από όλες τις χώρες μέλη της ΕΕ και τις υπό ένταξη χώρες, με τα μέτρα που εφαρμόζει κάθε χώρα για στήριξη των ΜΜΕ καθώς και τις καλύτερες πρακτικές που εφαρμόζονται στην κάθε χώρα.

Στο πλαίσιο του στόχου του Προγράμματος για βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος για τις ΜΜΕ, η Ελλάδα, θα μπορεί να εκμεταλλευθεί τα χρηματοδοτικά μέσα που διαχειρίζεται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, όταν καταστεί δυνατό να επιλεγούν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων οι Ελληνικοί ενδιάμεσοι χρηματοοικονομικοί φορείς, όπως τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία θα παρέχουν υπηρεσίες χρηματοδότησης προς τις ΜΜΕ, στα πλαίσια χαρτοφυλακίων τα οποία θα ετοιμάζονται και υποβάλλονται στο Ευρωπαϊκό Ταμείο για έγκριση.



ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ , ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7^ο

7.1 Προοπτικές και στρατηγικές για διεθνή ανταγωνιστικότητα

Το νέο επιχειρηματικό περιβάλλον μετά την κρίση θα είναι διαφορετικό. Θα φέρει νέες ισορροπίες στην αγορά προϊόντων και υπηρεσιών. Με τις διαφαινόμενες τάσεις, οι ελληνικές επιχειρήσεις θα αντιμετωπίσουν πιο έντονα ανταγωνισμό στις αγορές που στοχεύουν, δηλαδή σε ενδιάμεσους συνδυασμούς αξίας-τιμής. Ευκαιρίες θα υπάρξουν, κυρίως σε παραδοσιακούς, αλλά και σε άλλους κλάδους. Αλλά το πόσες και ποιες επιχειρήσεις θα τις αξιοποιήσουν είναι αβέβαιο.

Από την επιτυχή προσαρμογή των επιχειρήσεων στα νέα δεδομένα θα κριθεί τελικά η διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας. Δηλαδή το κατά πόσο ελληνικά προϊόντα και υπηρεσίες θα υπάρχουν στις ανοιχτές αγορές. Στις ανταγωνιστικές αγορές, η ικανότητα των επιχειρήσεων και επιχειρηματιών θα είναι πιο σημαντικοί παράγοντες, παρά το εθνικό περιβάλλον. Κρίσιμης σημασίας είναι η στρατηγική των επιχειρήσεων. Δηλαδή το πώς θα προσφέρουν ελκυστικές και ποιοτικές προσφορές στον πιεσμένο σήμερα καταναλωτή σε χαμηλότερα επίπεδα κόστους.

Στην προσπάθεια θα συμβάλλει η συνεχής εισαγωγή σειράς καινοτομιών στα προσφερόμενα, έστω οριακών στη φύση τους ή ακόμα και απλών προσαρμογών. Η καινοτομική δραστηριότητα μπορεί να αντλήσει ιδέες από την διεθνή αγορά και την ελληνική παράδοση, αλλά και να στηριχθεί στη δημιουργικότητα των Ελλήνων. Δεδομένης της επιχειρηματικής πρακτικής, είναι πιο εφικτό για τις ελληνικές επιχειρήσεις να ακολουθήσουν ένα μοντέλο «ανοιχτής καινοτομίας», παρά ένα μοντέλο με οδηγό την Έρευνα και Ανάπτυξη. Ο Ελληνισμός ήταν πάντα ανοιχτός στην πρόσκτηση, προσαρμογή και διάδοση ιδεών.

Στο νέο πλαίσιο οι δημόσιες πολιτικές μπορεί να συμβάλλουν περισσότερο αν εστιασθούν στη στήριξη της ανοιχτής καινοτομίας και διαφορετικότητας. Στην καλλιέργεια της κουλτούρας δημιουργίας και επιχειρηματικότητας, με διεθνοποίηση των πλαισίων αναφοράς και σύγκρισης.

Το πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων και του ελληνικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι δομικό. Έχει χαρακτηριστικά που έχουν καθιερωθεί εδώ και χρόνια. Η κρίση κάνει τις επιχειρήσεις να ανακαλύψουν τα όρια αντοχής τους. Για τις περισσότερες φέρνει ενώπιόν τους τις χρόνιες αδυναμίες τους, την έλλειψη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Μερικές, με ικανότητα προσαρμογής έχουν ήδη αντιδράσει από πριν, αποκόπτοντας μη αποδοτικές δραστηριότητες, μειώνοντας το κόστος, πηγαίνοντας εκεί όπου υπάρχει ζήτηση- σε διεθνείς αγορές. Οι πιο διορατικές βρίσκουν ευκαιρίες στην κρίση. Ανοίγονται σε νέες δραστηριότητες διεθνώς, αντιμετωπίζοντας την έλλειψη ρευστότητας με διεθνείς προσβάσεις και συνεργασίες. Μαθαίνουν και αλλάζουν καθώς συναντούν νέους πελάτες και νέες συνθήκες σε άλλες αγορές.

Η ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας θα κριθεί στο μικροεπίπεδο. Στο επίπεδο της ικανότητας των επιχειρηματικών μονάδων να τοποθετήσουν τις προσφορές τους και να διεκδικήσουν ρόλο στο νέο πιο ανοιχτό και ανταγωνιστικό περιβάλλον που βρίσκεται υπο αναδιαμόρφωση. Από το οικοσύστημα μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων που θα αναπτυχθεί, με

διεθνή προσανατολισμό. Και πίσω από αυτό, από την προδιάθεση και την ικανότητα των ατόμων να αναλάβουν δράση και να επιχειρήσουν να διακριθούν με πρότυπα σύγκρισης διεθνή.

Το κράτος στη διαδικασία αυτή προσαρμογής των επιχειρήσεων και ανάδειξης νέας επιχειρηματικότητας παίζει ρόλο. Μπορεί να βοηθήσει με άμεσους και έμμεσους τρόπους. Άμεσα, με πρακτικά μέτρα, βελτιώνοντας το θεσμικό περιβάλλον των επιχειρήσεων και εστιάζοντας τη στήριξη έτσι ώστε να προκύψει ένα ανταγωνιστικό οικοσύστημα επιχειρήσεων. Όχι απαραίτητα με επιδοτήσεις και προνόμια, μιας και οι πόροι θα είναι λιγοστοί. Έμμεσα επίσης, με ενέργειες που άπτονται στη διαμόρφωση θετικών στάσεων στο επιχειρείν και τη διεθνή διάκριση.

Αλλά οι προσδοκίες από το κράτος θα πρέπει να είναι ρεαλιστικές. Να μετριασθούν περισσότερο, να προσαρμοσθούν στις νέες συνθήκες. Αλλά και να εκφράσουν ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης, ένα διαφορετικό πλαίσιο πολιτικής. Εξάλλου με την αυξανόμενη διεθνοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας αλλάζει ο ρόλος του κράτους. Στη διεθνή σκηνή και για επιχειρήσεις ανοιχτές στον ανταγωνισμό πιο πολύ ρόλο παίζουν και θα παίξουν παράγοντες της επιχείρησης, παρά του κράτους⁸⁴. Η διεθνοποιημένη επιχείρηση εκτίθεται σε πολλά εθνικά περιβάλλοντα. Ο ρόλος της χώρας προέλευσης είναι λιγότερο σημαντικός. Έχει πρόσβαση σε διεθνείς πόρους και ευκαιρίες για ευρύτερη τεχνογνωσία. Αντίθετα, η στενά προσανατολισμένη εγχώρια επιχείρηση θα αντιμετωπίσει πιο δύσκολες συνθήκες χρηματοδότησης, παράλληλα με πιο έντονο ανταγωνισμό στις ίδιες τις εγχώριες αγορές. Ξένα προϊόντα ήδη κατακλύζουν την εγχώρια αγορά.

Μετά την κρίση, το διεθνές επιχειρηματικό περιβάλλον θα είναι διαφορετικό.

Πρώτον, διότι αλλάζουν οι προτιμήσεις του καταναλωτή και αναδύονται νέα πρότυπα. Ο καταναλωτής «μετρά» τα χρήματά του αλλά και ψάχνει για τρόπους να ικανοποιήσει τις ίδιες ανάγκες με πιο έξυπνες λύσεις. Μειώνει τις αγορές του, αλλά και στρέφεται σε πιο οικονομικά προϊόντα, διατηρώντας όμως υψηλές τις απαιτήσεις του για ποιότητα. Δίνει μικρότερη αξία στα κλασσικά επώνυμα προϊόντα. Έτσι τα brands των πολυεθνικών βρίσκονται υπό πίεση. Το brand loyalty (*Πίστη στο σήμα είναι όταν ένα άτομο αγοράζει προϊόντα από τον ίδιο κατασκευαστή επανειλημμένα και όχι από άλλους προμηθευτές*) έχει μειωθεί κατά πολύ⁸⁵. Τα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας είναι σε άνοδο, ενώ τα ενδιάμεσα προϊόντα που συνδυάζουν ποιότητα με χαμηλότερο κόστος διευρύνουν το χώρο τους. Προσφέρουν πιο προσιτές λύσεις στον πιεσμένο καταναλωτή χωρίς ουσιώδη έκπτωση σε άλλες ποιοτικές ιδιότητες του προϊόντος. Δίνουν αξία με λιγότερα χρήματα από ότι ισχυρές επωνυμίες στην κορυφή της ποιοτικής κατάταξης (value-for-money προϊόντα).

Δεύτερον, ο παγκόσμιος ανταγωνισμός στην προσφορά εντείνεται ενώ αλλάζουν οι παραδοσιακές δομές των κλάδων. Νέες αναδυόμενες πολυεθνικές εταιρείες από χώρες χαμηλού κόστους εισέρχονται δυναμικά στις διεθνείς αγορές και αλλάζουν τις ισορροπίες. Ενώ στο παρελθόν η ροή ήταν από πολυεθνικές της δύσης σε αναπτυσσόμενες χώρες, τώρα εντείνεται η

⁸⁴ (Hawawini et al., 2004)

⁸⁵ Gerzema, 2009

αντίστροφη ροή προϊόντων. Εταιρείες από χώρες όπως οι BRIC και άλλες μικρότερες (π.χ. η Τουρκία στη γειτονιά μας) διεθνοποιούνται και επενδύουν σε ανεπτυγμένες χώρες (Athreye and Karur, 2009; Madhoc,2009). Οι εταιρείες αυτές βελτιώνουν γρήγορα την ποιότητα των προσφερομένων απορροφώντας δυτική τεχνολογία. Ταυτόχρονα εφευρίσκουν λύσεις για καταναλωτές με χαμηλά εισοδήματα. Εισάγουν καινοτομίες κόστους που μειώνουν ριζικά τις τιμές των προσφορών τους.

Για να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό και τις νέες συνθήκες οι παραδοσιακές πολυεθνικές κινούνται προς χαμηλότερες τιμές για τα ίδια προϊόντα. Μειώνουν το κόστος αναδιατάσσοντας την παραγωγική τους αλυσίδα στον παγκόσμιο χώρο. Αξιοποιούν τις ευκαιρίες για παραγωγή σε χώρες χαμηλού κόστους. Ακόμη μεταφέρουν λειτουργίες υψηλής αξίας στις αναδύμενες χώρες, όπως την έρευνα και την ανάπτυξη προϊόντων. Έτσι, όμως, ενισχύουν τις τεχνολογικές δυνατότητες των χωρών αυτών και μειώνουν το πλεονέκτημα των καθιερωμένων εταιρειών σε καινοτομία⁸⁶.

Έμμεσα δε ενισχύουν την ανάπτυξη νέων εθνικών επωνυμιών από αναδύμενες χώρες (ethnic branding). Αλλά και εξαγοράζουν φτηνά εθνικές επιχειρήσεις που έχουν δυσκολίες να αντιμετωπίσουν την κρίση. Έτσι μπορεί να ενισχυθούν προηγούμενες θέσεις και να υπάρξουν ολιγοπωλιακές καταστάσεις, τουλάχιστον εκεί που δεν εποπτεύεται αποτελεσματικά η λειτουργία του ανταγωνισμού.

Παράλληλα, μικρότερες εταιρείες εστιασμένες σε θύλακες αγοράς (niche players) καινοτομούν και κινούνται παγκόσμια. «Αφανείς πρωταθλητές» από όλες τις χώρες, ακόμη και από την Ελλάδα, διευρύνουν τις αγορές τους στο διεθνή χώρο. Έτσι οι ισορροπίες στο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα ανατρέπονται.

Συνολικά, στις ανοιχτές αγορές ο ανταγωνισμός μάλλον θα ισορροπήσει σε χαμηλότερες τιμές, οι διαφορές τιμών θα μειωθούν. Οι ενδιάμεσες προσφορές κόστους-διαφοροποίησης θα κερδίζουν μερίδιο (βλ. Σχήμα 1 που ακολουθεί στην επόμενη σελίδα). Θα ισχύσουν αυτά στην Ελλάδα; Ή θα ξεπεραστούν από ισχυρές συγκεντρώσεις της αγοράς σε λίγες πολυεθνικές;

⁸⁶ (Rothenbuecher, 2008)

Σχήμα 1: Με την κρίση οι εταιρείες τείνουν να κινούνται προς τα ενδιάμεσα



Τρίτον, το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον αλλάζει οριστικά. Οι απαιτήσεις της κοινωνίας για εταιρική υπευθυνότητα γίνονται πιο ισχυρές. Ο καταναλωτής είναι πιο πληροφορημένος και με το διαδίκτυο ξέρει περισσότερα για το τι αγοράζει και για αυτόν που τα προσφέρει. Οι επιχειρήσεις που ανταποκρίνονται προδραστικά στις νέες απαιτήσεις για υπευθυνότητα αποκτούν κοινωνικό κεφάλαιο και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Η απλή συμμόρφωση με κοινωνικές ρυθμίσεις, για εργασιακή, οικολογική και ηθική συμπεριφορά δεν είναι πλέον επαρκής. Οι τάσεις αυτές ανοίγουν νέους ορίζοντες για καινοτομία και διαφοροποίηση των προσφορών (π.χ. με «πράσινα» προϊόντα, ηθικές δράσεις κτλ.).

Οι ηγέτιδες εταιρείες μετά την κρίση θα είναι πολύ ανταγωνιστικές και διαφορετικές. Με λιτές δομές και χαμηλότερο κόστος. Προσηλωμένες στην καινοτομία, πιο υπεύθυνες, με «κοινωνική» διαφοροποίηση. Πιθανόν με διαφορετικό επιχειρηματικό μοντέλο, εστιασμένο σε διαφορετικά τμήματα αγοράς και νέους καταναλωτές. Με διεθνή παρουσία, και πολύ πιθανόν, με αυξανόμενη παρουσία σε αναδυόμενες αγορές (χώρες BRIC και άλλες). Στην πορεία τους θα έχουν αναπτύξει εσωτερικές ικανότητες και κοινωνικό κεφάλαιο που θα διασφαλίζει την ανταγωνιστικότητά τους. Διατηρώντας αφοσιωμένο προσωπικό σε κρίσιμους τομείς θα είναι σε καλύτερη θέση να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που θα εμφανισθούν μετά την κρίση.

Πόσες ελληνικές επιχειρήσεις θα είναι στην κατηγορία αυτή; Έστω και λίγες να είναι θα έχουν αλυσιδωτές επιδράσεις στην ελληνική οικονομία. Θα συμβάλλουν στην απασχόληση, στη δημιουργία υλικής και άυλης αξίας για την Ελλάδα. Θέλουμε ένα αριθμό τέτοιων ελληνικών επιχειρήσεων, έστω και μικρών σε μέγεθος, αφανών πρωταθλητών, που θα τοποθετούν με επιτυχία τα προϊόντα τους στις ανοιχτές διεθνοποιημένες αγορές. Εξάλλου, η ανταγωνιστικότητα χωρών έτσι ορίζεται από αυτό κρίνεται: Από την παρουσία

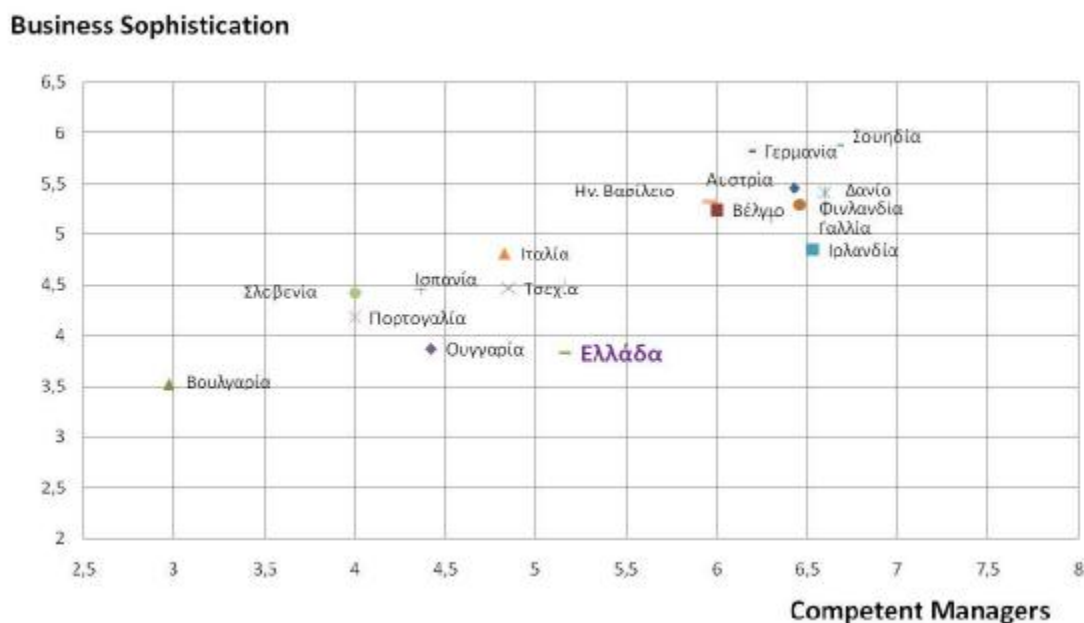
εθνικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές. Έτσι ορίζεται η ανταγωνιστικότητα κατά τον OECD⁸⁷ (ΟΟΣΑ αντίστοιχο Ελληνικό – Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης)

Η αντοχή των ελληνικών επιχειρήσεων στην κρίση εξαρτάται από την ικανότητά τους να χτίσουν και να διατηρήσουν συγκριτικό πλεονέκτημα σε χαμηλότερα επίπεδα κόστους. Να προσφέρουν ποιοτικά προϊόντα σε πιο προσιτές (όχι απαραίτητα φθηνότερες) τιμές. Με τη σύγκριση να γίνεται με αναφορά πλέον στις ανοιχτές διεθνείς αγορές. Είτε κινούνται εγχώρια είτε διεθνώς, οι περισσότερες αγορές είναι σήμερα ανοικτές στον ανταγωνισμό από Ελληνικές και ξένες επιχειρήσεις. Εξαρτάται από το πώς θα ακόμα από το πόσο έγκαιρα θα προσαρμοστούν, την ευελιξία και ευκινησία που θα επιδείξουν. Πως θα αξιοποιήσουν τεχνολογίες, θα εισάγουν καινοτομίες και θα διατάξουν τους πόρους τους. Σίγουρα πολλές δε θα τα καταφέρουν, αλλά θα υπάρξουν άλλες που θα αρθούν στο ύψος των περιστάσεων. Η κρίση θα είναι σε ένα βαθμό εξυγιαντική, αρκεί το ισοζύγιο «γεννήσεων-θανάτων» στο τέλος να είναι θετικό.

⁸⁷ OECD, 2001 (ΟΟΣΑ αντίστοιχο Ελληνικό – Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης)

Είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς ποιες επιχειρήσεις και σε ποιους τομείς θα βγουν ισχυρές μετά την κρίση. Θα υπάρξουν εκπλήξεις. Σημαντικό ρόλο θα παίξουν οι προϋπάρχουσες ικανότητές τους και η προηγούμενη θέση τους. Αλλά και η ικανότητα των διοικήσεών τους να αντιληφθούν την κρίση και να δράσουν προδραστικά. Η ηγεσία ήταν πάντα και θα είναι κρίσιμης σημασίας. Συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρώπης, η προηγούμενη ανταγωνιστική ικανότητα των επιχειρήσεων είναι χαμηλή, ενώ η ικανότητα των μάντζερς μεσαία (βλ. διεθνείς κατατάξεις στο Σχήμα 2). Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι θα υπάρξουν εξαιρετικές δυσκολίες προσαρμογής.

Σχήμα 2: Η ικανότητα των επιχειρήσεων



Πηγές: *The Global Competitiveness Report 2010-2011 – IMD World Competitiveness 2010*

Πάντως οι Ελληνικές επιχειρήσεις, στη συντριπτική τους πλειοψηφία μικρομεσαίες, έχουν επιδείξει σημαντική αντοχή στην κρίση. Θετικός παράγοντας μπορεί να αποδειχθεί η οικογενειακή τους μορφή, η ισχυρή κουλτούρα που διέπει διαχρονικά τη δράση τους. Όλη η οικογένεια κάνει θυσίες και επωμίζεται το βάρος για να αντεπεξέλθει. Ενδεικτικός είναι ο δείκτης πτώχευσεων το 2009, που ήταν ο χαμηλότερος στην Ευρώπη (βλ. Πίνακα 1 σελ. 77). Οι έλληνες επιχειρηματίες προσπαθούν να κρατήσουν την επιχείρησή τους. Ίσως διότι η εμπειρία τους να τους έχει δείξει ότι δεν έχουν άλλη εναλλακτική λύση. Για να αποφύγουν το στίγμα της πτώχευσης, την έλλειψη δεύτερης ευκαιρίας; Αυτός είναι ισχυρός παράγοντας που συζητείται ευρέως. Πράγματι η θεσμική λειτουργία της ελληνικής αγοράς (προσωπικές εγγυήσεις, έλλειψη εναλλακτικών) δεν βοηθάει να απεμπλακούν. Ενώ η αγορά για τον έλεγχο επιχειρήσεων είναι ρηχή, οι δυνατότητες πώλησης είναι μικρές. Το

θέμα όμως της αντοχής στην κρίση οικογενειακών επιχειρήσεων είναι ευρύτερο και χρήζει μελέτης. Επίσης πρέπει να τονισθεί ότι στατιστικές αυτές αναμένεται να επιδεινωθούν για την Ελλάδα, καθώς βαθαίνει η Ελληνική πλέον κρίση, ενώ άλλες χώρες εξέρχονται από αυτή.

Πίνακας 1: Δείκτης πτωχεύσεων σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης (2012)

| χώρες | Αριθμός πτωχεύσεων ανά 10.000 επιχειρήσεις |
|-------------------|--|
| Ελλάδα | 8 |
| Ισπανία | 16 |
| Ιταλία | 23 |
| Πορτογαλία | 40 |
| Ιρλανδία | 87 |
| Μεγάλη Βρετανία | 90 |
| Γερμανία | 96 |
| Φινλανδία | 103 |
| Ελβετία | 105 |
| Νορβηγία | 109 |
| Σουηδία | 131 |
| Ολλανδία | 165 |
| Βέλγιο | 165 |
| Δανία | 183 |
| Γαλλία | 188 |
| Αυστρία | 236 |
| Λουξεμβούργο | 242 |
| Μέσος όρος | 116,6 |

Πηγή: isotimia.gr, 28/04/12

Σε παραδοσιακούς ελληνικούς κλάδους με ισχυρά εγγενή πλεονεκτήματα θα επιβιώσουν πολλές επιχειρήσεις που θα έχουν ευκαιρίες για ανάπτυξη μετά την κρίση. Κυρίως στους εξής κλάδους:

- Στον τουρισμό και τις συνδεδόμενες με αυτόν υπηρεσίες, αλλά σε πιο ποιοτική βάση και σε πιο προσιτά επίπεδα τιμών.
- Στα ποιοτικά τρόφιμα, σε συνδυασμό με τεχνολογία και καινοτομία, αλλά και με τάσεις υγιεινής διατροφής.
- Στη ναυτιλία και τις σχετιζόμενες με αυτή υπηρεσίες, εφόσον αυτές είναι ανταγωνιστικές με άλλες χώρες.
- Σε κλάδους εξαρτημένους από εθνικές και κοινοτικές πολιτικές, όπως οι ήπιες μορφές ενέργειας και εφαρμογές ηλιακής ενέργειας.
- Σε νέους κλάδους τεχνολογίας, σε συνδυασμό με συμμετοχή σε διεθνή δίκτυα ή συνεργασίας και δραστηριότητες ενταγμένες σε διεθνείς αλυσίδες αξίας θα έχουν μεγάλες πιθανότητες επιτυχίας.

Αλλά και σε άλλους φθίνοντες παραδοσιακούς κλάδους μεταποίησης θα υπάρξουν ευκαιρίες για ορισμένες επιχειρήσεις, ακόμα και εκπλήξεις. Για παράδειγμα, εταιρείες κλωστοϋφαντουργίας που έχουν διαφοροποιηθεί σε ποιοτικά προϊόντα και διεθνείς συνεργασίες θα έχουν ευκαιρίες. Εν μέρει αυτές θα προκύψουν από το κλείσιμο πιο ακριβών ευρωπαϊκών εταιρειών, αλλά και τη φαντασία των διοικήσεων για νέες διαφοροποιημένες προσφορές.

7.2 Οι άξονες στρατηγικής

Η ανταγωνιστική στρατηγική θα παίξει πιο σημαντικό ρόλο την περίοδο μετά την κρίση, λόγω υπερανταγωνισμού και ανατροπής ισορροπιών. Οι γενικοί άξονες της στρατηγικής είναι γνωστοί και έχουν συζητηθεί τελευταία. Θα χρειασθεί:

Πιο έντονη διαφοροποίηση των προσφορών με ποιότητα και καινοτομίες σε χαμηλότερα επίπεδα κόστους. Σύγκριση με αναφορά στο διεθνές παρά το τοπικό επίπεδο.

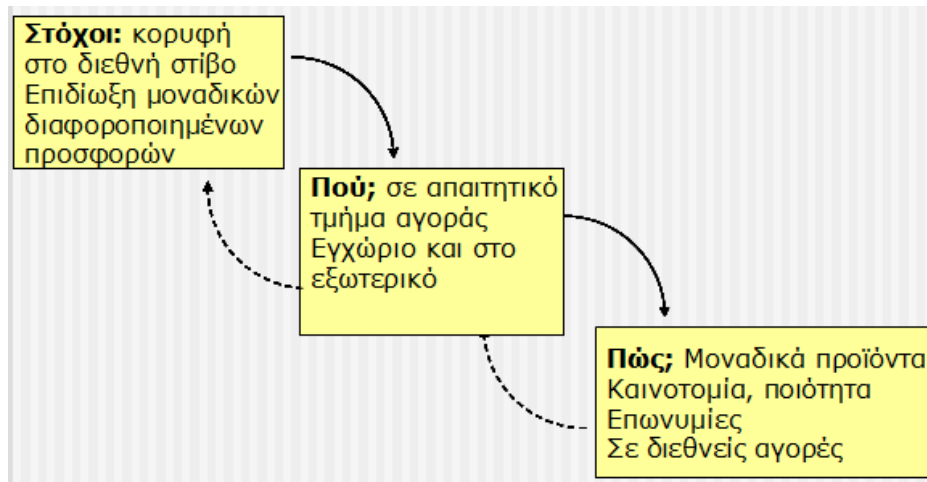
Πιο έντονη επιχειρηματικότητα με νέα μοντέλα, νέα εγχειρήματα, με τοπική διαφορετικότητα. Απελευθέρωση της ευρηματικότητας του ανθρώπινου δυναμικού και διοχέτευσή της στην δημιουργία και εμπορική αξιοποίηση νέων προσφορών στον πιεζόμενο καταναλωτή.

Εξωστρέφεια όχι μόνο με την παραδοσιακή μορφή εξαγωγών, αλλά και με προχωρημένες μορφές διεθνοποίησης (συνεργασίες, κοινοπραξίες στο εξωτερικό, διεθνής δικτύωση). Αξιοποίηση διεθνών πηγών καινοτομίας και ευκαιριών για απόκτηση πόρων διεθνώς.

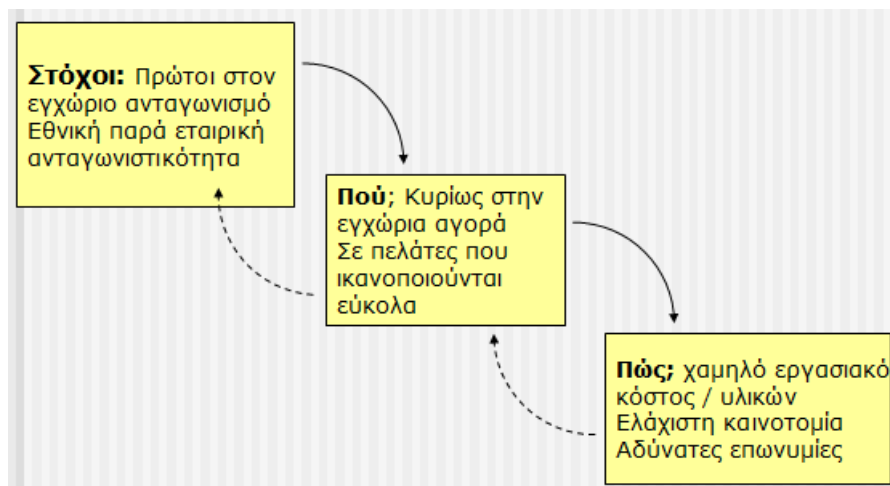
Στρατηγικές με στόχευση σε πελάτες που ικανοποιούνται σχετικά εύκολα, κυρίως στην εγχώρια αγορά, με ελάχιστη καινοτομία και αδύνατες, τοπικής εμβέλειας επωνυμίες δεν θα αποδώσουν (βλ. Σχήμα 3α και 3β σελ: 79).

Το χαμηλότερο κόστος είναι σημαντικό, αλλά δεν αρκεί χωρίς άλλα στοιχεία διαφοροποίησης. Ήδη με την αύξηση της ανεργίας και την τρέχουσα αναθεώρηση θεσμών και πολιτικών στο πλαίσιο του Μνημονίου έχει ως ένα βαθμό δρομολογηθεί η μείωση εργασιακού κόστους, κυρίως του μισθολογικού και λιγότερο του μη μισθολογικού. Στην Ελλάδα βρίσκεις πλέον πολύ μορφωμένο προσωπικό με χαμηλές αποδοχές (τις χαμηλότερες στην ΕΕ15). Εναπόκειται στις επιχειρήσεις να εισάγουν άλλες καινοτομίες κόστους στην αλυσίδα αξίας, στο επιχειρηματικό τους μοντέλο. Διαπραγματεύση με προμηθευτές, ορθολογικοποίηση της γκάμας προϊόντων, μείωση των τιμών των brands, εστίαση σε νέα προϊόντα πιο οικονομικά, εστίαση στην εισαγωγή καινοτομιών αλλά και διατήρηση ταλέντων που θα ωθήσουν τέτοιες είναι ενδεικτικές κινήσεις. Ιδέες και εμπειρίες από χώρες χαμηλού κόστους μπορούν να συμβάλλουν, π.χ. από τις θυγατρικές τους σε χώρες της Νοτιανατολικής Ευρώπης και αλλού. Απλά η μεταφορά εταιρειών στις χώρες αυτές για εκμετάλλευση ευνοϊκότερων συνθηκών κόστους, αν δεν συνοδευτεί από αλλαγή στρατηγικής, είναι μια προσωρινή λύση. Χρειάζεται διατηρήσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε διεθνή κλίμακα, διότι και εκεί οι αγορές είναι ανοιχτές στον ανταγωνισμό.

Σχήμα 3α: Τι στρατηγικές ταιριάζουν



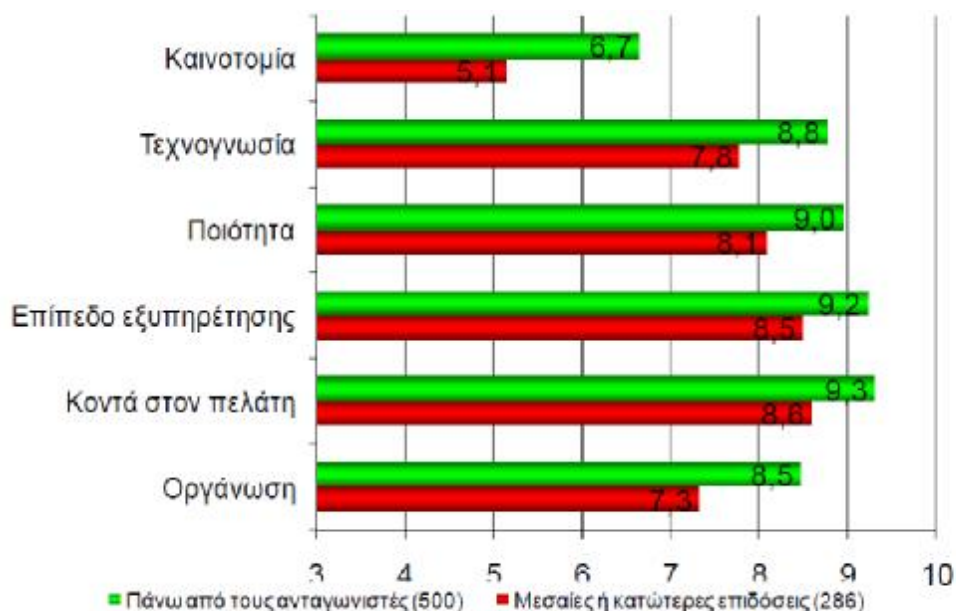
Σχήμα 3β: Τι στρατηγικές δεν ταιριάζουν



Ενδείξεις ότι τέτοιες στρατηγικές αποδίδουν έχουμε και από εμπειρικές έρευνες προ της κρίσης. Σε δείγμα 800 ΜΜΕ, αυτές που έχουν περισσότερη καινοτομία, τεχνογνωσία, ποιότητα, μάρκετινγκ (επίπεδο εξυπηρέτησης, πιο κοντά στον πελάτη) και οργάνωση συνοδεύονται από καλύτερα, κατά μέσο όρο, αποτελέσματα⁸⁸ (βλ. Σχήμα 4, σελ.:80)

⁸⁸ Spanos, Lioukas, and Zaralis, 2004

Σχήμα 4: Εταιρείες με καλύτερες επιδόσεις έχουν στρατηγική διαφοροποίησης



Πηγή: Ποσοτική Έρευνα EOMMEX σε δείγμα 800 επιχειρήσεων, ΟΠΑ (2008). Η κλίμακα είναι 10βάθμια, με αναγωγή ερωτήσεων τύπου Likert

Η καινοτομία, στα προσφερόμενα και στην παραγωγική διαδικασία, θα αποτελέσει ακόμα πιο κρίσιμο παράγοντα μετά την κρίση. Οι Ελληνικές εταιρείες πρέπει να επενδύσουν σε αυτήν, για να πετύχουν συνεχείς διαφοροποιήσεις στα προσφερόμενα. Δεν είναι απαραίτητο να επενδύσουν σε μεγάλες καινοτομίες που ενέχουν αυξημένα επίπεδα κινδύνου. Ούτε σε μεγάλα τμήματα Έρευνας και Ανάπτυξης, που κοστίζουν. Πηγές ιδεών μπορούν να ευρεθούν στην αγορά από τους πελάτες κυρίως, αλλά και από συνεργασίες και δικτύωση, και από τους ίδιους τους εργαζομένους. Αυτού του νέου τύπου «ανοιχτή» καινοτομία ταιριάζει πολύ στην ελληνική επιχειρηματική πρακτική. Ο Ελληνισμός ήταν πάντα ανοικτός στο να προσλαμβάνει, να αφομοιώνει, να προσαρμόζει και να δημιουργεί. Η πρόσκτηση ιδεών από την αγορά, πιο πιθανόν από τη διεθνή, και η εφαρμογή τους με τοπική προσαρμογή είναι μια δοκιμασμένη συνταγή. Δε σημαίνει απαραίτητα ότι είμαστε «δεύτεροι» ή «ακόλουθοι». Μπορεί να οδηγήσει σε σειρά μικρών

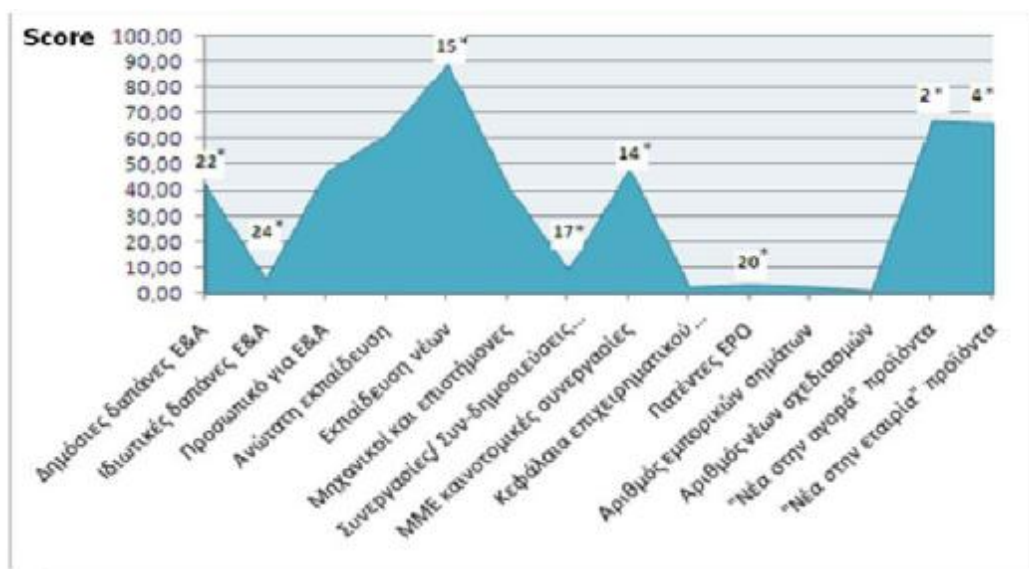
καινοτομιών, συχνά εμπορικών στη φύση τους, που αν και απαραίτητες διαμορφώνουν επιτυχή πορεία.

Οι διεθνείς συγκρίσεις δεικτών καινοτομίας επιβεβαιώνουν ότι η Ελλάδα, ενώ είναι πολύ χαμηλά σε Έρευνα & Ανάπτυξη (E&A), εν τούτοις είναι υψηλά σε «νέα για την αγορά» ή «νέα για την εταιρεία» προϊόντα (βλ. Σχήμα 5 και Σχήμα 6 σελ.81-82). Δηλαδή παρά τη μικρή E&A παρέχει νέα προϊόντα και νέους σχεδιασμούς. Αν και φαίνεται εξαίρεση μέσα στην καταθλιπτική εικόνα των διεθνών συγκρίσεων, εν τούτοις το αποτέλεσμα αυτό έχει επιβεβαιωθεί από αρκετές μελέτες τελευταία. Αλλά δεν έχει τύχει επαρκούς προσοχής και αξιοποίησης στη δημόσια συζήτηση⁸⁹

Φαίνεται ότι ένα Σκανδιναβικού τύπου μοντέλο με ένταση σε E&A δεν ταιριάζει στην ελληνική επιχειρηματική πρακτική. Εξάλλου σε E&A απέχουμε τόσο πολύ που δύσκολα θα μπορούσαμε να διεκδικήσουμε θέση ανάμεσα σε μικρές ηγέτιδες χώρες (π.χ. Σουηδία, Δανία, Ελβετία, Ισραήλ κ.ά.). Θα χρειαζόταν μακροπρόθεσμη προσπάθεια και στήριξη από το κράτος, χωρίς όμως να εγγυάται πιο άμεσα αποτελέσματα σε εταιρική ανταγωνιστικότητα στα επόμενα 2-3 κρίσιμα χρόνια.

Μερικά περιορισμένα, έστω, εμπειρικά αποτελέσματα δείχνουν ότι στις ελληνικές επιχειρήσεις αποδίδει η δικτύωση στην αγορά. Όσο πιο πυκνά τα δίκτυα τόσο μεγαλύτερη η καινοτομία και οι ρυθμοί ανάπτυξης, αλλά και χαμηλότερη η επίδραση της κρίσης (βλ. Πίνακα 5 σελ.: 96). Οι ενδείξεις αυτές συνηγορούν έστω και έμμεσα υπέρ της επένδυσης σε «ανοιχτού» τύπου καινοτομία.

Σχήμα 5: Κατάταξη της Ελλάδας σε δείκτες καινοτομίας (EIS 2009)



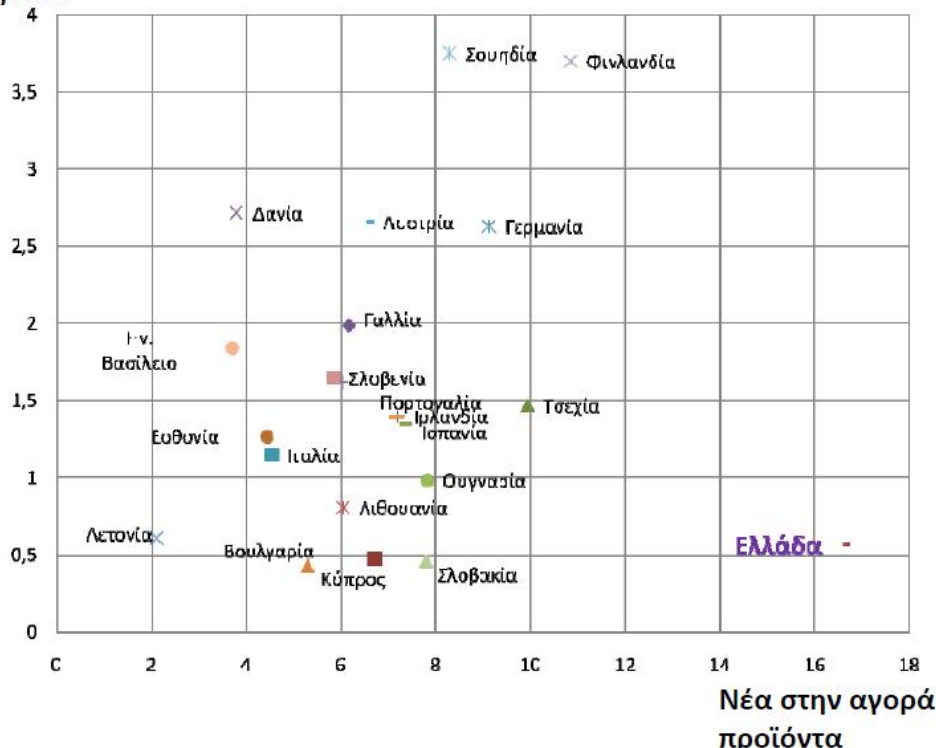
*Κατάταξη στις 27 χώρες της Ε.Ε.

Πηγή: European Innovation Scoreboard 2009

⁸⁹ (Λιούκας κ.α., 2009).

Σχήμα 6: Η Ελλάδα υπερέρχει σε ανοιχτή καινοτομία (EIS 2009)

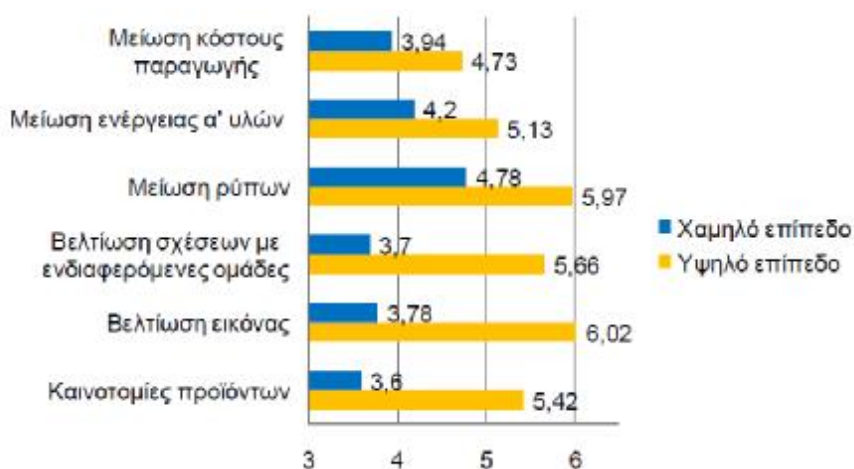
Δαπάνες Ε&Α



Πηγή: *European Innovation Scoreboard 2009*

Η προσέγγιση βιώσιμης ανάπτυξης, ιδιαίτερα η οικολογική διάσταση, συμβάλλει ουσιαστικά στην καινοτομία. Ανοίγει νέα νοητικά πλαίσια στην επιχειρηματική δράση και αναπτύσσει ικανότητες καινοτομικές. Ο ρόλος της «πράσινης» οπτικής επιβεβαιώνεται και με Ελληνικά δεδομένα. Επιχειρήσεις με υψηλότερη περιβαλλοντική δράση πετυχαίνουν μεγαλύτερη μείωση του κόστους παραγωγής και χρήσης α' υλών, βελτιώνουν την εικόνα τους και τη σχέση με κοινωνικές ομάδες, ενώ προηγούνται αισθητά σε καινοτομίες προϊόντων (Σχήμα 7, σελ.83). Αυτές οι διαφορές προκύπτουν κατά μέσο όρο σε έξι βιομηχανικούς κλάδους. Οι Ελληνικές επιχειρήσεις μπορούν να διεκδικήσουν σημαντικές καινοτομίες μέσα από «πράσινες» στρατηγικές, τουλάχιστον σε ορισμένους κλάδους. Επιπλέον αποκτούν ικανότητα με προοπτικές παραγωγής συνεχούς καινοτομίας.

Σχήμα 7: Εταιρείες με πιο έντονη «περιβαλλοντική δράση» έχουν πλεονέκτημα



Πηγή: Ποσοτική Έρευνα σε δείγμα 160 επιχειρήσεων, ΟΠΑ (2008). Η κλίμακα είναι 7βάθμια τύπου Likert.

7.3 Εθνικό περιβάλλον και δημόσιες πολιτικές

Το οικονομικό περιβάλλον θα είναι πιο δυναμικό στο μέλλον από πλευράς στήριξης των επιχειρήσεων, ελλείψει πόρων. Το θεσμικό περιβάλλον και η λειτουργία αγοράς προϊόντων και εργασίας αναμένεται να γίνουν πιο ευέλικτα και σύμφωνα με τη φιλοσοφία των παρεμβάσεων του Μνημονίου πιο ευνοϊκά για την επιχειρηματικότητα. Οι υπάρχουσες επιχειρήσεις θα πιεστούν από στενότητα χρηματοδότησης και τη μεγάλη πτώση της ζήτησης, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Στο περιβάλλον αυτό πολλές επιχειρήσεις θα στραφούν στις διεθνείς αγορές, εκεί όπου υπάρχει ζήτηση. Αλλά και για να βρουν πιο ευνοϊκές συνθήκες για επιβίωση και ανάπτυξη.

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι ικανότητες και η στρατηγική της επιχείρησης θα είναι πιο σημαντικές από το εθνικό περιβάλλον στο νέο τοπίο. Αυτό συνάδει με τα αποτελέσματα της διεθνούς έρευνας. Ήδη υπάρχουσες μελέτες έχουν δείξει ότι, πριν από την κρίση, οι παράγοντες χώρας προέλευσης της επιχείρησης είναι λιγότερο σημαντικοί από παράγοντες της ίδιας της επιχείρησης⁹⁰. Μάλιστα, κατά σειρά ερμηνευτικής σημασίας οι υπάρχουσες μελέτες αναδεικνύουν τους εξής παράγοντες:

- (1) Εταιρείας
- (2) Παγκόσμιου περιβάλλοντος
- (3) Εθνικού περιβάλλοντος

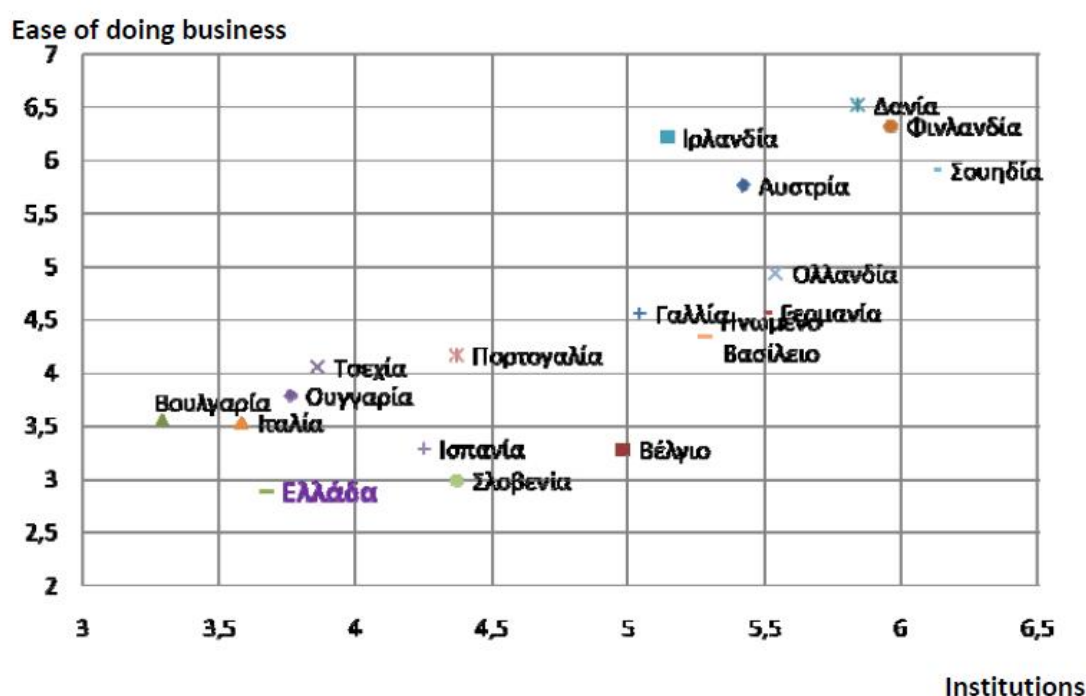
Η επίδραση του εθνικού περιβάλλοντος εξαρτάται από το πόσο ευνοϊκό είναι σε σύγκριση με άλλες χώρες για την ίδρυση και προσέλκυση επιχειρήσεων. Ήδη γίνονται ενέργειες για τη βελτίωση του ρυθμιστικού και θεσμικού πλαισίου. Όμως και τα δύο ξεκινούν από μία συγκριτικά πολύ χαμηλή θέση (βλ. Σχήμα 8). Όσο γρηγορότερα αρθούν οι δυσκολίες στην ίδρυση και

⁹⁰ (Hawawini et al, 2004)

λειτουργία επιχειρήσεων τόσο θα αυξηθεί ο αριθμός επιχειρήσεων αλλά και η επιλογή της Ελλάδας ως έδρας. Ακόμη θα δοθεί διέξοδος στην καινοτομία και δημιουργικότητα. Παράλληλα, θα αυξηθεί η απασχόληση γύρω από τις επιχειρησιακές υπηρεσίες.

Η εικόνα της Ελλάδας με την κρίση δεν είναι βέβαια ευνοϊκή για προώθηση της εθνικής επωνυμίας στο εξωτερικό. Εκτός, βέβαια, για ορισμένους παραδοσιακούς κλάδους και τον πολιτισμικό τομέα, όπου η επωνυμία της Ελλάδας έχει εδραιωθεί. Σε άλλους κλάδους, π.χ. τεχνολογίας, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αναπτύξουν ίδιο εταιρικό branding και επωνυμίες προϊόντων, με επιδίωξη διεθνούς αναγνωρισιμότητας.

Σχήμα 8: Ρυθμιστικό και θεσμικό περιβάλλον επιχειρήσεων



Πηγές: *Doing Business, World Bank, 2010 - The Global Competitiveness Report 2010-2011*

Οι δημόσιες πολιτικές έναντι των επιχειρήσεων εξελίσσονται. Στο παρελθόν ήταν διασπασμένες, διάσπαρτες σε πολλούς φορείς και προγράμματα χωρίς ολοκλήρωση⁹¹. Και το κυριότερο δεν είχαν προσανατολισμό σε ένα σαφές μοντέλο καινοτομίας, επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας. Για παράδειγμα, οι πολιτικές και τα προγράμματα για καινοτομία, έρευνα και τεχνολογία και επιχειρηματικότητα έχουν εξελιχθεί αυτόνομα. Η καινοτομία υστερεί έναντι των άλλων δύο, ενώ στηρίζεται η γενική επιχειρηματικότητα παρά η καινοτομική. Πολλοί φορείς εμπλέκονται στην προώθηση αντίστοιχων προγραμμάτων, ενώ η ασάφεια ως προς την ανταγωνιστική στρατηγική της χώρας περιορίζει την ολοκλήρωσή τους.

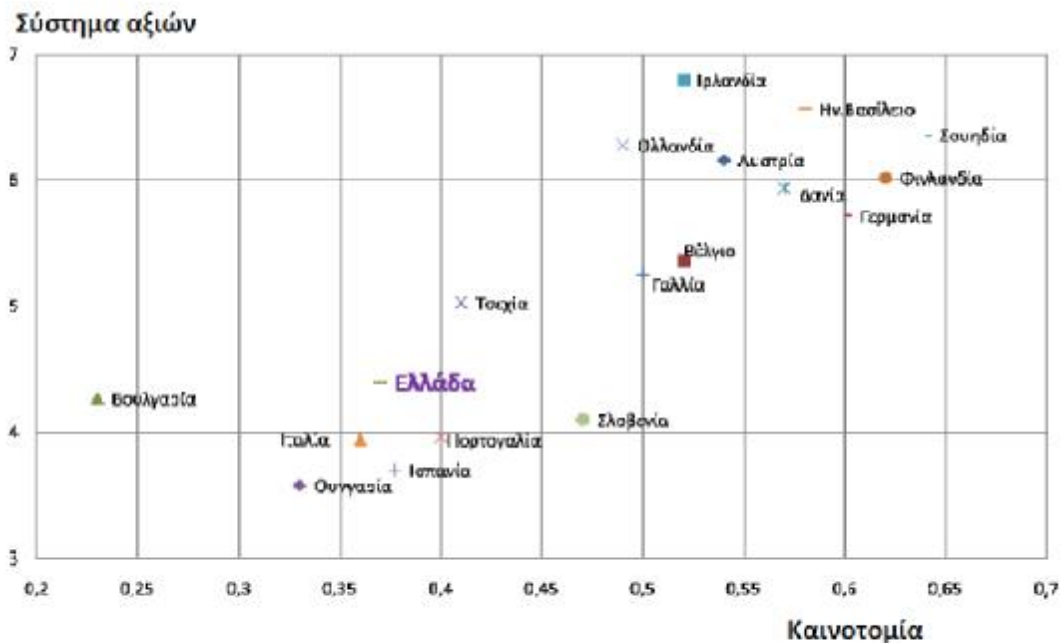
Χρειάζεται επανεξέταση των πολιτικών και προγραμμάτων με εστίαση στην προώθηση μιας στρατηγικής διαφοροποίησης με οδηγό τη διεθνή σύγκριση,

⁹¹ Λιούκας κ.ά., 2009

με αξιοποίηση της εθνικής ταυτότητας και ιδιαιτερότητας. Έμφαση στην καινοτομία, τη διαφοροποίηση προσφορών, την εξωστρέφεια, τη διεθνή σύγκριση σε τοπικό επίπεδο, ενίσχυση της πρόσκτησης, προσαρμογής και διάχυσης τεχνολογίας, αξιοποιώντας την ελληνική οπτική, την ελληνική παράδοση. Στήριξη της διεθνούς δικτύωσης και συνεργασιών, των μηχανισμών και ικανοτήτων των επιχειρήσεων για απορρόφηση, τη δημιουργία και εμπορικοποίηση καινοτομικών προσφορών στις διεθνείς αγορές. Γίνονται βήματα προς αυτήν την κατεύθυνση (π.χ. ΕΣΠΑ, Επενδυτικός Λόγος, Ειδικά Προγράμματα). Χρειάζεται, όμως, μεγαλύτερη εστίαση και επικέντρωση πόρων.

Το μεγαλύτερο, όμως, όφελος θα προέλθει από μια παρέμβαση στο κοινωνικό σύστημα αξιών και την καλλιέργεια της κουλτούρας της δημιουργικότητας και του «επιχειρείν». Με επέκταση και στην κοινωνική επιχειρηματικότητα, τη μη κερδοσκοπική. Στην αποδοχή ιδεών, όπως αυτή της διεθνούς ανταγωνιστικότητας, η Ελλάδα κατατάσσεται μάλλον χαμηλά. Σε επίπεδα παρόμοια με αυτά του Νότου της Ε.Ε., ενώ ο Βορράς υπερέχει αισθητά. Και αυτό συνοδεύεται με αντίστοιχα χαμηλά συνολικά επίπεδα καινοτομίας (βλ. Σχήμα 9). Αφού η εθνική μας κουλτούρα προσιδιάζει με το μοντέλο πρόσκτησης και διάχυσης ιδεών, τουλάχιστον ας ενισχύσουμε τις σχετικές με αυτό αξίες. Όπως την εμπιστοσύνη στον άνθρωπο, τον διαμοιρασμό ιδεών και γνώσης, τη διαπολιτισμική παιδεία και την καλλιέργεια αξιών δημιουργίας /δημιουργικότητας. Μια τέτοια προσπάθεια άπτεται όλων των επιπέδων του εκπαιδευτικού συστήματος, κυρίως των πρώτων, αλλά και της οικογένειας. Θέλει χρόνο να αποδώσει, αλλά θα ελευθερώσει το δημιουργικό δυναμικό των Ελλήνων.

Σχήμα 9: Αποδοχή αξιών ανταγωνιστικότητας και καινοτομία



Πηγή: IMD World Competitiveness 2010 – European Innovation Scoreboard 2009

Σε ρυθμούς πτωτικούς ,κινήθηκε το τελευταίο εξάμηνο (2015) η πορεία εκτέλεσης του ΕΣΠΑ, καθελώνοντας την απορροφητικότητα του Προγράμματος στο χαμηλό επίπεδο του 36%.

Η διοικητική μηχανή κόλλησε για άλλη μια φορά στα γρανάζια της γραφειοκρατίας, εμφανίζοντας χαμηλές επιδόσεις όλη την κρίσιμη περίοδο, που θα έπρεπε τα έργα να επιταχυνθούν προκειμένου η χώρα να πετύχει τους στόχους της, θέτοντας για άλλη μια φορά σε κίνδυνο την πορεία υλοποίησης του Προγράμματος.

Στις δυσλειτουργίες της κρατικής μηχανής προστέθηκαν , τα φαινόμενα διαφθοράς που εντοπίστηκαν στο υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, οδηγώντας στη σύλληψη τεσσάρων υπαλλήλων , οι οποίοι φέρονται ως κατηγορούμενοι σε εκβίαση και δωροδοκία.

Η υπόθεση οδήγησε σε απομάκρυνση 50 υπαλλήλων από τη Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων, αλλά η έρευνα που δεν έχει ολοκληρωθεί, εκτιμάται ότι έχει οδηγήσει σε καθυστέρηση της εκταμίευσης κονδυλίων της τάξης των 300 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με τις ίδιες εκτιμήσεις, η προεκλογική περίοδος (Ιανουάριος-Μάιος) έχει στερήσει πόρους ύψους 1 δισ. ευρώ, καθιστώντας ακόμη πιο δύσκολο τον στόχο, για απορρόφηση πόρων ύψους 3,7 δισ. ευρώ εντός του 2015.

Το επόμενο διάστημα είναι κρίσιμο για την ανάκτηση του χαμένου εδάφους, καθώς τρέχουν οι προθεσμίες τόσο για την υλοποίηση των 181 έργων προτεραιότητας που έχει στοχοποιήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά και το οριστικό κλείσιμο του Γ΄ ΚΠΣ. Από την πορεία εκτέλεσης των 181 έργων προτεραιότητας συνολικού προϋπολογισμού 11,5 δισ. ευρώ, τα 80 περίπου από αυτά εμφανίζουν καθυστερήσεις, ενώ μεταξύ αυτών τέσσερα έργα χαρακτηρίζονται «κόκκινα», καθώς η υλοποίησή τους είναι υπό αμφισβήτηση. Εξι έργα έχουν ολοκληρωθεί, ενώ τα υπόλοιπα 100 εκτελούνται ομαλά, χωρίς μέχρι στιγμής σημαντικά προβλήματα. Εκτός των έργων προτεραιότητας που παρακολουθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε εξέλιξη είναι η διαδικασία εξυγίανσης του ΕΣΠΑ, μέσα από τις απεντάξεις «νεκρών» έργων. Πρόκειται για 7.500 ενταγμένα έργα συνολικού προϋπολογισμού 5,6 δισ. ευρώ, που δεν είχαν συμβασιοποιηθεί για διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών. Η προσπάθεια εξυγίανσης που ξεκίνησε τον Μάιο του 2011, συνεχίζεται και έχει αποφέρει μέχρι σήμερα την επανεκκίνηση κονδυλίων 3,6 δισ. ευρώ. Σύμφωνα με την εικόνα που μεταφέρεται από το υπουργείο Ανάπτυξης, το ποσό των 5,6 δισ. ευρώ έχει περιοριστεί σήμερα στα 2 δισ. ευρώ, αλλά εάν δεν βελτιωθούν οι μηχανισμοί υλοποίησης, η παραγωγή νέας γενιάς «νεκρών» έργων θα υπονομεύει το σύστημα.

Πρωταθλητές στην καθυστέρηση παραμένουν οι συνήθεις ύποπτοι, δηλαδή το Πρόγραμμα της Διοικητικής Μεταρρύθμισης, με απορρόφηση που δεν ξεπερνάει το 10%, της Ψηφιακής Σύγκλισης και του Περιβάλλοντος με 18%. Αντίστοιχα χαμηλούς ρυθμούς εμφανίζουν τα Προγράμματα Ανάπτυξης Ανθρωπίνου Δυναμικού και Εκπαίδευσης και Διά Βίου Μάθησης, με ρυθμό μεταξύ 21% και 22%.

Τα οφέλη που θα μπορούσε να αποκομίσει η χώρα μας από το νέο ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 είναι:

- Ø Να συνεισφέρει το ΕΣΠΑ στην επίτευξη του στόχου όπως προκύπτει από τη μελέτη της McKinsey για προστιθέμενη αξία 48 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως και 640.000 νέων θέσεων εργασίας ως το 2020. **Να συνεισφέρει το ΕΣΠΑ. ΟΧΙ να δημιουργήσει . ΝΑ ΣΥΝΕΙΣΦΕΡΕΙ.**
- Ø Να καλύψει τις αυξημένες κοινωνικές ανάγκες: Υποστήριξη ανέργων, βρεφονηπιακοί σταθμοί κτλ. Εδώ το ΕΣΠΑ έχει κομβικό ρόλο.
- Ø Αύξηση των επενδύσεων σε έρευνα και τεχνολογία από 0,67% του ΑΕΠ σε 0,90% έως το 2020.
- Ø Ολοκλήρωση του βασικού διευρωπαϊκού, οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας.
- Ø Ολοκλήρωση των εγκαταστάσεων ΧΥΤΥ (*Χώρων Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων*), και όλων των άλλων εγκαταστάσεων για την ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων με πλήρη εναρμόνιση με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς. Αυτοί είναι πέντε γενικοί στόχοι που τίθενται στην παρούσα φάση.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το ΕΣΠΑ στοχεύει :

«Στη διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, τη διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και την αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδο υψηλότερο του μέσου κοινοτικού όρου, για την τόνωση της απασχόλησης, την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς.»

Μέσα από την σημαντικότερη αναπτυξιακή παρέμβαση της περιόδου 2007-2013, η Ελλάδα -με τη συμβολή της Ε.Ε. - στοχεύει στην ανάδειξή της σε μια εξωστρεφή χώρα, με ισχυρή διεθνή παρουσία, με ανταγωνιστική και παραγωγική οικονομία.

Η αναπτυξιακή προσπάθεια επικεντρώνεται στην προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας, στη στήριξη της επιχειρηματικότητας, στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στην απασχόληση και στην κοινωνική συνοχή, στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, στην προστασία του περιβάλλοντος, στην ολοκλήρωση των αναγκών υποδομών, στο σεβασμό και στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Κεντρικό στοιχείο της αναπτυξιακής στρατηγικής αποτελεί η περιφερειακή διάσταση και εξειδίκευση των αναπτυξιακών παρεμβάσεων. Η ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών Περιφερειών είναι εξέχουσας σημασίας για τη χώρα. Για την επίτευξή της απαιτούνται σημαντικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις στην οικονομία κάθε Περιφέρειας. Το μέλλον κάθε ελληνικής Περιφέρειας εξαρτάται από την ανταγωνιστικότητα του παραγωγικού ιστού της, η οποία συνδέεται άμεσα με τις επενδύσεις σε κλάδους παραγωγής, που είναι εκτεθειμένοι στον εθνικό και διεθνή ανταγωνισμό.

Ο Στόχος , είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων ολόκληρης της χώρας και των Περιφερειών της, η επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς, με ταυτόχρονη άμβλυση των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων.

Το ΕΣΠΑ , μπορεί να αποτελέσει βασικό εργαλείο ανάπτυξης για την πατρίδα μας, καθώς μέσω αυτού εξασφαλίζονται και διαχειρίζονται κρίσιμοι ευρωπαϊκοί πόροι που μπορούν να συμβάλουν στην στήριξη της αγοράς, στην δημιουργία θέσεων εργασίας, στην έμμεση χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ,στην δημιουργία αναγκών υποδομών και έργων και στην ουσιαστική ενίσχυση του βασικού πυλώνα της οικονομίας μας, δηλαδή της πρωτογενούς παραγωγής. Όμως μόνο αυτό δεν φτάνει για να κάνει τις επιχειρήσεις της χώρας μας να εξέλθουν ισχυρές , ανταγωνιστικές και

καινοτόμες και με ικανότητας προσαρμογής στις ευκαιρίες που θα παρουσιαστούν μετά από την έξοδο της χώρας μας από την κρίση.

Η πορεία εκτέλεσης του ΕΣΠΑ, κινήθηκε το τελευταίο εξάμηνο (2015), σε ρυθμούς πτωτικούς, καθλώνοντας την απορροφητικότητα του Προγράμματος στο χαμηλό επίπεδο του 36%. Η διοικητική μηχανή κόλλησε για άλλη μια φορά στα γρανάζια της γραφειοκρατίας, εμφανίζοντας χαμηλές επιδόσεις όλη την κρίσιμη περίοδο, που θα έπρεπε τα έργα να επιταχυνθούν προκειμένου η χώρα να πετύχει τους στόχους της, θέτοντας για άλλη μια φορά σε κίνδυνο την πορεία υλοποίησης του Προγράμματος. Στις δυσλειτουργίες της κρατικής μηχανής προστέθηκαν, τα φαινόμενα διαφθοράς που εντοπίστηκαν στο υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, οδηγώντας στη σύλληψη τεσσάρων υπαλλήλων, οι οποίοι φέρονται ως κατηγορούμενοι σε εκβίαση και δωροδοκία. Η υπόθεση οδήγησε σε απομάκρυνση 50 υπαλλήλων από τη Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων, αλλά η έρευνα που δεν έχει ολοκληρωθεί, εκτιμάται ότι έχει οδηγήσει σε καθυστέρηση της εκταμίευσης κονδυλίων της τάξης των 300 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με τις ίδιες εκτιμήσεις, η προεκλογική περίοδος (Ιανουάριος-Μάιος) έχει στερήσει πόρους ύψους 1 δισ. ευρώ, καθιστώντας ακόμη πιο δύσκολο τον στόχο, για απορρόφηση πόρων ύψους 3,7 δισ. ευρώ εντός του 2015.

Το επόμενο διάστημα είναι κρίσιμο για την ανάκτηση του χαμένου εδάφους, καθώς τρέχουν οι προθεσμίες τόσο για την υλοποίηση των 181 έργων προτεραιότητας που έχει στοχοποιήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά και το οριστικό κλείσιμο του Γ΄ ΚΠΣ. Από την πορεία εκτέλεσης των 181 έργων προτεραιότητας συνολικού προϋπολογισμού 11,5 δισ. ευρώ, τα 80 περίπου από αυτά εμφανίζουν καθυστερήσεις, ενώ μεταξύ αυτών τέσσερα έργα χαρακτηρίζονται «κόκκινα», καθώς η υλοποίησή τους είναι υπό αμφισβήτηση. Εξι έργα έχουν ολοκληρωθεί, ενώ τα υπόλοιπα 100 εκτελούνται ομαλά, χωρίς μέχρι στιγμής σημαντικά προβλήματα. Εκτός των έργων προτεραιότητας που παρακολουθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε εξέλιξη είναι η διαδικασία εξυγίανσης του ΕΣΠΑ, μέσα από τις απεντάξεις «νεκρών» έργων. Πρόκειται για 7.500 ενταγμένα έργα συνολικού προϋπολογισμού 5,6 δισ. ευρώ, που δεν είχαν συμβασιοποιηθεί για διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών. Η προσπάθεια εξυγίανσης που ξεκίνησε τον Μάιο του 2011, συνεχίζεται και έχει αποφέρει μέχρι σήμερα την επανεκκίνηση κονδυλίων 3,6 δισ. ευρώ. Σύμφωνα με την εικόνα που μεταφέρεται από το υπουργείο Ανάπτυξης, το ποσό των 5,6 δισ. ευρώ έχει περιοριστεί σήμερα στα 2 δισ. ευρώ, αλλά εάν δεν βελτιωθούν οι μηχανισμοί υλοποίησης, η παραγωγή νέας γενιάς «νεκρών» έργων θα υπονομεύει το σύστημα. Πρωταθλητές στην καθυστέρηση παραμένουν οι συνήθεις ύποπτοι, δηλαδή το Πρόγραμμα της Διοικητικής Μεταρρύθμισης, με απορρόφηση που δεν ξεπερνάει το 10%, της Ψηφιακής Σύγκλισης και του Περιβάλλοντος με 18%. Αντίστοιχα χαμηλούς ρυθμούς εμφανίζουν τα Προγράμματα Ανάπτυξης Ανθρωπίνου Δυναμικού και Εκπαίδευσης και Διά Βίου Μάθησης, με ρυθμό μεταξύ 21% και 22%.

Τα οφέλη που θα μπορούσε να αποκομίσει η χώρα μας από το νέο ΕΣΠΑ της **περιόδου 2014-2020 είναι:**

- Ø Να συνεισφέρει το ΕΣΠΑ στην επίτευξη του στόχου όπως προκύπτει από τη μελέτη της McKinsey για προστιθέμενη αξία 48 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως και 640.000 νέων θέσεων εργασίας ως το 2020. **Να συνεισφέρει το ΕΣΠΑ. ΟΧΙ να δημιουργήσει . ΝΑ ΣΥΝΕΙΣΦΕΡΕΙ.**
- Ø Να καλύψει τις αυξημένες κοινωνικές ανάγκες: Υποστήριξη ανέργων, βρεφονηπιακοί σταθμοί κτλ. Εδώ το ΕΣΠΑ έχει κομβικό ρόλο.
- Ø Αύξηση των επενδύσεων σε έρευνα και τεχνολογία από 0,67% του ΑΕΠ σε 0,90% έως το 2020.
- Ø Ολοκλήρωση του βασικού διευρωπαϊκού, οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας.
- Ø Ολοκλήρωση των εγκαταστάσεων ΧΥΤΥ (*Χώρων Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων*), και όλων των άλλων εγκαταστάσεων για την ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων με πλήρη εναρμόνιση με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς. Αυτοί είναι πέντε γενικοί στόχοι που τίθενται στην παρούσα φάση.

Η μεγάλη πρόκληση για τη χώρα είναι **να μη μειωθούν οι πόροι για την περίοδο 2014-2020 καθώς είναι απολύτως απαραίτητοι για την έξοδο της από την οικονομική κρίση και την πορεία προς την ανάπτυξη.**

Το νέο επιχειρηματικό περιβάλλον μετά την κρίση θα είναι διαφορετικό. Με απαιτητικούς και πληροφορημένους καταναλωτές που θέλουν να ικανοποιήσουν τις ίδιες ανάγκες με λιγότερα χρήματα και με υπερανταγωνισμό στην προσφορά. Θα υπάρξει μεγάλη πίεση από αναδυόμενες πολυεθνικές από χώρες χαμηλού κόστους σε προϊόντα με ενδιάμεσους συνδυασμούς τιμής-κόστους, εκεί δηλαδή όπου επιδιώκουν θέσεις τα ελληνικά προϊόντα. Η διεθνοποίηση θα ενταθεί με ξένα προϊόντα να αυξάνουν την παρουσία τους στην εγχώρια αγορά.

Παράλληλα, οι απαιτήσεις για κοινωνική υπευθυνότητα των επιχειρήσεων θα ενταθούν. Αυτό θα δώσει ευκαιρίες για ορισμένες επιχειρήσεις να διαφοροποιήσουν τις προσφορές τους, με πιο καινοτομικές και κοινωνικά και οικολογικά βιώσιμες λύσεις.

Στο πλαίσιο των τάσεων αυτών πολλές ελληνικές επιχειρήσεις θα δοκιμάσουν τα όριά τους. Μερικές, πιο διορατικές και με ικανότητες προσαρμογής, θα βρουν πολλές ευκαιρίες μετά την κρίση. Το ισοζύγιο στο επίπεδο επιχειρήσεων, μεταξύ αυτών που θα εξέλθουν ισχυρές από την κρίση και αυτών που δε θα αντέξουν, θα κρίνει τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Δηλαδή το κατά πόσο ελληνικά προϊόντα και υπηρεσίες θα υπάρχουν στις ανοιχτές αγορές. Ευκαιρίες θα υπάρξουν κυρίως σε παραδοσιακούς, αλλά και σε άλλους κλάδους.

Κρίσιμης σημασίας είναι η στρατηγική των επιχειρήσεων. Ένταση της διαφοροποίησης, με καινοτομίες και ποιότητα, αλλά σε χαμηλότερα επίπεδα κόστους φαίνεται ότι θα είναι η συνταγή της επιτυχίας. Αλλά η συνταγή αυτή πρέπει να υλοποιηθεί στο μικροεπίπεδο, από επιχειρήσεις, από άτομα. Το ζητούμενο είναι πως η τοπική διαφορετικότητα και ευρηματικότητα μπορεί να

εκφρασθούν σε προϊόντα για τον σύγχρονο καταναλωτή, με δικές τους αγορές στόχους.

Παράλληλα, η πετυχημένη επιχείρηση θα συγκρίνεται με διεθνείς προσφορές, θα προωθεί προχωρημένες μορφές διεθνοποίησης και θα αξιοποιεί πόρους και ευκαιρίες διεθνώς. Η εξάρτηση από την εγχώρια αγορά και το κράτος θα μειωθεί. Ιδέες και εμπειρίες από τη διεθνή αγορά οδηγούν σε καινοτομίες κόστους.

Οι πετυχημένες επιχειρήσεις θα εντείνουν την προσπάθειά τους για συνεχή εισαγωγή καινοτομιών στα προσφερόμενα, κυρίως αντλώντας ιδέες από πελάτες, προμηθευτές και άλλους συνεργάτες στη διεθνή αγορά. Δηλαδή θα ακολουθούν ένα μοντέλο «ανοιχτής καινοτομίας». Δεν είναι απαραίτητο να επενδύουν σημαντικά σε Έρευνα και Ανάπτυξη. Μικρές οριακές καινοτομίες, συχνά στην εφαρμογή, είναι πιο κατάλληλες για την Ελληνική επιχειρηματική πρακτική. Ο Ελληνισμός ήταν πάντα ανοιχτός στην πρόσκτηση, προσαρμογή και διάδοση ιδεών.

Η προσέγγιση βιώσιμης ανάπτυξης, ιδιαίτερα η οικολογική της διάσταση, παρέχει ευκαιρίες για τις Ελληνικές επιχειρήσεις να καινοτομήσουν σε συνδυασμό με την παράδοση και τα ιδιάζοντα στοιχεία της Ελληνικής δημιουργικότητας.

Οι ικανότητες και η στρατηγική των επιχειρήσεων θα είναι ακόμη πιο σημαντικές μετά την κρίση παρά το εθνικό περιβάλλον και τη στήριξη από δημόσιες πολιτικές. Οι παράγοντες της χώρας προέλευσης γίνονται λιγότερο σημαντικοί για τη διεθνοποιημένη επιχείρηση που έχει πρόσβαση σε περισσότερα εθνικά περιβάλλοντα.

Οι δημόσιες πολιτικές μπορεί να συμβάλλουν περισσότερο αν εστιασθούν σε μια σαφή στρατηγική διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, με βάση την καινοτομική διαφοροποίηση. Με ενίσχυση των μηχανισμών πρόσκτησης και εφαρμογής ιδεών, της διεθνούς δικτύωσης, της εξωστρέφειας. Με επικέντρωση πόρων και προγραμμάτων σε αιχμές τεχνολογικής διαφοροποίησης παρά σε γενική στήριξη.

Στο κοινωνικό επίπεδο, σημαντικό όφελος θα προκύψει από την καλλιέργεια κουλτούρας δημιουργίας και του «επιχειρείν». Με άνοιγμα στις νέες ιδέες, την πολυπολιτισμικότητα, τη διεθνοποίηση των πλαισίων αναφοράς και σύγκρισης.

Οι επιχειρήσεις ,πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για νέες επενδύσεις με διεθνείς δικτυώσεις και εξωστρέφεια , αλλά παράλληλα και οι παράγοντες της χώρας , **θα πρέπει να απλουστεύσουν τις γραφειοκρατικές εργασίες έγκρισης χρηματοδότησή τους από τα κονδύλια του ΕΣΠΑ**, ώστε να εισέλθει η χώρα σε μια μακρά περίοδο πρωτογενών πλεονασμάτων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΜΕ ΠΙΝΑΚΕΣ – ΕΙΚΟΝΕΣ- ΣΧΗΜΑΤΑ

Πίνακας 1. ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΑΠΑΝΩΝ

| Πολιτικές | 2014-2020 εκατ. ευρώ | 2007-2013 εκατ. ευρώ | Διαφορά |
|---------------------------------------|-------------------------|-------------------------|------------|
| 1. ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ | 450.763 | 446.310 | +1% |
| Ανταγωνιστικότητα | 125.614 | 91.495 | +37% |
| Συνδέοντας την Ευρώπη | 19.300 | 12.783 | +51% |
| Πολιτική συνοχής | 327.145 | 354.815 | -8% |
| 2. ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ | 373.179 | 420.682 | -11% |
| ΚΑΠ: άμεσες δαπάνες, αγορά | 277.851 | 318.820 | -13% |
| Αγροτική ανάπτυξη | 84.936 | 95.741 | -11% |
| 3. ΑΣΦΑΛΕΙΑ, ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ | 15.686 | 12.366 | +27% |
| 4. Η ΕΕ ΩΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΑΡΑΓΩΝ | 58.704 | 56.815 | +3% |
| 5. ΔΙΟΙΚΗΣΗ | 61.629 | 57.082 | +8% |
| ΣΥΝΟΛΟ | 959.988 | 994.176 | -3% |
| Ποσοστό του Ακαθ. Εθνικού Εισοδήματος | 1,00 | 1,12 | |

Πηγή στοιχείων: http://ec.europa.eu/budget/mff/index_en.cfm

Πίνακας 2.
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΟΛΥΕΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΠΛΑΙΣΙΟΥ 2014-2020 (τρέχουσες τιμές, εκ. €)

| | ΕΕ-28 | ΕΛΛΑΔΑ |
|--|--------------|------------------|
| 1. Ταμείο Συνοχής (χωρίς το «Συνδέοντας την Ευρώπη») | 63.622,50 | 3.249,80 |
| 2. Μεταφορά στο «Συνδέοντας την Ευρώπη» | 11.305,90 | 580,00 |
| 3. Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες | 185.374,40 | 7.201,00 |
| 4. Περιφέρειες σε Μετάβαση | 35.701,30 | 2.595,60 |
| 5. Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες | 55.780,10 | 2.595,60 |
| 6. Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία | 10.228,80 | 231,70 |
| 7. Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων | 3.211,20 | 171,50 |
| Σύνολο Πολιτικής Συνοχής (1-7) | | 16.390,40 |
| Αγροτική Ανάπτυξη | 95.577,50 | 4.196,00 |
| Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας | 7.404,80 | 250,00 |
| | | 20.836,40 |

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Πίνακας 3. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (ποσά σε εκατ. Ευρώ)

| Α/Α | ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ | ΕΔΕΤ* | | | | ΣΥΝΟΛΟ |
|---------------|---|--------------|--------------|--------------|--------------|---------------|
| | | ΕΤΠΑ | ΕΚΤ&ΥΕΙ | ΤΣ | ΕΓΓΑ | |
| 1 | Ανταγωνιστικότητα, επιχειρηματικότητα & καινοτομία | 3.043 | 692 | 0 | | 3.735 |
| 2 | Υποδομές μεταφορών, περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη | 1.183 | 0 | 3.178 | | 4.361 |
| 3 | Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, εκπαίδευση & δια βίου μάθηση | 0 | 2.152 | 0 | | 2.152 |
| 4 | Μεταρρύθμιση δημόσιου τομέα | 181 | 205 | 0 | | 386 |
| 5 | Ανατολική Μακεδονία - Θράκη | 362 | 54 | 0 | | 416 |
| 6 | Κεντρική Μακεδονία | 656 | 134 | 0 | | 790 |
| 7 | Θεσσαλία | 270 | 58 | 0 | | 328 |
| 8 | Ήπειρος | 232 | 35 | 0 | | 267 |
| 9 | Δυτική Ελλάδα | 334 | 68 | 0 | | 402 |
| 10 | Δυτική Μακεδονία | 252 | 19 | 0 | | 371 |
| 11 | Στερεά Ελλάδα | 76 | 21 | 0 | | 97 |
| 12 | Πελοπόννησος | 165 | 56 | 0 | | 221 |
| 13 | Ιόνια νησιά | 159 | 27 | 0 | | 186 |
| 14 | Βόρειο Αιγαίο | 220 | 27 | 0 | | 247 |
| 14 | Κρήτη | 297 | 60 | 0 | | 357 |
| 14 | Αττική | 695 | 239 | 0 | | 934 |
| 17 | Νότιο Αιγαίο | 64 | 22 | 0 | | 66 |
| 18 | Αγροτική ανάπτυξη | | | | 4.196 | 4.196 |
| 19 | Θάλασσα και αλιεία | | | | | |
| 20 | Τεχνική βοήθεια | 184 | 83 | 71 | | 338 |
| ΣΥΝΟΛΟ | | 8.372 | 3.957 | 3.250 | 4.196 | 19.775 |

* Οι πόροι του ΕΤΘΑ δεν έχουν ακόμη οριστικοποιηθεί.

Πίνακας 4 :

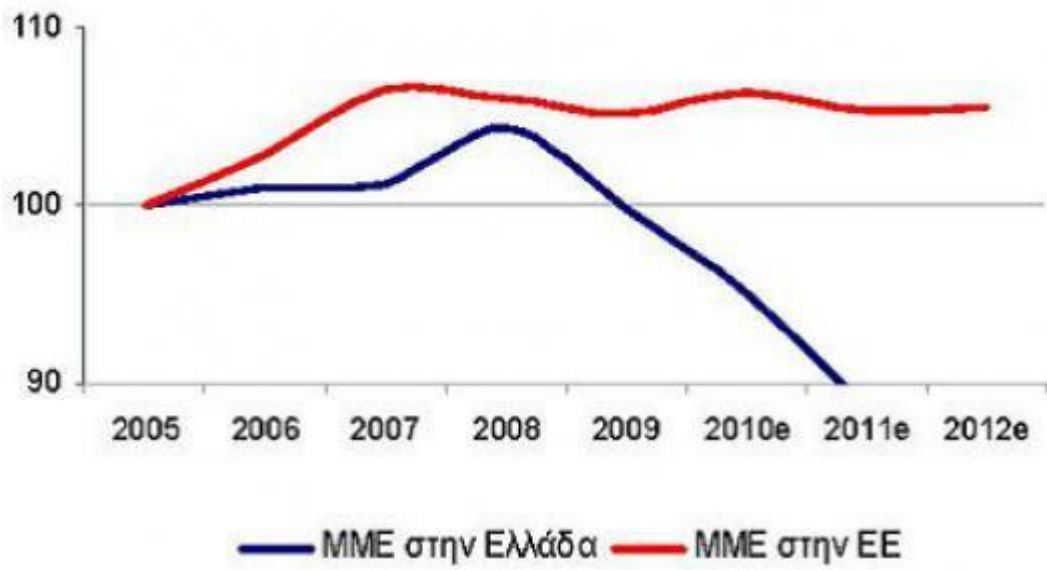
| | Αριθμός επιχειρήσεων | | | Απασχόληση | | | Προστιθέμενη αξία | | |
|--------------|----------------------|--------------|--------------|------------------|--------------|--------------|-------------------|--------------|--------------|
| | Ελλάδα | | ΕΕ27 | Ελλάδα | | ΕΥ27 | Ελλάδα | | ΕΥ27 |
| | Αριθμός | Μερίδιο | Μερίδιο | Αριθμός | Μερίδιο | Μερίδιο | Δισ. € | Μερίδιο | Μερίδιο |
| Πολύ μικρές | 703 648 | 99.6% | 92.2% | 1 338 671 | 57.1% | 29.6% | 23 | 34.2% | 21.2% |
| Μικρές | 21 588 | 3.0% | 6.5% | 404 290 | 17.2% | 20.6% | 14 | 21.2% | 18.5% |
| Μικρομεσαίες | 2 649 | 0.4% | 1.1% | 255 492 | 10.9% | 17.2% | 10 | 14.8% | 18.4% |
| ΜΜΕ | 727 883 | 99.9% | 99.8% | 1 998 453 | 85.2% | 67.4% | 47 | 70.2% | 58.1% |
| Μεγάλες | 389 | 0.1% | 0.2% | 346 200 | 14.8% | 32.6% | 20 | 29.8% | 41.9% |
| Σύνολο | 728 282 | 100.0% | 100.0% | 2 344 653 | 100.0% | 100.0% | 66 | 100.0% | 100.0% |

Πίνακας 5: Επιχειρήσεις με καλύτερες επιδόσεις έχουν πιο πυκνά «δίκτυα αγοράς»

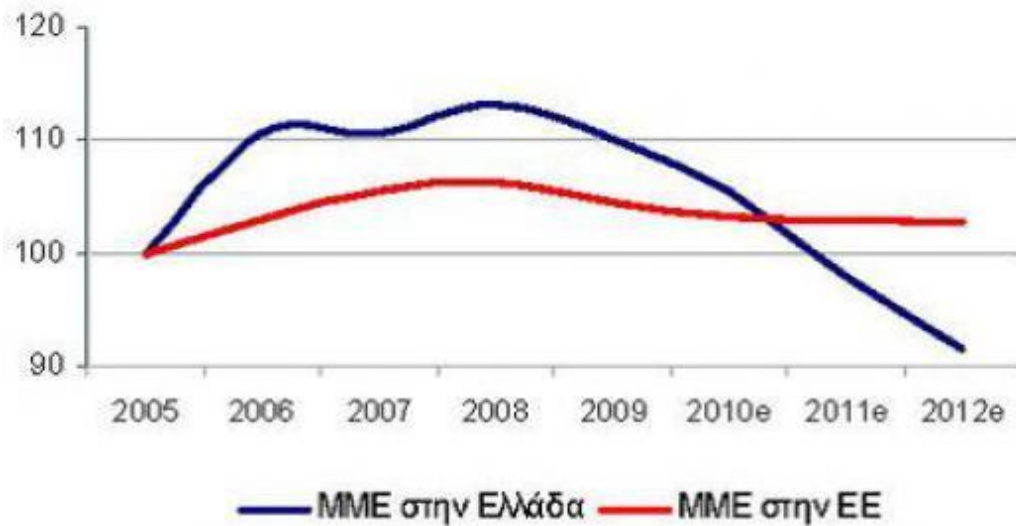
| Επιχειρήσεις με υψηλές επιδόσεις | Ποσοστό επιχειρήσεων με πυκνά δίκτυα (με δεσμούς ≥ 4) | Ποσοστό επιχειρήσεων με αραιά δίκτυα (με δεσμούς 1 έως 2) |
|---|--|--|
| Υψηλός ρυθμός ανάπτυξης | 62% | 12% |
| Υψηλή καινοτομία | 71% | 3% |
| Μικρή επίδραση κρίσης | 73% | 10% |

Πηγή: Έρευνα ΟΠΑ σε δείγμα 120 επιχειρήσεων

Αριθμός επιχειρήσεων
(Index: 2005=100, estimates from 2010 on)



Θέσεις απασχόλησης στις επιχειρήσεις
(Δείκτης: 2005=100, εκτιμήσεις από το 2010 και μετά)



ΣΗΜ: Αρκετά στοιχεία που αναφέρονται για την Ελλάδα , ίσως έχουν διαφοροποιηθεί κατά τη μνημονιακή περίοδο .

ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΓΑ ΕΣΠΑ

Τα 10 μεγαλύτερα έργα με βάση την ταξινόμησή τους με κριτήριο το συγχρηματοδοτούμενο προϋπολογισμό από την ΕΕ (χρηματοδότηση δηλαδή από την ΕΕ και το Ελληνικό Δημόσιο), με στοιχεία του Απριλίου του 2013, είναι τα εξής:

- Έργα Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων σε 120 μικρούς οικισμούς κατηγορίας Γ (1 δισ. ευρώ).
- JEREMIE (250 M) και Ταμείο Επιχειρηματικότητας (ETEAN 460M) (710 εκατ. ευρώ).
- Αυτοκινητόδρομος ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ (511 εκατ. ευρώ).
- Ολοκλήρωση νέας διπλής σιδηροδρομικής γραμμής υψηλών ταχυτήτων Τιθορέας - Λιανοκλαδίου - Δομοκού (474 εκατ. ευρώ).
- Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας (Ε65) (455 εκατ. ευρώ).
- Κατασκευή νέας διπλής σιδηροδρομικής γραμμής στο τμήμα Ροδοδάφνη (Αίγιο) - Ρίο, μήκους 27 χλμ., της σιδηροδρομικής γραμμής Αθήνα - Πάτρα (429 εκατ. ευρώ).
- Επέκταση της γραμμής 3 του μετρό της Αθήνας: Τμήμα Χαϊδάρη - Πειραιάς (414 εκατ. ευρώ).
- Πρόγραμμα Εξοικονόμηση κατ' οίκον (396 εκατ. ευρώ).
- Οικογενειακής κι Επαγγελματικής Ζωής (384 εκατ. ευρώ).
- Κατασκευή μετρό Θεσσαλονίκης (323 εκατ. ευρώ).

Συνολικά, τα έργα και οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από το **ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής**, (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) κατανέμονται ως εξής:

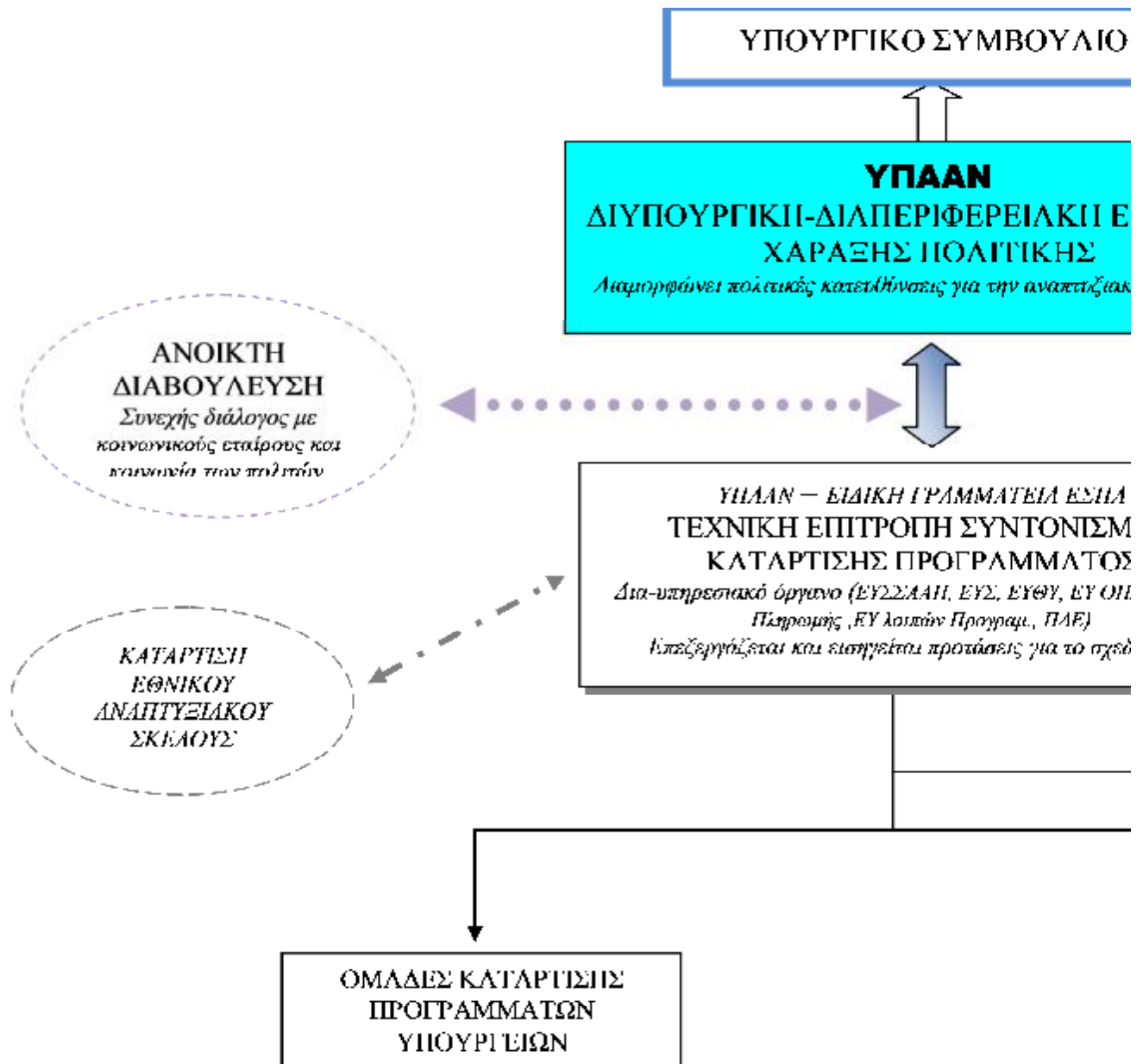
| ΤΟΜΕΑΣ | ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ | ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ |
|--|----------------------|-----------------------|
| ΕΝΕΡΓΕΙΑ | 8 | 695.532.633 |
| ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ | 10 | 371.856.948 |
| ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ | 3 | 924.313.675 |
| ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ | 11 | 648.345.314 |
| ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ | 72 | 5.792.534.019 |
| ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ | 29 | 1.744.671.817 |
| ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ & ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ | 15 | 140.235.540 |
| ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ | 18 | 217.302.571 |
| ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ & ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΥΝΟΧΗΣ | 166 | 10.534.792.517 |

Τα έργα και οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από το **ΕΚΤ**, (το *Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο*) κατανέμονται ως εξής:

| ΤΟΜΕΑΣ | ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ | ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ |
|---|----------------------|-----------------------|
| ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ | 4 | 591.857.231 |
| ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ | 5 | 258.000.000 |
| ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ | 5 | 62.475.250 |
| ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ - ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ | 1 | 72.000.000 |

Πηγή: ΥΠΑΝΝ, Ειδική Γραμματεία ΕΣΠΑ 2007-2013

**ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2014 - 2020**



ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ











- ✚ **Λιούκας, Σ., Βουδούρη, Ε., Γκούρας, Α. Και Π. Λαντζούνη (2009).** «Η καινοτομία στην Ελλάδα», *Ίδρυμα Κόκκαλη*.
- ✚ **Μπακατσιάνος, Γ., (2006)** «Οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ε.Ε», Δελτίο Κέντρου ανάλυσης και Σχεδιασμού του Υπουργείου Εξωτερικών, (πρόσβαση 2/7/2013) σελ 8
- ✚ **Athreye, S. and S. Kapur (2009)**, Introduction: The internationalization of Chinese and Indian firms - trends, motivations and strategy”, *Industrial and Corporate Change*, 18, 209-221.
- ✚ **Bert, A., K. Ficery and K. Sykes (2009)**, “The new face of global M&A”, *Accenture*.
- ✚ **Cho H-J. and V. Pucik (2005).** “Relationship between innovativeness, quality, growth, profitability, and market value”, *Strategic Management Journal*, 26, 555-575.
- ✚ **Dimitratos P., Lioukas, S. and S. Carter (2004).** “The relationship between entrepreneurship and international performance: the importance of domestic environment”, *International Business Review*, 12, 19-41
- ✚ **Peet J. & Tindale S.**, “The European Union budget 2014-20: More boldness needed”, *Centre for European Reform Policy Brief*, April 2012.
- ✚ **Gerzema, J. and E. Lebar (2008).** “The Brand Bubble”, Jossey-Bass.
- ✚ **Hawawini, G., Subramanian, V. and P. Verdin (2004).** “The home country in the age of globalisation: how much it matter for firm performance?”, *Journal of World Business*, 39, 121-135.
- ✚ **Madhok, A. (2010)**, “Acquisitions as entrepreneurship: Internationalization, acquisitions and multinationals from emerging countries”, Working Paper, Schulich School of Business, York Univ., Canada.
- ✚ **OECD (2001)**, “Glossary of Statistical Terms”, OECD. Paris.
- ✚ **Rothenbuecher, R. and J. von Hoyningen-Huene, (2008)**, “The rise of emerging markets in mergers and acquisitions”, *A.T. Kearney, Inc.*
- ✚ **Spanos, Y.E., Zaralis, G. and S. Lioukas (2004)**, “Strategy and industry effects on profitability: Evidence from Greece”, *Strategic Management Journal*, 25(2), 139-165.

- ✚ **Williamson, P. and M. Zeng (2009).** “Value-for-money strategies for Recessionary Times”, *Harvard Business Review*.
- ✚ EIM Business & Policy Research, 2009
- ✚ Robbins and Pearce 1993; Michael and Robbins 1998; Latham 2009
- ✚ Mulhern 1996, Domac, & Ferri 1999, Ozar & all 2008.

ΠΗΓΕΣ ΙΝΤΕΡΝΕΤ

-  <http://www.espa.gr>
-  <http://www.mfa.gr>
-  <http://ec.europa.eu>
-  www.mindev.gov.gr
-  <http://www.anaptyxi.gov.gr>
-  <http://www.minfin.gr>

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

-  **ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** , 8 Ιουλίου 2012
-  **ΤΟ ΚΕΡΔΟΣ** , «Εντός στόχων η απορρόφηση του ΕΣΠΑ», 3 Ιανουαρίου 2013
-  **ΑΥΓΗ** της Κυριακής
-  **ΦΕΚ 1770/31/5/2012**, σελ .26106-7
-  **1^η Εγκύκλιος** «Σχεδιασμός και Κατάρτιση αναπτυξιακού προγραμματισμού Περιόδου 2014-2020», Μάιος 2012 ΕΥΣΣΑΑΠ,
-  **Περιοδικό της ΕΕΔΕ** , σελ.17, Απρίλιος 2013 «Ποιο το κόστος στην απονομή της δικαιοσύνης», Π. Πικραμμένος, (manager)
-  **White Paper No. VIII, June 2011**, «Getting Greece Back on Track: How?», Michael Haliassos & Dimitri Vayanos (Center for Financial Studies)
-  **Ανακοίνωση της Επιτροπής**, Ευρώπη 2020, Βρυξέλλες, 3.3.2010, σελ.5 COM(2010) 2020 Τελικό,
-  **Ενημερωτικό Σημείωμα** «Απολογισμός δράσεων Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας για την υλοποίηση του ΕΣΠΑ κατά το 2011»,
-  **Πίνακας Ειδικής Υπηρεσίας Ο.Π.Σ**, Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας ,

- ✚ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, «Έως και 95% αύξηση των ποσοστών συγχρηματοδότησης του ΕΚΤ»,
- ✚ **Ευγενία Τζώρτζη**, «Αλυσίδα προβλημάτων μπλοκάρει το ΕΣΠΑ»,
- ✚ **Λιαργκόβας, Π.**, «Κοινοτικοί και άλλοι πόροι (ΕΣΠΑ, Κοινοτικός Προϋπολογισμός, ΕΤΕπ)»,
- ✚ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2014-2020,
- ✚ **Μελέτη** του ΕΛΙΑΜΕΠ για την ΤτΕ, Οι προτάσεις για την προγραμματική περίοδο 2014-2020.
- ✚ **«Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013»**, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών.
- ✚ **«Κοινή συνέντευξη Τύπου** υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, υφυπουργού Εξωτερικών, υφυπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας», 6 Οκτώβρη 2013